

Կ՝ԼԱՄԵԴ ՇՄԱԹ՛ՏԱ
Կ՛ՕՐԴԱԻԹ ԼԻՐԻԿԻԵ

ԵՐԵՎԱՆ 1972

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԳԻԱՄԻՈՒ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԻՏՈՒՏ

ՔՐԳԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ
ՔՆԱՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

Գրություն, առաջարկ և ծանուցարկներ
ՀԱՋԻՆ ԶՆՊԻԹ

831-37
ԱԿԱԴԵՄԻԱ ՕԼՄԱԿԸ ԲՐՏՏ ԶՐՄՈՆԻՏՏԱՆԵ
ԻՆՏԻՏՄՏԱ ԲՕՂՂԱՏՅԱՆԻԵ

ԿՒԼԱՄԵԸ ՇՄԱԶՒԸ
ԿՕՐԸԱԿԸ ԼԻՐԻԿԻԵ

Արմին
1972
Բարնվսար, քշնվսար ւ նվսարնսն նե
ԿՕ. ՇՆԸԸ

ՆՅՏԻՐԶՒԸ ԱՕ ԲՐՏՏ ԶՐՄՈՆԻՏՏԱՆԵ
ԵՐԵՎԱՆ 1972

C (Pps.)
K 11

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
Институт востоковедения

КУРДСКИЕ НАРОДНЫЕ
ЛИРИЧЕСКИЕ ПЕСНИ

Записи, предисловие и примечания
АДЖИЕ ДЖИДИ

Издательство АН Армянской ССР
Ереван 1972

Ա Ռ Ա Ջ Ա Ք Ա Ն

Քուրդ ժողովարդը ճնուց մինչև մեր օրերը ստեղծել է հասարակություն ու բազմաբանգ բանասիրություն՝ առաջապետներ, ներհարներ, ներուսական և սիրային վիպերգեր, սարերգեր, ծիսային երգեր, առածներ, սասցվածքներ և այլն: Դրանց մեջ նշանակալից են աշխատանքի, սիրո և բնությանը վերաբերող երգերը:

Երգելը, հանգատությանից ստեղծագործելն ու կատարելը քուրդ նամայեսական ժողովրդի երաժշտական կենցաղի կարևոր մասն է կազմում. երգում ու ստեղծագործում են համարյա բոլորը՝ երիտասարդներն ու ծերերը, տղամարդիկ ու կանայք, երեխաները, օրվա բոլոր ժամերին և գրեթե ամենուրեք՝ տանը, բնության մեջ, որսախույսյան և տխրության պահերին, կոիվների ժամանակ, զոնվածների ու մահացածների վրա և այլն: Երգը քուրդ աշխատավորի անբաժան ընկերն է, նրա կյանքի ողնկիցը: Նրանում, ինչպես և բանասիրական այլ ստեղծագործություններում արտահայտված է քուրդ ժողովրդի բնավորության հատկանշական գծերը՝ լավատեսությունը կյանքի նկատմամբ, վեհանճնությունը, կենցաղում պարզությունը, միտ ու կացում գեղազիտական ճաշակը, փիլիսոփայական խոհերը և այլն: Երգը քաղելով ժողովրդի տարբեր սերունդների մեծ, միշտ նորագույն, հղիվել ու մշակվել է:

Քրդական աշխատանքային երգերը կապված են ժողովրդի պատմության ամենալավ շրջանների մեծ, արտացոլելով տղամարդկանց և կանանց աշխատանքը տնտեսության տարբեր բնագավառներում: Քուրդ աշխատավորը երգում է ոչ-

խարճերը արածացնելու, ջրելու, մակաղելու, կրօն քերելու, արտը վարելու, քաղելու, կալ անելու, բուրդ գզելու, գորգեր, թափքներ գործելու և այլ աշխատանքների ընթացքում: Երգը, ինչպես և նվագը, նրա աշխատանքը թեթևացնում է, առաջ է բերում ոգևորություն ու աշխատծություն: Նա երգի և նվագի միջոցով կարողանում է անասունների հակաբախումն անոտերը ենթարկել իրեն, դեկալվարել, տեղից-տեղ տանել: Այս կարակցությանը ննտաքրքրական է որս նանապարհորդ Վ. Ի. Մասնալևս տեսցած տպավորությունը. «Ընս հանախ եմ զարնացել ջարդ հովիվների-չորանների արվեստով,— գրում է նա,— կանգնած որևէ տեղ, ժայռի վրա կամ զառիթափին, նրանք դեկալվարում են ցածում, սարերի լանջին արածող անասունների հուռը: Ենթարկվելով հովիվների ձայնին, ոչխարները շարժվում են առաջ, ետ, շարժվում են աջ, ձախ, հատուկ ազդանշանով վայրկյանապես հախարվում են հովիվի շուրջը և կամ ցրվում են տարբեր ուղղություններով»:¹

Երգով ու նվագով բուրդ երգիչը ոգևորում ու դեկալվարում է նաև արագավազ ձիերի ընթացքը, բանող եզների և գունեղների աշխատանքը: Դրանց օգնությանը միաժամանակ վաճում իր միայնակությունը, ազատությունն տալիս իր հոգեկրան աշխարհի տպրումներին ու հարուստ զգացումներին:

«... Քուրդիստանի սաղերը,— գրում է մի այլ ակամատես, Ֆ. Միլինգենը,— միանգամայն մախմեղեղյալ շինվածներ են, բայց որոնք կարծես թե հրաշքով են շարժվում: Առավել քաղաքակիրթ երկրների մեջ մարդը հնարատուր է համարում այնպիսի գործիքներով զինավորվել, ինչպես փայտը, մարալը և այլն, այն նպատակով, որ քաջալերե և դրդե այն անասունները, որը նա սքսնում է յար տրկություն լուծի տակ, իսկ Քուրդիստանի մեջ... բոլորովին պետք չկա դաճախելու այս վայրենի և ստիպող միջոցների: Այստեղ մարակի փոխա-

¹ В. И. Массальский, Очерк пограничной части Карской области, «Известия русского географического общества», т. 23, СІІІ, 1888, стр. 29.

րին երաժշտությունն է գործածվում, և սա շատ հա-
տարակ կերպով է կատարվում. քորդը կանգնում է
տալի վրա և երբ հա յուր ներդաշնակ երգն է սկսում, գոմեշ-
ները խկույն շարժվում են: Այս երաժշտուսեր անասունների
կանգնելու միջոցը նմանապես շատ հատարակ է. քորդը մի-
այն յուր երգին պետք է վերջ տա և հորս մնում են անշարժ:
Անս մի կատարելություն, որ ինարկե, երկրագունդի մյուս
մասերում անհայտ է՝ երաժշտությունը երկրագործության և
արվեստագիտության մեջ գործ դրած»¹:

Քնորդ ժողովրդի մեջ մինչև այժմ կենցաղավարում են երկ-
րագործության և անասնապահության հետ կառված քաղմա-
թիվ եզանակներ² և երգեր: Նման կարգի երգերի շարքն է
դասվում «K'OTAN» (գուրան) կոչվող անցյալում շատ
տարածված երգը.

Գախանի գերեզմ ճախն է,
Գախանի ներքեզմ ճախն է,
Քոչ ստամբա՞տ սո՞ւս,
Կարմիր պոչավոր եզանք,
Հորովե՞լ ն, ն, ն...

Գախանի գերեզմ ծառք կան,
Գախանի ներքեզմ ծառք կան,
Նս գրանչ Նյուշերիչ
Պուլուչ ու միլուս շիննչի
Հորովե՞լ ն, ն, ն...

Գախանի գերեզմ ուսու ծառ է,
Գախանի ներքեզմ ուսու ծառ է.

¹ «Հայկական աշխարհ» գրական և ժանկավարժական թրջեր, N 2.

² Հանգարի, 1859, Քիմիս, էջ 16:

² Եզանակները իմաստակեզմ կատարվում են բլուրի (արևի) վրա:

*Արեւում եւ այնպէս զտեւ ու ճարին,
Նարմից նա, նա, նա...*

*Գրեւորի գիրքում սրբ պատճառ է,
Գրեւորի երկրքում սրբ պատճառ է,
Քոյ ստամբան ուժ սառ Քաջաշէ կզակն
Նարմից նա, նա, նա...*

Պատ՛

*Այ ի՞նչ բարակ բերան գերանդի,
Գա ի՞նչ ձեւքում բազում եւ չքի ետես (թէ՛նն եւ բազում)
Քիչեւո՞ք ի՞նչ ձեռքերի սպարտանս եւ Նախաշխարհ:*

Իրենց արժանիքներով տղամարդկանց աշխատանքային երգերին շնց զիջում կանաց երգերը.

*Նարի, Նարի, Նարի ինքնի (տիկ),
Բան եւ Նարում՝ չի գիտում,
Կեանք ձեր է՝ չի Նարում,
Նարոյ ջանն է, գեր չի կեանք:*

Քրդական աշխատանքի երգերը կազմում համաշխարհ շարժումների հետ՝ ունեն կանոնավոր սիրտ և հանգստություն, որոնք իրենց մարտին օժանդակում են աշխատանքի կազմակերպմանը և բարձր արտադրությունը:

Աշխատանքի պայմանների փոփոխութեամբ հետ դրանք ձևափոխում են և շարունակում իրենց կենցաղավորումը կրանքի նոր պայմաններին զուգընթաց²:

Բացի այդպիսի երգերից, որոնք զուտ կիրառական նշանակություն ունեն, կան նաև աշխատանքի և աշխատավորի

¹ Մնացրեն Նարազատ Մնայտ նպատակով այս, ինչպես նաև Նարոյ երգերի խոսքերը ներկայացնում ենք սուղաջի մարզմանով:

² Արթնակ ներկայումս «Նարմիկներին» փոխարեն կոչուողային շաւրակներ են Նարմում:

մասին երգեր, որոնցում հաճախ հանդիպում են կենցաղային թեմաներ՝ սիրային մոտիվներ, բնութքան նկարագրություններ: Մարդը աշխատելիս զգնելու է իր սիրածին, բնութքան այս կամ այն երևույթն է նկարագրում, կապում է իր նագեկան աշխարհի մեա: Սերը, սիրո թեման գերիշխող տեղ է զբաղում այս կարգի երգերում, օրինակ.

*Այ քաղվոր, քաղ տեղ քաղվոր,
Ես ձեռքի ժանգոտը ձեռն է տալիս զանգի եման,
Ինչ գու աքի իմ նոր ժողովուրդիս՝
Որտե՞ս սրտով քաղ այստե՛ս,
Իս կարճեր փառքով ինձ ու թե՛
Նով կանեմ՝ վրանք եման:*

Կամ՝

*Մեր շուկեր նովիմ է նովիմ,
Իս է այս ժողովուրդի նովիմը,
Մարիները թագել է խառնառա տեղում,
Միջաններ սիրո նամար:*

*Մեր շիֆներ նովիմ է նովիմ,
Իս է այս գտակեր նովիմը,
Ծառները թագել է քարավի ձառ,
Միջաններ սիրո նամար:*

Քրդական երգերի մեջ ստանձնակի տեղ են զբաղում սիրային բազմաթիվ երգերը: Իրանը բնդհանուր ասումք հարոցի են „K'lamed kox'leka“ (Աղջիկների երգեր) անունով, սակայն այդ անունին էլ չի նշանակում, թե այդ տեղծագործությունները միայն կանանց կրանքից են կամ միայն աղջիկներ են ստեղծել: Թե՛ սրիշ ժողովուրդների և թե՛ քրդական

սիրո երգերը ստեղծել են և՛ կամայք, և՛ տղամարդիկ ու վերա-
քերում են հրանցից թե՛ մեկին և թե՛ մյուսին: Իսկ «Աղջիկնե-
րի երգեր» անվանումը հավանաբար կապված է կամանց,
մասնավորապես աղջիկների կողմից սիրային երգեր շատ
ստեղծելու ու երգելու հանգամանքների հետ, մասամբ և կապ-
ված կաշկանդված սիրո պտղական հետ:

Միայն երգերում առանձնակի տեղ են գրավում քրո-
նո և կարագրությունը իր քոլոր բարեմասնություններով՝ մեծ
ու սև աչքեր, շինար բոյ, բարակ ու ճկուն մեջք, մազերի քա-
ռասունչորս հյուսք, լայն ճակատ, անուշ լեզու, երկար պա-
րանոց, գեղեցիկ քաղվածք, գույնզգույն շորեր: Քուրդ աղջը-
կան նվիրված սիրո երգերի մեջ արտահայտված է մարդկա-
յին սրտի ամենաճուրք զգացումները ու բնչությունը: Մի-
թեև աղջիկն այդ երգերում մերթ ամանվում է եղնիկի, մերթ
այժյամի ու հրեղեն զամբիկի, մերթ աղավառ ու վարդի:

Այդ երգերում երիտասարդ գույզերի սրտեր են խոսում
ազատ, անկաշկանդ՝ արտահայտելով սիրո շքրմ զգացումնե-
րի, տատապալից ապրումների ու ներքին հուզական աշխար-
հի հրեղեղանքները, և որպես դրանց ֆոն ցուցադրելով հա-
րուստ բնությունը իր պես-պես հրաշալիքներով, գույնզգույն
ճաղիկներով, այն քոլորով, ինչ տեսնում է սիրահարված եր-
գիչը որը միաժամանակ սրտով ու հոգով բանաստեղծ է ու
նկարիչ, օրինակ բերենք „Երուսաղեմ“, (Կթվորումի), հայտնի
երգից մի քանի տող.

*Իմ բերվածենի գլխի վարք ամբողջ ստեղծ է,
հետև թե շարժանի ակն-ազդրուր լինի,
Գրանց զբերք խում՝ չեմ խում,
Միքտա չի նովանում:*

*Իմ բերվածենի նստակը նրեռան և երկ
Միևուրայի բարձրությունն սեկի,
Ազոջներով բարձրացա վեր՝ բարի սրտով կրտ,
Այն, երանի այն մարդուն, այն տարրանին,
Որ բերվածենի պես մի ազամիկ նարեռան սեկեռա:*

Քրդանքան ժողովրդական սիրո երգերում մեծ տեղ է տրվում նաև կաշկանդված սիրո մորմոքին ու տանջանքներին: Քրդանքան դժգոհ է անարդար աշխարհից, սոցիալական անհավասար հարաբերություններից, բռնություններից ու արգելքներից, և արտահայտում է իր քույրն ու պայքարը ընդդեմ դարավոր վնասակար քարացած սովորությունների: Նա առաջին մերթին քույրում է այն քարացած սովորության դեմ, երբ աղջիկը շի կարող իր բանտը տնօրինել, նրան ծնողները պիտի ամուսնացնեն: Մի երգում սաղում է.

Թոչ սասված իմ նայն ու մորք շների,

*Ինչպես իմ շավեցին տանչորս տարեկան երիտասարդին
ձվեցին տանք վեր ընկած, տերակ մի մեր բախվի.*

Աշխարհի շորս կտակելի իսմիք նամուր.

«Աշխարհի շորս կտակել» անկող երգիչը նրատի է ամենելի զոյանք՝ կեռչ գլխազիներ. որ ազաշի ծնողները տալիս էին իրենց ուզած աղջկա ծնողներին: Դա դժբախտ սիրո պատճառներից մեկն է հանդիսացել: Համախ պատասխել է, որ շքավոր երիտասարդը դալանի պատճառով գրելվել է իր սիրածին: Անա թե ինչու՞ վերջինս պիտի անիծեր աշխարհը և բողոքեր տիրող կարգերի ու սովորությունների դեմ.

Թոչ սասված վերջ տա աշխարհի շքավորսթյանը.

Ես ժոչ շուհեմ, իմ սիրտնի զոյանք շեմ կարող տայ:

Հակասակ դեպքում երիտասարդը պետք է դիմեր պանդխտության, որպեսզի դալանի փողը վատասակներ իր հարսնացուի ծնողներին տալու համար: Երգերում ճիշդում է նաև այն դժբախտության մասին, երբ պանդխտացր վերադառնալուց նետո գտել է իր սիրած աղջկան արդեն ամուսնացած.

Չչուգայ ազամենե կանգնել է գտեմ մտա.

Չախ մեռնի կոզմից իմ է նայում.

Սպիտակ նակտաի վրա շարել է շորս տակ տոնի.

Մինչև փառքի տարս երկնք՝ վերադարձա.

Չչուգայ ազամես մեռք բանել տեևարին ձե ամել:

Ղազանց ունեորի ամենազորեղ միջոցն է եղել: Արշինս իր ունեցվածքով ոչ միայն կարող էր հասնալ ձեռք բերել, ազն նույնիսկ մի բանի կին ունենալ, որոնք իրար նկատմամբ կոչվել են „հօւս“ (փոխնակ): Մի երգում ասվում է.

Լեզի գարգը մեծ գարգ է.

Քոչ սարի գայլը շտեռի.

Քոչ ծակեր ու բարկեր շտեռնն,

Քոչ ժայռեր շտեռնն,

Քոչ սարի խորույթը շտեռի.

Լեզի գարգը մեծ գարգ է.

Եման է ազվեի քաղերին (գզակներ):

Այդ կարգի երգերում բոլորին զուգանես հաճախ ընթացում են նաև անհների մտիվներ:

Քուրդ կինը, ասկայն, այդ բոլորը հաճախություններ չի տարել. անհներով ու բոլորներով չի բավարարվել, հաճախ ծառացել է ափրդ սոցիալական անարդարությունների դեմ, էլք որոնել նման կաշկանդումներից դուրս գալու համար: Կա նեղանել է այն առաջալոր գաղտնիարին, ըստ որի կինն ու տղաամարդը իրավահավասար են, նրանց միջև չկա տարբերություն: Իրա սպասույցն է քրդական հետևյալ հանրահայտ ասածը.

Սուլան՝ սուլան է, ի՞նչ էք, ի՞նչ սրտ:

Քրդական բնարական երգերում, ինչպես և բանասիրական այլ նմուշներում, գովերգվում են համարձակ և խելզախ այն սուշիկները, որոնք ընթուստանալով սոցիալական անարդար պարտանների դեմ, ինչպես և մին բարացած սովորությունների դեմ՝ կարողացել են պաշտպանել իրենց մարդկային իրավունքները, իրենց համամասնություններ իսկ սիրամ երիտասարդի ճես դիմել են փախուստի. „P'asa kane, o'dete zane“ (կնոջ փախուստը աշխարհի կարգն է), ասում է քրդական միևնախորց ասածը: Ամուսնուրբան այդ նիկն հանդիպում ենք շատ երգերում, այդ բովում նաև ժողովրդական հանրահայտ վիպերգերում, միշենք օրինակ «Միարանդ ու Խաչեղարե» վիպերգը և այլն:

Քրդուսին ձգտել է այն օրվան, երբ ինքը իբրև հասարակության մալխասար անդամի հնարավորություն կանհնա իր կամքով ամուսնանալ: «Սիրաջ սրտով լինի» երգում առվում է.

*Թոզ սիրաջ սրտով լինի,
Թոզ անգաշարս շեշիմ լինի,
Թոզ ձևարս անգամայուշ լինի,
Թոզ մարաջիկի ստայակը ձևարսու լինի,
Թոզ ստայակն սակը մակ լինի,
Թոզ աշակը լմարամ,
Թոզ ստար երկրում մարամ,
Թոզ ամանս կրիտի կեզիջ լինի,
Թոզ սակիթս նակի փիթը լինի,
Թոզ վրաս շուրիկ լինի,
Թոզ մեակ սիրաջ սրտով լինի:*

Քրդական բնարական, ինչպես և էպիկական երգերը աներգային բնույթի են, ունեն ճկուն դիրք և ազատ տաղաչափություն: Հանգամանքներ, որոնք իրենց մերթիմ օժանդակում են մարդու բարդ և խորը հոգեկենտրոն, ներքնաշխարհի ապրումների արտամարտման:

Սիրային երգերը ժամանակի մեա նույնպես ձևափոխվում, բարմանում և անընդհատ նորերով հարստանում են: Այսպես, սովետական հասարակարգում¹ „հեա“ (փոխնակի), „բ'ոնս յունե“ -ի (կնոջ փախուստի) և կաշկանդված ամուսնական ալ սովորաբանների վերացումով՝ վերացել է նաև դրանց շուրջը հյուսված երգերը, անդժվում են հիմնականում երջանիկ սիրո մեա կապված նոր երգեր, ինչպես.

*Ա, Արաջուզ, գու բարիք լես,
Թոզ լին լինի սովետական երկիրը,
Քր ես ու սիրածս նասանք:*

¹ Տե՛ս Հ. Քոչի, Քրդական մարդկության բանահյուսություն (բրդերև), Երևան, 1957, էջ 288—290:

*Քոչ ապրի սովետերի պետությունը,
 Չարանք մեղսեղից վերացրեք,
 Հարսն ու փեսան ուրախ են իրենց բախումը,
 Մեք զոգրանք չափ զոգրան է:*

Քրդական քնարական երգերը, ինչպես և այլ քանադյուսական նմուշներ սերտորեն կապված են բնության գեղեցիկ պատկերների հետ: Եվ դա միանգամայն բնական է ու հասկանալի: Մենք գործ ունենք մի այնպիսի ժողովրդի երգարվեստի հետ, որը լեռնաբնակ է, գրավվել է խաչճարամուբյամբ, արտասալաքերի համար բարձրացել բարձրաբերձ, խոստատառ ու ջրտատառ սարերը, անմիջականորեն ականատես եղել ու զմայլվել բնության հրաշալիքներով: Խոսել ու խոսեցրել բնությունը, կենդանություն տվել նրան: Ահա քե ինչու քրդական աշխատանքային, ինչպես և սիրային երգերը զունագարդված պետք է լինեն բնության երգներանգ և գերող պատկերներով, որոնք երբեմն հանդես են գալիս մահ շնչավորված ձևով: Բնության տեսարանների միջոցով բնածին երգիչը ստեղծել է քազմաթիվ համեմատություններ, մակդիրներ, զուգահեռներ, ճիպերրոլիկ պատկերներ և այլն: Բնությունը կենդանանում է նրա երգի մեջ: Դրանով երգը դառնում է թևալոր, հուզիչ, գեղեցիկ ու նոգնապարար: Հիշենք օրինակ «Ալազյազ» երգը.

*Ա՛յ Ալազյազ, դու չափ զոգրան ես,
 Գու խոտ, միչ ու ծաղկի վայր ես,
 Համբերգի չուրք ստան է, անուշ,
 Երբեք չենք մոռանա քեզ, Ալազյազ:*

*Այ Ալազյազ, դու բարեք չես,
 Բայց բուրբ սարերից սիրուն ես,
 Զոգան, զոգան, ամեն տեղ զոգան,
 Երբեք քեզ մտա կլինենք զեմազ:*

Նման կարգի երգերը, որոնք բանաստեղծության նման միանգամայն ինքնաբերա են, ունեն չերմ և հուզիչ նշանակ-
ներ: Դրանք իրենց բարձր գեղարվեստական արժանիքներով
զրափել են շատ բանաստեղծների, ճանապարհորդների, այդ
թվում նաև երաժշտագետների ուշադրությանը, նրանց կող-
մից հաճախ գրի են առնվել, մշակվել և գնահատվել:

Երաժշտագետ Վ. Կորզանովը գրել է. «Լսելով քրդական
երգեր, ես մանգել եմ արայիսի եզրակացության... Ինչպես
նրանց սարեկակերպում, այնպես էլ երգարվեստում կա
միայն նրանց ստանճնամաստուկ, ինքնատիպ, ոչ փոխառված
ինչ-որ բան, որը չի հանդիպում հարևան ժողովուրդների
մոտ: Չեմ ստանճնում նշելու քրդական երգարվեստի բոլոր
ստանճնամաստկությունները, սակայն կարող եմ ուշադրություն
հրավիրել ոչ մեծ դարձվածքների, ինքնատիպ կրկնություն-
ների վրա, որոնք, սակայն, երանգների բազմազանության
շնորհիվ չեն ձանձրացնում ունկնդիրներին»¹:

Քրդական ժողովրդական, սիրո, աշխատանքի և բնու-
թյան երգերի հարստության և գեղարվեստական բարձր
արվեստի մասին գաղափար կազմելու համար՝ ոչ միայն
պետք է լսել երգիչ-դանգբեժին, այլև պետք է տեսնել դրան,
երբ հորինած երգի միջոցով նա արտահայտում է իր սիրո
չերմ զգացումները և իր սրտի դյուրիչ խորքը: Այդպիսի եր-
գեր հորինելու և կղանակելու գործին ողջ ժողովուրդն է
մասնակցում, ժողովուրդ հորինող, ստեղծագործող: Այս հան-
գամանքը, ինչպես ժամանակին նկատել է Խ. Արուխանը²,
շատ բնորոշ է քուրդ ժողովրդին: Հազիվ թե գտնվի որևէ
քուրդ, լինի կին, թե տղամարդ, որ ըստ իր ձիրքի, բնդունա-
կության հորինել ու երգել չգիտենա:

Ինչպես բանահյուսական այլ նմուշների, այնպես էլ բր-
նական քնարական երգերի թվով շատ լինելը, լայն տարա-

¹ В. Д. Корзанов, Кавказская музыка, сборник статей
(второе издание). Тифлис, 1908, стр. 18.

² Խ. Արուխան, Երգերի փակասոր ժողովուրդ, 8-րդ համար, 1922,
էջ 246.

Ճումն ու հարասեուուը միանգամայն բնական է, որովհետև դրանք կառված են մարդու աշխատանքի և նրա հուզական մեքքին աշխարհի նեո, որոնք հալիտեհնական են:

* * *

Սույն ժողովածուում զետեղված են աղելի քան 220 երգեր, որոնք առաջին անգամն են հրատարակվում: Դրանք գրի են ստեղծել տարիների ընթացքում Հայաստանում, Վրաստանում և Ադրբեյջանում բնակվող քրդերից, ինչպես նաև Արևմտահայաստանի քրդերին իմացող հայրենադարձ հայ երգիչ-բանաստեղծներից: Ժողովածուում երգերը դասավորված են ըստ երգիչ-բանաստեղծների բնակավայրերի:

Վերջում տրված են ծանոթագրություններ, ուր համառոտակի բերված են երգիչների կենսագրական տեղեկությունները:

П Е Ш Х Э Б Э Р

Шмаа'та к'орд (корманц) жь лэмане фэдими л'ота р'ожа про зарготына дэвлэмэнд у пахш-шгар а'франди-
 фа: л'ык'пат', (ч'пр'ок) байт', байт'-сарнаг'ед меранне у
 багитне, к'ламед р'эжесе, шина у шайа, масалок у хэб-
 р'ок у ед дьн. Нава ве зарготынеда щики һәри бәрбыч'эв
 к'ламед дәрһоҗа хэбате, энитне у т'эбийэте дыгыри.

Дангбежи у к'ламбәрхвэдәрхьстын а'дәте к'ордайи кал-
 бавана. Нава к'ордада бавәр быки гышк дыстрен — шаһьл
 у аһьл, жы у мер, зар'о. Әwana дыстрен малда, чөле, вәх-
 те шин у шайа, шер'.. К'лам т'эви хэбатк'аре к'орда һәр
 вәхта у һәр дара. Нава к'ламада, бса чава нава а'франд'е-
 нед зарготынефа майишда — хәйсәт, а'рф у а'рәфәте шы-
 маа'та к'орда те к'ыше — әв бы ч'э'ве фәнцине а'мыр дь-
 шыер'а, цомәрд у дьлфьрайа, нава р'абун-р'уныштадына
 хвада садәйә... Нава к'ламада те к'ыше фә'мдарийа шы-
 маа'те дәрһоҗа бәдәвәтнеда, фькьр у философия ве...
 К'лам у страндын п'е-п'е сьзсьзәтар'а һатйа, т'ым-т'ым һат-
 йа һ'әкьрыне, бәдәв у баш буфа.

К'ламед к'ордайә хэбате вә'де т'эриңнейи һәри кәвир'а
 гьредайнә. Нава ванда һатйә а'һанкьрыне хэбата мер у
 к'бәфәт дәрәшәд шәдада. Хэбатк'аре к'орд дыстре вәхте
 ч'ерандын у андана пез, вәхте берибәрдаңе, чандын у чь-
 шина эвине, бәдәре у к'отана к'бләш, зьбра, т'эви чекьрыне
 у хэбатед майиш.К'лам у сазбәнди хэбата ван сьвьк дь-
 ко у хирәте пешда тиньн. Әв бы сайа стран у сазбәндие
 аькара көри-сурийа зәвти хвәка, вана жь щики быба
 шне дьне.

Дәрһоҗа ве пьрседа р'ешики урьс — В. И. Массалкин
 ва дьвиңсә: „Әз галәк шара зәндәгырти мамә жь мәри-
 фәт у һостатийа шван-гаванед к'орда... Әв щики дьсәкь-
 шьн, феза т'опькәки һане сәр зьнер у жь вәдәре сәрверне
 аь көри-сурне хвә дькьн, кө бынг'ара ванда дьч'ерн...“

Көрне пез гөр'а шванданэ — пешда дьча, пешда те, бэрбэ ч'ане йане р'асте дьча. Бь газийа швини көрне пез дэст-хвэда дора ви дышьва йане жи же дур дьк'эва¹.

Бь к'лам у сазбандиева дэнгбеже к'брд сэрверне ль һэспе қоше, хобата га у гамеша дькэ. Бь дэсти к'лама эв т'онербуне жь хвэ дурдыкэ, хэм у хийале хвэ бала дькэ... „Э'рабед К'брдстане, — р'ешники майин — Ф. Миллинген дь-ниисэ, — бь шур'е хвэва гэлэки көвний, ле те бежи һеса дьчьи. Ль валатед пешдачуий шьв у қамчийа дьды хэ-бате бона ажотына һ'эйванэт. Ле ль К'брдстане... т'б лэзьмайин т'бнэ бса һ'эйвин бьк'бты. Ль вра дэвса қамчи сазбанди те хобате у эв йак зэ'ф сэдэ у һеса те кырыне. Мэрьве к'брд э'рэба хвэ сйар дьбэ у гава к'лама хвэ дэст пе дькэ, гамеше ви пер'а-пер'а дьльвыи. Гава э'рэбачи дьхвэзэ гамеша быдэ сэкьнан-дын — эв настыре у гамеш хвэхвэ дьсэкьныи. Эва һ'бнэ-рөки бсанэ, вөки бэфьтийа, ль һ'аред дьийлаейэ майини т'бнэ, вьра сазбанди у к'лам нава хобата гбндитнеда тен хэбьтандьне...“²

Нава щмаэ'та к'брдада һ'ота иһа жи гэлэк мқам у к'лам һэнэ, вөки хвалибешаркырыне у һ'эйванэтхвэйкы-рынер'а тено гьредане. Жь вана эм дьхарын вра бир би-нын к'лама „К'бтане“, кө нав к'брдада гэлэки бала буйэ:

Сэре хотане һазэ,
Бьне к'отане һазэ,
Хвэде қавате быдэ,
Гэе дэлгэвэзэ,
Һор'овел һо, һо, һо...

¹ В. И. Массальский. Очерк пограничной части Каресской об-ласти «Известия им. русского географического общества», т. 23, спб, 1887, стр. 23.

² «Հանդիպման պշխարհ», գրական և ժամկազմարժեքի մասին № 2, 1 հունվարի, 1889, Քիջիկո, էջ 10:

Сәре к'отане ч'ыла,
Биле к'отане ч'ыла,
Мыл же чын
Говал у шло,
Нор'овел һә, һә, һә...

Сәре к'отане биһә,
Биле к'отане биһә,
Ле дьч'ерн барх у миһә,
Нор'овел һә, һә, һә...

Сәре к'отане гәһә,
Биле к'отане гәһә,
Хәләде фәһәте бьдә
Гәс К'әһәһә,
Нор'овел һә, һә, һә...

Пане жи к'ламәкә дьне:

К'әһәһәһә дьварәһә,
Тә дьст мыла тей миһә жи,
Бә тә дьһәһәһә фәһәте дә у бәһә.

Бә қимәт у башбуна хәһәһә к'ламәд жьһә жь ед мера на
көһәһәһә:

К'әһ, к'әһ, к'әһ, к'әһ көһә,
Дәһ дьк'әһәһә, дәһ һәһә,
Хәһ һәһә һә һәһә,
Бүк р'әһәһә р'әһәһә у ед дьһә.

К'ламәд к'брдәһә хәһәте льяһәһәһә чәһәкөр'ә, р'ит'әм у
бәһәһә һәкәһәһәһә һәредәһәһәһә, әһ фәһәһәһә һәкә һәһәһә у
бә һәһә һә һәкә аһ һәкәһә дьк'әһ, әһәһә хәһәте һәһәһә
һәһәһә.

Аһәһәһә һәһәһәһә һәһәһә у мьк'әһәһә хәһәте әһ жи тәһ
һәһәһәһәһә у һәһә һәһәһәһәһә бә һәһәһә т'әһә тәһ хәһәһәһәһә
у һәһәһәһә.

Хәһәһә һәһә к'ләһә, һәкәһә һәһә һәһәһә хәһәте тәһә һәһәһә
һәһәһә, гәһәк к'ләһә жи һәһәһә, кә дәрһәһә хәһәте у мәрһәһәһә хәһәһә.

баткарданы. Нава ван к'ламада гөлөк шара нәрсед р'а-
буи-р'унынтандына шмаэ'те, а'рф-а'рафоте те — мотивед
бәнгитне жи тең хәбәте, сыфәте т'әбийәте те данне. Ма-
рьве кө дьхәбәтә пәсне дьлк'әтнйә хвә дьдә, қәумандьнед
т'әбийәте дьпәсыә у шейә хәм-хийәлә хвәр'ә тьредьдә.
Тема һ'әжьрыне нава ван к'ламада шне нешһи дьгрә.
Мәсәлә:

Вай һ'әләңгә, һ'әләңгрә,
До'са дәсте тә зәңгә,
Дә тә шәра мәрә нәлә бәве шәар'ә ләхә әңг у дьдә,
Әвә шә'ра гәһә хвә у тәр'ә тәһәм си-чәдрә.

Йане жи

Ләв шәвә, шәвә,
Ләв шәвә ван шәйә,
Ми бордана дәр байарана,
Қәй хәтрә ван зәрәна.

Ләв шәвә, шәвә,
Ләв шәвә ван бордана,
Бәрх бордана дәр зәңгә,
Қәй хәтрә ван зәрәна.

Нава к'ләмед к'ордайә лирикнедә к'ләмед бәнгитне
шәкһи бәшқә дьгрәи. Шәар'ә бь т'әмаи дьбәжһи „К'лә-
мед кәч'ка“. Һ'әлбәт, әв һәк нәдә к'әшә, шәкһи әв к'ләм
т'әне жь ә'мре шәһи, йане жи т'әне кәч'ка у жьһә бәр хвә
дәрхәстнйә. Чәһә бәл шмаэ'тед майһи, бәә жи нава к'ор-
дәдә к'ләмед бәнгитне һһи мәр, һһи жи жьһи жь бәр хвә
дәрдхһи у дьстрәи, әвәһә дәрһәқә һәрдаһиә. Чәһә те
к'әшә шәар'ә дьбәжһи „К'ләмед кәч'ка“, чькһи к'әлфәт,
шәһи, қызыкә дһә зә'ф әв бәр хвә дәрхәстнйә у стрәә, у
һә дьһе жи, әв миһә тьһтәкһи шәкһитһи мәрәбһи зәвәһә бә
дәл...

Нава к'ләмед бәнгитнедә зә'ф р'әнд бәжһи у бәлә
к'әлфәтә к'орд те шьтәрәндьһе — ч'әвәд р'әшә бәләк,
бәжһә зьрәв, нәккәлкә нәзык, п'ор' у гәһи дәләл, ә'һиһ-
кәвәр, хәбәрдаһә ширһи, р'евачуһә нәзык, к'әшәд р'әңг-
р'әңгһи... Нава к'ләмед дәрһәқә қыза к'ордадә те ә'һәкь-
рыне фькьрәндьһә бәдәвәтнеһә һәрә бәш у бәқәсур. Нава

ван к'ламада қиза шаһьла һ'эжьри һьмбәри кар-хазале, қаз-вәрдаже, мьһ'нна к'ыг'ел, кавотке, йане гөле дыкыи.

Нава ван к'ламада дө дьле бәнгн хәбордыдн — дьле аза у бехом, һ'эжьрияна вапо т'эмьз у беқали, р'анг-р'ыһ'але бәнгитийа шаһьла у бона ван гышка чава фон т'әбиһат те орт'е бы т'әмамийа бәдәвәтийа хвәва — кәлипка у гәлсәсынава, т'әмамийа ван тынтава, кә дәнгбеже бәнгидьшиз, вәки бы хвә һьм шайира, һьм шык'әк'ен.

Әм чава мәсәлә чәнд р'еза жь к'лама „Бершане“ быны:

Тәси сәре бершана мьа бы зәр'ина,
Әле дыһер'ым минави цот кәшпа,
Дьбәбм, пәлбн, к'әрба дьле мьа пәтәшәшә.
Бошпа бершана мьа си у се шира,
Дьа чума сәри, дриза һатма кара,
Хвәмьл мьа ви һато,
Кәва мина бершана мьа цитара.

Нава к'ламед шмаә'та к'брдәйа бәнгитиәда шьки бәрбьч'а'и дьгьрии әв к'лам, нава к'нжанада шык'әт һәйз мқабьли зәваща бәдәл, дьле бәнгийи шкәсти у бәрхвәк'әтия шаһьла. Қиза у к'әлфәта к'брда жь пәһәқийа ә'мре сәсналне, зәрдайнне у зәлма дьне, ә'рф-ә'дәте зйандар зьвәра у бы тәһәре хвә шык'әт дькә мқабьли ван. Әв бәре ә'вльи мқабьли ви ә'дәте зйандар шык'әт дькә, гәва әв шыкара хвәхвә бы дьле хвә һәр'ә мер. Нава к'ламаәдә те гәтыне:

Дә бра хвәдә қә дә у бәне мьр'а қә һәшәдә,
Дә чава пәдыбун хортәки чәрлә сәли,
Дәва қәшәжи бәне кәр'әшәнә мәлә
На вәлә сәи хәтыре чар кәпәкә дьбәлмәкә.

Ведәре әм шык'әте бәрк' дьбшын нә кә т'әне мқабьли мәркәрияна бәдәл, лә сәа жи қәлән, кә быбу зәлма гьран бона жына к'брд. Қәлән һ'әсәб дьбу мә'шкә зәваща бәдәл һ'имли. Чьқас қәвьмийә, вәки шаһьле дәстәнг р'уе қәләнәдә дәсте ви жь дьл'әтийа ви һәтнйә қәтәндьне. А зәлма жи әв ньфьр'ийа лә дьһәе, ә'рф-ә'дәте зйандар дькә:

Хвэде мале дэне хьарбаю,
Мале мыл һыдыжо,
Қазыне к'ава-к'ббары мыл дэрине.

Р'уе қаланда цаһыле к'әсиб р'йа хәрибие дьгьрт, вәки бь қазанца хвә қаләне хвә р'асткә. Нава к'ламада гәләк шара те стране, вәки чава цаһылт һ'әта жь хәрибие вәдыгәр'ә, дьлк'әтийа вһ иди данә мер.

Кәва гозал дәрк'әтийа дәрә мале,
Сәр мыле ч'әне мыл дьһәр'ә,
Сәр а'шһа көвәрда хәр кәрийә чар қол әр'ә,
Һ'әта чум вәлате хәриба, вәгәр'йаю—
Дәсте кәва гозал гьртына данә мали мәрә.

Қалән дәсте дәвләтһада мәщәләкә зор буһа. Мәрһе дәвләти бь дәсти һәбуне нә кб г'әне нав дәрдыһст, лә бәса жи дькарьбу чәнд жиһ быстанда, бь вһ тәһәри малә вһнда чәнд һевһ һәбуна. К'ламакеда те готһне:

Дәрде һевһе дәрдоки грана,
Нәе сәре гьре ч'йана,
Нәе сәре дәр у бәрана,
Нәе сәре көврана,
К'б'г'әке сәре ч'йана,
Дәрде һевһе хә'ф г'рана,
Нәләви қаланца р'ушһана.

Нава к'ламед вһ тәһәрида һьм шькйат һәйә, һьм жи һьфьр'.

Лә әв зәләмед ә'мьр к'блфәта к'брд нәч'әлтмьсанди-һә. Әвә г'әне шькйат у һьфьр' нәкьрына. Әвә гәләк шара бь шблә'т дәнге хвә бһнд кәрийә мқабьли зәләмә соснаһне, хәбтийә р'еке хвәр'ә быһһна у жь вһ һ'әлә чәтһи азаба.

Әв пәй вә фькра р'әст чуйә, вәки пәна жиһ у мәр вәкә һәвһн, нава вәнда фьрқи готи нәе дайһне. Шә'дәтийа вә йәке әва мәсәләка к'брдайә һана дьдә: „Шер шерә, чь жиһә, чь мәрә“.

Нава к'ламед к'брдайә лирикнеда, бәса чава нава ә'франдһнед зарготһнейә майһнда, әв қизед қочах у

мерхас тено пәснандыне, ед кѳ р'адьбуна мѳабьли нәһә-
 қийа ә'мьр, дыкарьбуи ахтиарнед хвәйә мәрыватне
 хвәйкы, бь дьле хвә дьлк'әтне хвәр'ә бьр'әвы. Мәсә-
 лока к'ѳрдайә кәви дьбежа: „Р'әва жыне, ә'дәте дыне“.
 Әви щур'е зәуащә әм нава галәк к'ламада у ә'франды-
 нед майида дьбншы (мәсәлә „Снабәнд у Хәңдәзәр“ у
 ед ды).

К'ѳлфәта к'ѳрд т'әме һиншә ве р'ѳже буйә, гәва
 әв чәва нәфәра мохлуқәтнейә т'амәхтиар ве бь дьле
 хвә мерка. Нава к'лама „Бьра дьли дьлбә“ те гәтыне:

Бьра дьли дьлбә,
 Бьра сәр'мыи шьлбә,
 Мьл мьи шьлбә,
 Туре в'арсе мьле мьбә,
 Бьне туре қьлбә,
 Г'арсе мьр ибә,
 Г'арсе вәләте дурбә,
 Кәдья мьи қәлжәкә к'усьбә,
 Пә хвәршыи мьи пәсарне чәлсбә,
 Бьра крәсе мьи т'ѳнбә,
 Тәждә бьра дьли дьлбә.

К'ламед к'ѳрдайә лирикне у эникне щур'е гәты—
 страненә, р'ит'ме ван бь т'әқлыи, чәпа ван азыя. Бь
 саба ве йәкә хәм -хиялә мәршә, фькрдәрийә ви дһә
 р'ьнд те ә'йәнкьрыне.

К'ламед әвиштне әнәгәри замни тен гѳһастьне, т'ә-
 зәкьрыне, ед т'әзә тен ә'франдыне. Ава, мәсәлә гәва кѳ
 зәман һат гѳһастьне, к'ѳлфәта к'ѳрда ль вәләте советне
 жь залулийә бәре аза бу, иди к'лям жи һатыи гѳһас-
 тьне. Мәсәлә зәмане мәдә дәүсә к'ламед бәса, чәва әм
 бежыи, ед дәрһәқә „Һевне“, „Р'әва жыне“ у ед мия
 ван, к'ламед т'әзә вәхте советне пәшдә һатыи, нава
 к'ижанәдә һ'имди пәсне бәнгити у зәуащә бь дьл те
 дайне¹

Ава мәсәлә, нава к'ламажә бәсада те гәтыне:

¹ Бьһер' Н'. Шәдд. Фолклора кьришчыне, Ереван, 1957, р'у-

соты. Қимәте җани бәдәшәтне гәләки бәндә у гәләк
филологә, р'ешнйә у бәс жи боләдәд сәзбәндие әв йәк
т'әг'ини кәрына, гәләк щара ивнениә, сәр җан хәбәтнә
у қимәткәрына.

Бәләдә сәзбәндие В. Корганов дәрһәдә җе йәкедә
аҗа ивнениә: „Ғава әз к'ләмед к'брда дьбьһем, тем сәр
фькьрәкә аҗа... Чавә нава ә'мьр-җийннә җанда, бәс жи
нава ма'рифәтә җанә странедә тыштәки башқә, мәхсусе
һәйә, кә шур'е хәдәдә т'әк-т'әнейә, әв җә кәсәки нәһәтнә
һәлдәне у бал т'ә цмаә'тәкә дәр-дәре җан т'әна. Әз
пак'әвмә бьн җи борци, кә һарәли к'ләмед к'брда қи-
мәткәм, ле дькарьм гөһдарийә җә сәр җәк'ландына
п'аред к'ләмайә нә мәзын т'әглиф бькьм, ед кә бь сайа
қәйдә у аҗәзед хәә гөһдарвана надыә эщәзкәрыне“¹.

Әм җе йәке жи бәҗы, җәки бона дәрһәдә һостати
ә'франдына к'ләмед цмаә'тә к'брдайә оинитне, хәбәте у
т'әбийәтедә фькьра мәрнйә т'амбә, ләзымә нә кә т'әне
гөһдарийә дәнгбәж бькьн, ле җийә бьбнннн, Ғава әв бь
сайа к'ләма бәрхәдәрхәсти хәбәр у фькьра дьле хәә
дьр'ежә. Тәмамнйә цмаә'те к'ләма бәр хәә дәрдыхә у
мқам дькә — цмаә'тәкә ә'франдар у хәданшбрәт. Әва йәка
чавә җәдә хәдәдә Х. Абовһан² т'әг'ини кәрына, гәләки
пезники р'әһ'е цмаә'тә к'брдана. Дәгмә к'брдәк һәбә,
җьнбә, һане мер, җәки анагори ма'рифәтә хәә к'ләма
бәр хәә нәстрә.

Чавә ивнунед зәргәтәнейә майнн, бәс жи к'ләмед
к'брдайә лирикне гәләки п'әр'ым, һәр дәрә бала буна у тен
хәәйкәрыне. Ведәре т'ә тыште ә'щәбмайнне т'әиә, чьмкн
әв хәбәт у фькьрандына мәр'вар'ә гьредәйнә. А дәма
жи әҗе һәрт'ым бән хәәйкәрыне, т'әзәкәрыне у һ'әлкә-
рыне — анагори заман, дәр-бәрә хәә...

* * *

Нава җе барәвокедә җә 220 к'ләми зедәтәр һәна
җәки щара ә'җлын тен нәшәркәрыне. Әҗана җәхтәки
дрәж һәтнә барәвкәрыне җә нап к'брдә Әрмәнистане,

¹ В. Д. Корганов, Кавказская музыка, сборник статей (изда-
ние второе), Тифлис, 1908, стр. 18.

² В. Абовһан, *Гьрһәрт фькьраннар Ляқәғьдәс, 2-ру Сынәр, 1958.*

Горцстане у Адрбешане у бса жи жь заре ван орманне
кѡ змане кѡрманши заньи, вѡки т'ако вѡгар'виано ва-
г'ан. Нана бѡрѡвокеда к'лам сѡр щиваре дѡнгбежа ѡ-
гъно дѡремшкѡрыне.

Аг'рийа бѡрѡвокеда ивнсарнаси ѡг'ѡ дайне, лѡ
к'ндаре дѡрѡѡа сѡрѡати у хѡбата зарбежада кѡрт ѡг'ѡ-
ѡа гѡгъне.

1. СЭРЕ К'ОТАНЕ

Сэре к'отане һазз,
Быне к'отане һазз,
Хваде қәвате быдә—
Гае делгәһазз,
Һор'овел, һо, һо, һо...

Сэре к'отане ч'ьва,
Быне к'отане ч'ьва,
Мыне же чыш—
Гоһал у шыва:
Һор'овел, һо, һо, һо...

Сэре к'отане биһа,
Быне к'отане биһа,
Ле дьч'ерын борх у миһа,
Һор'овел, һо, һо, һо...

Сэре к'отане гәһа,
Быне к'отане гәһа,
Хваде қәвате быдә—
Гае К'аләһа,
Һор'овел, һо, һо, һо...

2. ДЭРЕ КОЛХОЗЕ

Дэре колхозе фрэһа,
Дэрге we зһа, зер'кыдайа,
Шам фырде һәһындайа,
Шәһни, ширни мала мәһа.

Доре колхозе мазьна,
Фалом, дэфт'эр, хвондына,
Хобатчне we мер у жыны,
Әw хайе н'ара мазьны.

Колхоза ма чайир у чимана,
Бь гьл, бь сосын, бь р'ып'ана,
Гьжи баг', баг'че р'эзана,
Р'эз жи н'ара хобатч'ана.

3. БӘДӘWE

Бәдәwe, дьле мын т'б дьла нап'эбина,
Иро чәнда кәwa гозал хәндийә—
Ньзам чьма р'эфә нагәр'ина,
К'е дийә, к'е бинайә,
Навбайна дб дьла, чар ч'э'вада
Пәк һәр'ә wалате хәриба,
Пәк жи ль часта Аг'баранеда бьмина.

Баран бәри сәр шилана,
Кәвьр-кбч'ык бьбарә һындар цинара,
Н'ач'н кәсе тек'әна орт'а дб дьла, чар ч'э'ва,
Н'әфт сала бьк'инна эша дән-драна.

Гәдә лавьке мын нав Таһарә,
Qәвза қәме к'арә-барә,
Лавько щано, wәрә мала баве мын ә'адале—
Сурәтки мын тәр'а севә, йәк һ'ынарә.

Әви Әрәзи гьшә-гьшә,
Кәвьре орт'е т'ым қыр'ушә,
К'е дитийә, к'е бштайә—
Гәдә лавьке мын бәжи бьнди, чөхе р'әшә.

К'авем, мнн ыланбу дьли шана,
Мнн сәре хвә ыдыкыр т'о хәтәе, т'о болаша,
— Эт'имо, шәра дәсте хвә быдә дәре чыат мәмьке мнн,
Мале дьне чи тәр'ана.

Нәй ма'руме,
Ләвкә мнн дькә к'аркә,
We мала хвә жь кавьле гонде ма баркә,
Кәсәкә, хбдәне хере т'оно,
Ләвък жь мьыр'а һа һовалкә.

Зәвал гада
Дьчи валәте хәриба,
Мнн быба хвәр'а,
Әзе шивәсәне бычыым, һәсәне тәр'а,
Һәркә дәр у цинаре ма р'астн тә тең,
Пьрсә мнн жь тә дькың,
Бе — эт'има малаша,
Мьне хайкыришо хера хвәр'а.

Зәвал гада!
Дьчи валәте хәриба,
Мнн бир нәкә,
Мнн севәкә халаткә,
Бәриша хвәкә,
Wәхтә дьчи валәте хәрибне,
Вина тә танг дьба,
Дәрхә,
Әшқә мнн у хвәр'а қасәкә ле мезәкә.

Бәрфәкә барн, ч'иша қыла кыр,
Wәрдәкә аңе гола дь шыту кыр,
Бәра кәр'е қомән һайбар бьмьра,
Пар ии чахи кәша дь гозал
Бәр дьлькә хөрте чебу,
Исаа, сала пер'а—
Дәсте к'отн шыдоке мера әвзариқыр.

Гридаг'а бэр бь доне,
Сурот сор буно, хал к'этыне,
Пар ви чахи мамыке кэва мын т'бнэбу—
Исаа ви чахи хатына бэр к'этыне.

Эз сакынбум дэре мале,
Пар дэрк'этыбу бар қалахе,
Мын ч'э'в кыре — шэре,
Гот:— Бьра бьмниа эваре.

4. ГЭДЭ ЛАВЬК

Гэдэ лавьке мын нышта хвэ да бара,
К'олоз харкыр дола шара,
Смбел бада дола йара.

Тола хасйа мын сакын сэр свдэре,
Қарэшьт да бэр дерн,
Қарэшьло, ходане баве мын бькэ—
Сэр сери э'рде к'эви,
Һардэ дэст бьшке,
Һардэ ч'э'в дэре.

Мын ль һ'афе гөле бине,
Чь стэйрька р'эхе пешыр мезние,
Лавько қөрба, эвинтия мын у тэ
Буйа эвинтия Мам у Зине.

Лавько қөрба, чь көлилка нав чадьра,
We шин дькэ һ'афа энер нав кэьра,
Пеш халцева эзе дьчыме гэф у гөр'а,
Ле паше халце надьма к'ома һэр пенц бра.

Шай п'алэйо, п'алэьро,
Сэре к'елендйа тэ ээнтьло,
Гава дьбэ гэрма нава нваро,
Лавько қөрба, дэ тб шэре—
Эзе шэ'ра сэре хвэ вокьм,
Тэр'а текьм си-чадьро.

Ч'йае Элогазе бы гоньгыла,
Фараголе мырабыла,
Wэй г'эразе дэргэ дэхвэзи бэзанби—
Мьне барэк гьртыйа,
Н'азар Н'аве форма тэ р'ындьрэ.

Ма дэрк'этифа Нива сава,
Кэч'ыке, кёлмале, Нив сэкынйа,
Бохте мьнр'а начэ ава,
Мьне сондэке харийа, адэке пер'а—
Гэрэ сала нсални мала баве тада бьвьма зэ'ва.

* * *

Эз гёльм, гёла сорьм,
Фэрэфила дондэ морьм,
К'энге наве гада лавьке мьн те—
Баске мьн г'бнэ не бьфьр'ым.

Эзе севьм — сева тэр'ым,
Фэрэфила нандэ н'эр'ым,
Жь дэрде гада-лавьке хвэ—
Фёдуме мьн г'бнэ не бьгэр'ым.

Эзе дуза гэр'нам ль пэсарйа,
Эзе натьмэ бал швана, нава кэрийа,
Лавьке мьн нэ ль шьр бу,
Н'оба дьте мьн жи фьр'йа.

5. ЧЬ ЗЭВИНГА

Чь зэвинга дэри гёндда,
Ве зэвинге сор сьмлда,
К'е дийа, к'е бинайа—
Кавьле гёндада
Дё н'эв дьл нэнда нэвын
Пэке бышннэ зозане,
Пэке бьмннэ гэрма гёндда.

Һэйло лавько, тә ыс дьчи,
Мын бир нәкә,
Навә мын қаша гостила хвәкә,
Һәркә дьчи валате хәриба,
Әз дьк'әвьм бира тада—
Қасәки дәрхә лә т'әманшәкә.

Ве све шәбоқе дьлә мын незо-незо,
Агьр к'әтийо мала Р'әшә гона незо,
Чава дәсте мын гартыно дано йәки дьлә мын нәхвәзо.

Һәре гәдә лавько,
К'әда дьчи мын бир нәкә,
Мын сева соркә, бәриһа хвәкә,
Дур у незик һ'әму йәкә,
Гава дьчи шәһәре Т'әлбисә—
Дәрхә т'әманшәкә.

Һәре зозан нәма мын лә данн,
Кәниһа Әләгәзе нәма мын ав же ани.
Һәре к'әве щанә, ч'йа бьлдә тә навиньм,
Сйар сйарбувә, р'е нащә'диньм,
Гава ч'ә'ве мын ч'ә'не к'әва мын дьк'әвә
Қәдүме чәкә мын дьшкәи.

6. ГӘДӘ ЛАВКЕ МЫН ЧУ

Гәдә лавкә мын чу әскәрне дәрәнгә бу,
Шавәкә нә бь хәри мыр'а һатьбу,
Дьвә: гәдә лавкә тә т'әви р'әма ик'әнци бу,
Һ'әйә гәдә лавкә мын бьзвьр'ә бейо,
Фәрқәк гәлйә мын р'әш бу, йәк сии бу.

Оло лавкә, гәдә лавкә мын чубу әскәрне, дькә бейо,
Хәдейо, әскәр гранә, надә р'ейо,
Әзә хвә бивем бәр бәхте мазьне ве дәвләтәйо,
Гәдә лавкә мын бьдә хәтрә ве дәрғушәйо.

Эе красэки чекым балге бийе,
Эз ма'руме шэв р'о һор'ым саре р'е,
Р'ома қална-хайни лавке мын гьртийа
Эз ма'руме диса р'унем ль һивие.

Канийа гюнде ма һал-һала,
Досток хата, йак хозала,
Һ'эч'и гавла лавке мын нае малэ
Энине нав к'аг'эте мын дьһ'ала.

Лавько, дьте мын и'елэкана,
Свайа ч'э'ве мыни һарчар р'йана,
Һэч'и касе бежа лавке тэ
Мала баве тада мевана—
Р'ьһ'е к'элэи-к'аве бы қорбана.

7. ДО ЗЭРН

Дё зэри бэр дэрике мала баве мын у тэ р'эбэне
буна шотэ,
Хвэска мыне бызанбуяа дэв у леве дь шэкры,
Хушка быч'ук жы йа мазыр'а чь дьгот:
Мыне стерка нола тави-тэйроке дь бһаре ль ду быр'ета.

Шане, шане, шане!
Дё зэри бэр дэрике мала баве мын бун р'эза,
Хушка быч'ук жы йа мазыр'а дьгот:
„Ишэв меванэки һатйэ мала баве мын у тэ
Р'эбэне, и'эр' э'эиээ.
Эе ызаным жер'а чь и'ешк'еш, чь лайнци, чь шанээ,
Эе жы шэвэке, иине шэвани педа жер'а т'эслим
быкм шотэ зэр мамыкан,
Шэве чьлан у к'анунаи дувадрэжэ,
Р'абэ, р'уне не близэ“.

Шане, щане!

Дё зэри бэр дэрике мала баве мын у тэ р'эбане
дбибрмиш буи.

Баце р'эшкэзие һ'эиэжьри нава мыла тиш бь тишбу,
Эре кэч'е, дине, кёлмале, кёлмалбаве,
Исаал сала һ'эфтанэ, дагэр'найэ һ'эиш'тайэ,
Шане мын э'адала хадер'а бь щане тэр'а чёр'миш бу.

Ле щане, ле щане!

К'обаре, хаде щане тэ бьһ'элниэ,

К'опак мере тэ быстинаэ,

Тё we буке се мэиби,

Шане тэ қэсмэте щане мын би.

8. БЭРФЭК БАРИ

Бэрфэк бари көлие һурэ,

Бэр дэрике мала баве хэлце т'ели дэлал кьри сурэ,

Гьрти волата жорни Ч'анах шурэ.

Кёр'о, динэ, азе бахте тэ у баве тэ к'этьма,

Тё we шэвэке, инне шэван у педа

Дэсте хвэ мавежэ шотэ зэр мэмыкэ—

Эманэта хайи щики дурэ.

Бэр дэрике мала баве к'элэш шанэ мын мейвана бь
три,

Мыне бала хвэ да шотэ маре р'эшэ ль бынида дьмыри.

Пар ви чахи к'элэш гэура мын достка шанэ мынбу,

Исаал п'ала хвэ дайэ сэр тар'а дэргуша—

Ль һ'але мын у хвэ дьгыри.

Мыне к'элэш лавке хвэ ди бэр дэрике нан һ'элада,

Шари р'эшэ, бухи у п'ускул ль сэрэ, смбел бадэ,

Һарчи кэсе нава бэре мын у к'элэш лавке мын

бь храни хэбэр дьдэ,

Хер нэбинэ жь бав у бра, жь кэч' у кёр'а,

Ль ви али дийае нэгнижэ т'о мраза.

9. ГЭДЭ ЛАУКЕ МЫН

Гэдэ лауке мин сйаре нэсна бозэ гьрэ,
Бозе бында дьмылмыла,
Гава дьчэ бэр дэре Э'ли Э'мэр нэйл дьбэ,
Пэки ч'э'вбалэки, бэжиблынди, демн гьрэ,
Мьне намьла ми пивайэ чар аршин се метра.

Парти эв бу мин у тэ кьр,
Кэси сэре кэси нэкр,
Бэбэхти алиэ тэбу,
Мын э'вадала хаде, мин т'обэкр.
Бэжна гэдэ лауьк зравэ не готьне,
Һатйэ т'анга грасенһака гбиде мэ бэр к'р'ине фротане.

Эзе бьдым мал-һ'але дийалыке,
Р'өн'е ширьн, һэрчар қр'ане сэр дотьне.
Р'енга һ'эко бы к'ьркута,
Гэдэ лауке мин һэки бэжиблынди, ч'э'вбалэки шарвэр
сутэ.

Лауко, қорбан, мьне шэрма к'ома актива нэкрэ,
Мьне быда т'эшйа Муше, кблыа спи быда пэй тэ.

* * *

Эзе ханьки чекьм ль не дузе,
Эзе педакьм какьле гузе,
Эз к'ава хбне теда р'азен
Һэрсе мэне сэр пайнзе.

Канне гбиде мэ дбдбнэ,
Һа веда те һара мьнэ,
Эзе далала хвэ бьр'эвнньм,
Щара ицар һан коштьнэ—
Һан фэрварэ сэре мьнэ.

Тэ ав анйэ ава канне,
Щер' свьке, дерэ спне,
Эзе к'ава хвэр'а бишьм
Брьнще Улахане, гоште мне.

Ле, ле Хозале!
 Ээе Хозальм, Хозала ч'йае Элогэе,
 Эле дэзальм дэлала ч'йае Элогэе.
 Ч'э'не мын ль хэве бу,
 Г'өһе мын г'өһдар бу,
 Дэве мын ч'ерэ бу,
 Лынге мын бандаһе.
 Дэ бэра һовал-һогьре—
 Мхэһат хере дэ һэбһһһ,
 Ч'аһа тэ'жи, т'уле хэвэ бэрдане,
 К'аг'эе мын у Хозала мыһа
 К'этыһэ дэһта Шурөгэе,
 Бэргер шаһдыһа часта Аг'баране.

Хозал р'авэ, дэлал р'авэ,
 Ч'ыма э'мре мын шаһыһ
 Бейн тэ һавэ.

Ээе Хозальм, Хозала ч'йанге бь Дөрһмэ,
 Пар һан чаха оз дэлалһыһа
 Бав у бре хэвэ бум,
 Исал һер'а к'этыһэ дэсте к'өһде корда оз һар'умэ.

Хозал р'авэ, дэлал р'авэ,
 Ч'ыма э'мре мын шаһыһ
 Т'өһцар бейн тэ һавэ.

Ээе Хозальм, Хозала ч'йанге бь Дарьм,
 Ээе һэрдэжым, һэрдэжа гола сарьм,
 Пар һан чаха оз дэлалһыһа
 Бав у бре хэвэ бум,
 Исал һер'а к'этыһэ дэсте
 К'өһде кор — оз дьхарьм.

Хозал, р'авэ, дэлал р'авэ,
 Ч'ыма э'мре мын шаһыһ
 Т'өһцар, т'өһцар бейн тэ һавэ.

11. МЫНЕ ХЭЗЭЛЭКЕ Р'АКЪР

Мын хэзэлэке р'акър жь баг'е Далма жь Р'эwane,
Дэ бьра хаде қбул нэко һовал-вогьре мына мхэнэтр'а,
Чава та'жи-т'уле хва бэрдане,
К'эг'эзе мын хэзэла мына
К'этына дэшта Шурагалэ—
Бэрикер шандын часта Аг'баране.
Хэзэл наба, дэлэл наба,
Һ'эфт сал т'эмам дьле мын к'этиэ
Ч'ар не наба.

Хэзэл, аве гола голгэшина,
Ч'эм у кани мэ шелуна,
К'ава-к'эббар, пар ван чаха
Папта мын бу,
Исал пер'а п'ытне мерар'а аве тина.

— Лавко, эзе бэрфым, бэрфа ви белани,
Ве сьбеда дьһ'элйам, нэ дьһ'элйан,
Мын т'асэж ава сар же нани,
Дэ бэра бьбума гостилкэке
Тек'этама т'липа тэ мевани.

Хэзэл наба, дэлэл наба, қрар наба,
Һ'эфт сал т'эмам дьле мын к'этиэ,
Ч'ар не наба.

12. ЛЕ, ЛЕ ЗЭРИЕ

Ле, ле зэрие!
Зэри һ'эму дьбен — эм зэриэ,
Зэри һэнэ п'ор'е вана т'ум-т'умшиэ,
Быне п'ор'е вана т'эжи р'ышка бь спшиэ,
Пэ'ине вана қальшиэ,
Һэр щари к'элма гарьэ а'рде һьлтшиэ,
Нэбнуке вана дрежыи—
Нот'ла мэр'е а'щэмшиэ,

Мэриь быда бостанчийа
 Бэра к'эрдне картола не дэрина,
 Уалэ эв нэ зэрна,
 Эва к'отийа бы п'ынтна.
 Да варыи п'ерса зэрне мала н'бсо,
 Мусо, Бок'о, Озман, Чачан,
 Хэто, Мэто, жы мэн быкыи.
 Ч'э'ве шана р'эша кыдайно,
 Быске шана зэрэ бадайно,
 Гава кавыле гонда дыба шайи, дэ'шат
 Дык'эвны сарговандне, хва ды'ажныи.
 Бэра мэриь мале хва быда,
 Н'але хва быда,
 Зэрна бса жы хвэр'а бина,
 Уалэ, быда, ве шынэте бы ч'э'ве хва бынна.

13. ЛЕ, ЛЕ ДИЛБЭРЕ

Ле, ле Дилбэре!
 Хан у мане Дилбэра мэн дэ фата,
 Дилбэр шан!
 Мэн нэ н'эр'э, нэ баска, нэ фаната,
 Фасэке эз быф'эр'эм бема бал та.

Эле Дилбэре, т'ор'эне!
 Дэ бэра шен бэ валэте шевре,
 Эз у Дилбэра хва к'этыне.

Дилбэр шане!
 Эз ль н'ики, тэ ль н'ики,
 Дилбэра мэн к'офи харкыр сэр алики,
 Мэн дынеда надитийа,
 Нэ бынестийа,
 Дэ сэрэ че нэчунэ сэр бэ'агики.

Эле Дилбэре, т'ор'эне!
 Дэ бэра шенба валэте шевре
 Эз у Дилбэра хва к'этыне.
 Дилбэр шане!

Тõ мь тарне вэрэ бэр ч'рае,
Тõ к'елэка мьн р'анэбэ,
Сабыра мьн бей тэ нае.

Эле дькым сала исалыи Дилбэра
Хвэ бьр'эпшым,
Дэсте хвэ бькым,
Сэре хвэ тек'эвмэ ве хэтэе.

Эле Дилбэре, т'ор'ыне!
Дэ бьра шен бэ валате шевре,
Эз у Дилбэра хвэ к'этыне.

14. Ч'Э'ВЕ МЬН ЛЬ Р'ЕНГА ТЭ ҚЭР'ЬМИ

Ч'э'ве мьн ль р'енга тэ қэр'ьми,
Хэва шэва р'амусане—
Дэсте бэрбанга све ль мьн һ'эр'ьми.

Вахта лавьке мьн дьчу валате хэрибнйо,
Хвэзьла мьн бьзлнбнйо,
Ль ведоре чьбу, чь қавьмнйо.

Лавько, вэрэ, дэ тõ вэрэ,
Бэра сэре мьн қёрбана сэре тэ бэ,
Шэвэк, шэве ван пайнза
Меване синг у бэре доста хвэбэ.

К'авэ, дьле мьн, дьле тогар'чине,
Иро сэре се р'ожана—
К'авэ гонде ма хэйднйо
Нае сэр белнне,
Һэрча тэ аннйо сэре мьн,
Наһатнйо сэре Снабэнд, Хэще,
Лэйле, Машрум, Мэме, Зине.

Лавько, вэрэ, дэ тõ вэрэ,
Бэра сэре мьн қёрбана сэре тэ бэ,
Шэвэк шэве ван пайнза—
Меване синг у бэре доста хвэ ба.

К'ауе һеуа, сэд шар һеуа,
Синг у бәре к'ауа мый нот'ули гәл у сева,
К'ауа к'обар пар ван чаха
Панга мый бу,
Исал пер'а п'ыгтне мера
Хвәр'а дайә нава драи ләва.

Лавько, вәра, дә тә вәра,
Бәра сәре мый қорбана сәре тәба,
Шәвәк шәве ван пайнза—
Меване синг у бәре доста хвә ба.

Мә лә һ'афа мала, гәле п'алда сәр чаршәхе,
Һәрча орт'а дә дьла, чар ч'ә'вада
Хәраб хәбар быда,
Бәра һьлдә дәрде к'отибунс бь моринга иланшәхе.

Лавько, вәра, дә тә вәра,
Бәра сәре мый қорбана сәре тәба,
Шәвәк шәве ван пайнза
Меване синг у бәре доста хвә ба.

15. МАЛА МӘ ЦИНАРЕ МАЛА ВӘ БУИА

Мала мә бәра цинаре мала вә буйа,
Бәра гьли-готье мый у тава бь т'әи һәбуиа,
Бәра красе щане мый т'әиәбуиа.

К'ауе, мала мә цинаре мала вәиә,
Ве сбеда ч'ә'ве мый лә р'еинга тәиә,
Әзе чь бькым, к'отне мера—
Мере тәиә,
Малицинаре, тәе һәстие щане мый һ'әланд,
Нава дьле мый ани хәрә.

Малицинаре, һива гәнде мә чардано, начә ава,
Пешьере бьнд буйә, мезина хвә да нава,
Һ'әфт хвәзәл бь ши чахи,
Мый дйа гәр'а бьгота—хаси,
Әхе жи мьр'а бьгота—щане, зә'ва.

Һайла, Һайла, мал щинаре,
Тәе һәстүе мый һ'әландын—
Һава дьле мый ани хәре.

Малщинаре, һива гөндә мә чарданә ча бляндә,
Әмә һәр'ын бал қарәһьла, гаванә гөндә,
Әе бежым, аз бахте Һәмә
Һава дьһьнә һава гөнд—
П'ак бынер'ын,
Чька достә к'е мә р'ындә?

Һайла, Һайла, малщинаре,
Тәе һ'әстүе мый һ'әландын.
Һава дьле мый ани хәре.

16. СӘЙРАН

Сәйранә, мый хәлама тә Һи дәни,
Гөндә, лә малһио, әе бахте Һә к'әтмә,
Газы, ләма жь мый һәкьн,
Әе т'әркә ч'ә'в-һьруе Сәйрана Малә Муса һәкьн
Һ'әтани сәре Қарәшдаг'и хонан
Р'анәбә мерг у дәни.
Сәйранә, мыйне сонд хәрһә—
Гәра сурәте тә сор бьдъм бәр Һи дәни.

Сәйранә, мый хәламе тә Һи дәни, хәвәрданә,
Гөндә, лә малһио, әе бахте Һә к'әтмә,
Һуе газы, ләма жь мый һәкьн,
Мәмьжә Сәйрана мый Һөсәһи:
Сәри сорьн, к'өкә Һан спһә,
Нот'ьли севед Хәлатһиә,
Нот'ьли һөрмә һ'әрәһиә,
Һә Һалә, нот'ьли трһе Р'әһанә сьһиһриә,
Һе аһиә һ'әфа малә фротанә,
Һәркә хәлқә р'әбә бьдә мал-Һ'әлә дьне,
Әә сефилә хәдә р'әбьм бьдъм
Һәрчар мһңге хьһөһә бәр дотьне,
Дә бавә, Сәйран хәйдһиә бь мьр'ә һәе.

Сэйране, кавьле гӱнде мӱ к'езни,
Эле р'абум-чума нав дӱ'вате,
Дӱ бӱра хаде дӱ'вате сӱр хайнда р'ӱшгӱр'ни,
Мьне бала хвӱ дӱе,
Мьн ньер'н—
Сӱйрана Мӱлӱ Муса навда шна,
Мьне наве дӱрч'ни, зӱр'ноч'ни же пьр'снӱ.

Готы:

„Пӱк Мануке Чьлканйанӱ“.
Мьн го: „Мануко, тӱ бь хвӱки, бь хадеки,
Тӱе р'абн, дӱф у зӱр'на хвӱ нь'лини,
Нӱр'н Сӱйрана Мӱлӱ Муса бини,
Бӱра қасоке тек'ӱва сӱр говандне хвӱ бь'ӱж'ни,
Нот'ли к'ь'еле жь к'ь'еле Н'ӱсэн бӱге Бӱрани,
We сӱрк'ала хвӱ бавежӱ,
Силабӱнда хвӱ бьр'ӱт'ни“
Дӱ баво, Сӱйран хӱйдийӱ бь мьр'а нае.

17. ХӱЛИЛ БӱГО

Хӱлил бӱго, р'еда, на бь р'еда,
Хӱлил бӱге мьн к'ӱлос харкьр
Сӱр т'ӱпак т'ӱпа ве р'ьмеда,
Херя мала хадер'а бьбума сепӱке
Тек'ӱтама дӱсте Хӱлил бӱгеда,
Дӱ вӱра, мерн мерано,
Дӱ вӱра, башн хортано,
Сӱре мьн бь горн,
Р'ӱн' щане мьн қӱрбано!

Хӱлил бӱго, Сьб'ан гӱлӱ we бь дарӱ,
Хӱли бӱге мьн Хӱлонге қӱмси неда натьн хара,
Хӱлил бӱго, дӱ тӱ вӱра,
Кӱне баве мьн меван бӱ,
Дӱре к'ӱва бӱрха вӱка,
Пенсьд бӱрха.

Дбсэд каре гозал чала,
Дэ wара, гал һор, гал һор,
Лавько, лавько, динно сәүдалибо,
Халил тойи, машоғ эзо.

Халил бәго, Сьбһ'ан гозә we бь кьзынэ,
Ле дь'ерә кар, бәрхә, ми, бьна.
Халил бәго, эз бь қөрба,
Дә тә wәрә коне баве мын меванба,
Коне баве мын бнстучар гава
Коне баве тә мастьра,
Дә wәрә мери мерано,
Дә, тә wәрә, бани хортано,
Сәре мын бь гори—
Р'оһ' — щане мын бь қөрбано!

Халил бәго, Сьбһ'ан гозә ч'ә'вканино,
Дә тә wәрә коне мала баве мын меванба,
Финне сор сәре сәре мын һьлда,
Пер'а бьскы,
Пар'а сесэд шест у шаш гәлннә.

Дә тә wәрә, мери мерано,
Дә тә wәрә бани хортано,
Сәре мын бь гори—
Р'оһ' щане мын бь қөрбано.

18. K'AWE

K'awe, ч'ә'ве баләк һа жь мыр'а,
Қал-қыйгәте дьла жь йәки дьыр'а,
Дә бәра йанга мын у тәва—
Һәр'ә бал мире мазьи, Шае Сбр'а.

Дә һайи, һайи, һайе,
Wәрә һ'ошман эзъм.

K'awe, авьр'е ч'ә'ва тә ашьқи,
Қал-қыйгәте дьла мьлафьқи,
Дә бәра йанга мын у тәва
Һәр'ә бал мире мазьи ми хальқи,

Дэ һой, һой, һойе...
Вәра д'ошман эым.

К'әве, бәрфөк бари сәр шилана,
Дэ бәра агыроки быбарә сәр щивара,
Һәрча орт'а дб дьла, чар ч'ә'вада
Һөмамне быкә,
Бәра һ'әфт сала бык'шннә эша дөв-драна.
К'әве, мын бөстанәки чандийә жь кәндьре бәжи,
Мыне ан дайә жь һесьре ч'ә'ве хвә у тә жи,
Дэ бәра хаде эиңа дьле мын
Бәве дьте тә жи.
Дэ һой, һой, һой...
Вәра, п'ошман эым.

19. ХАННЕ К'АВА МЫН

Ханне к'ава мын жь ханшйа мәстьро,
Ханне доста мын жь ханшйа мәстьро,
Мыне к'еранәки сәрр'акьри сәробыно.

К'әве, һ'әфт хвәзла ль ви чахи, ви зәманн,
Дйа те хасийа мыно,
Бәве тә хәзуре мыно.

Дэ вәра, вәра,
Доста мын вәра.

Ч'әме Мураде те бь ләзә,
Гола орт'е хун-һавәзә,
Һәсал һ'әфт салә—
Мын ль бәжына тә һ'әвәсә.

Вәй Әразо, тейн ч'әма қә һавәсти,
Ава доре буйә һәсти,
Дэ бәра хаде де у бәве мыр'а қәбул һәкә,
Әзе гьртьма дама к'отне мерә маләмәсти,
Дэ вәра, вәра,
Доста мын вәра.

20. ДЭ ИАР, ИАР, ДЭ ИАР, ИАР

Дэ йар, йар, дэ йар, йар,
Һиһа гөндө мә бы жер'ә,
К'аһа мы дәрк'әтһиә дәрә мале лы мын дыһер'ә,
Тунһькәкә зәрә қиһ'әк—
Һи Һәлә һәһи қол жер'ә.

Дэ йар, йар, дэ йар, йар,
Һәй гөндиһо, әз һ'әһиһама,
Про чыта, ле-ле чыл у чаро—
Мале мә даниһа Қорәһәле
Дәһәһә Һәһә һәһә.

К'әдәһи ләһькә, дәрә мале һәһәкыһа,
П'әһтһиә һәһә мын гөдәһә,
Дә гөндиһо, әз һ'әһиһама,
Һәй мәһиһо, әз мәһиһама.

Про чыта, ле-ле чыл у һәһә,
Мале мә даниһа Қорәһәһә һәһәһи
Дәһә һәһә Р'әһәһә.

Һәдә ләһькә, әз бы қөрбә—
Дәрә мале һәһәкыһа,
К'әһтһиә һәһә мын к'әһр'әһәһә.

Дэ йар, йар, әз һ'әһиһама,
Дә йар, йар әз мәһиһама.

21. ДЭ ИАР, ИАР ШИРЬНЕ

Дэ йар, йар ширьһи һәһә,
Һәһиһә һәһә к'әһтә т'әһә,
Дә тә һәһә һәһә һәһә һәһә һәһә һәһә һәһә,
Һәдә һәһә һәһә һәһә һәһә һәһә.

Дә йар, йар ширьн досте,
 Дә йар, йар ширьн шехе,
 Ширьн шехе, тө ль балюне
 Жорин чь дьгәр'и,
 Дава дэлмә һьлдә бәра нәбә ав у һ'әр'и,
 Уэлә сәре не панзе—
 Тө кбиштына щане мьн дьгәр'и.
 Дә йар, йар ширьн досте,
 Мьне ханики ширьн шеха хвәр'а чекьрийә сәри норда,
 Эзе р'абьм дәрйки ль бәрхьм жь кбл у дәрда,
 Хвәзыла аз к'еләка ширьн шеха хвә р'уныштама т'ер
 хәвәрда
 Мьне красәки ширьн шеха хвәр'а к'яр'ийә жь
 Учк'ьлнсе,
 Эзе бьвьм бьдьм сәр дәрәне не Т'ьвлнсе,
 Исал сәре һ'әфт саланә,
 Эзе бумә машофе кәч'ька Щәрщәрнсе,
 Дә йар, йар, йар ширьне...

22. ҺӘЙЛО ДЬЛО

Һәйло дьло, һәйло дьло, һәйло дьло,
 Хвәли ль тәбә, тө машофе һ'әму дьла нәбә,
 Машофе дьләки бәа бьва,
 Бьра к'ара тө һәбә,
 Зрара тө т'бнәбә.

Һәйло дьло, дарәк һ'әвшә мәда һәйә,
 Дар к'арчинә,
 Дә бәра к'ава мьн р'абә сәри, давшинә,
 Һәрче орт'а дө дьлада, чар ч'әвада
 Хәрәб хәбәр бьдә—
 Бәра хере жь далале дьле хвә нәбинә.

Һәйло дьло, хвәли ль тәбә,
 Тө машофе һ'әму дьла нәбә,
 Тө машофе дьләки бәа бьбә,
 Бәра к'ара тө һәбә,
 Зрара тө т'бнәбә.

Һайло дьло, дарәк һ'әүша мәда һайо,
Дар бы гәзә,
К'әүә мьне бәр'ә дьчә тейә чьңа ләзә,
Һ'әрча орт'ә дө дьлада, чар ч'әүәда
Хәрәб хәбар быда,
Быра әү т'о шара һәбино мразе ү'әзә.

Һайло дьло, хвәли ль табә,
Тө машоңе һ'әму дьла һәбә,
Машоң дьби, һ'ошман һәбә,
Әгәр һ'ошман дьби кәл һар тә бә.

23. ШАНЕ

Шане, шане, шане, шане, шане!
Шане, Р'әүәне һа жь мә веда,
Әзе орт'ә ситг у бәре к'әүә хвә дьһер'әм,
Гьштн хьртн-хәли бы нишан сәрда-педа.

Дә шане, шане, шане, шане!
Тә ль сәр дине ә'щәмане,
Сурәтә сорьн жь р'амусане,
Ч'ә'вә баләкьн жь кьлдәне,
Дәвә-драһә шәкьринә—
Жь хәвәрдане,
Әзе орт'ә ситг у бәре к'әүә хвә дьһер'әм,
Гьштә хьртә-хәлә бы нишанә жь т'әздәне.

К'әүә, Р'әүәнә бы һанә,
К'әүә мьнә к'әббар р'абуйә не сәе—
Ч'ә'вә хвәһә р'әш-баләк кьлдәнә,
Әзе дькьм һәр'әм р'амусанәкә жь быхвәзьм,
Дә тә вәрә в'ьнтне мерайн ль балә.

Шане, шане, шане, шане, шане!
Тә ль сәр дине ә'щәмане,
Сурәтә сорьн жь р'амусане,
Ч'ә'вә баләкьн жь кьлдәне,
Дәв-драһә шәкьринә—

Жь хэвэрдане,
Эге орт'а сниг у бэре к'ава хва дыһер'ым,
Гышка хьртэ-халэ бы нишанэ жь т'адане.

* * *

Канна гонде ма сар'ынца,
Сар мыр'а сэжын хортэки бы ан'ынца,
Мын гот — лавько, р'амусанэке мын к'эрэмжа—
Эша драпе тэр'а галэки қанца.

Лавьке мын ве сбе бэржер мэшиа,
Қоша қэме к'ари барбу жь бэр к'ынша,
Ч'э'ве мын нек'эт, дьлем эшша.

Лавкем дэрк'эт коне мэзын,
К'олос харкыр, р'эбан озым,
Лавько қырба, һэрге шиди-бодыса дьхвэзи:
Вэра бынна — һак жи эзым.

24. WƏXTE ЗЭРИНА МЫН НИШАН КЫРЫН

Wəxte зэриша мын нишан кырын,
Дэре бриша мын вэкрын,
Брин т'эжи хве дькрын,
Дэрмана ч'ар не пэдыкрын.

Дэрде дьла we чаваба,
Дьл к'афьрэ, р'а не наба,
Эшца дьла бэтал наба,
Гэло һ'але мыне чаваба?

Дэрде дьла кэс нэбина,
Гэлэ мэриа дьзериша,
Дьл кэ к'эте ч'ара наба,
Дьл т'б дина наһ'эбина.

Чь дарока р'ах гелида,
Нар балги сарда сйда,
Шарно'т жи фобул нако—
Қиза һ'эвдэ сали бьди мере бида.

Чь канинга қыц-қыш,
Щоте кэва ле хэр'ыци,
Хёзла мын ми хорги беба—
Ч'эне хва гэр'анд, дьле хва зэвыци.

Ми знари т'эфа-т'эфа,
Мын гёл чып, тэ кыр бафа,
К'е дитийа, к'е бинайа—
Кёр'ан сэр физане бйэ ашьфа.

25. НА НАП ЛЬ МЫН

На най ль мын, на най ль мын,
Сэр ханинге сөкыйо лавьке мына,
Шлар йока, цев дбдбна,
Гёла Мирок'е аз у т'бна.

Ишав шэва, шэва р'ашэ,
Бэрф дьбарэ, э'рд фэрфанэ,
Дьве, е орт'а мын у кэва гозалда хэбор бьда,
Балки дш-нар бына,
Нэр'э бэр оцаха шехе Р'ашэ.

Та ч'э'в р'аше дьл хьнуше,
Зодан хвэшыи дэшта Муше,
Эзе т'арка ч'э'в у бруе балэк накъм,
Һ'эйани нак'эви бэр дарэк дара ве дэргуше.

Гёнде ма гёнде ван Мирок'а,
Эме ч'ьре дайныи сэр п'етака,
Мэе йаре т'азэ гиртына,
Йаре кэви бунэ фр'ык, фэжыке сэр к'блёка.

Дьве наве һэһе гәде мьн Таһара,
Фәһза фәһа ши к'ар у бара,
Оро, лавько, до тә wәрә мьн бьр'әһһә,
Аһһи сурте мьн тәр'а севә, йәк һ'һара.

Һа ль сәр мәр'а мьре мазьн,
Бьһһа мэдә аве гола дьларьзын,
Әре бадәһе, wәһте те дьһи wәлате хәрһһе-хәрһһстане,
Дьве хәрһб төһ, дәһһндар әзым.

Һавраһ дьһьм бһн дьһһһә,
Бәржер дьһьм бһн ч'ькһһә,
Бәһһи хwәде аг'әс Мирәк'ер'а фәбул һәкә,
Чаһа һәһелә кәһа гозал мал бьһһһә.

Дьве,наве йара мьн Ә'йһһәһә,
Морһи мрщәһе зәһдә we фәтһһәһә,
К'ок'а драһе мьн әһһһәһә,
Р'амусәһе фһза к'әре һ'ьр' дәрманә.

Дьве, әзе һә кәкһһә, һә мьһһә,
Кәwоткәкә һ'е хәрхәлә, стә һарьһһһә,
Сәдьк си сәһи кавла Мирәк'едә ә'мре мьн ба,
Wәлә дисә р'әжәкә сәр гәдә кәрхәлә хwә бәһһһә.

Дьве, гәдә лавькә мьн хәйһһһә бав у бре,
Дайә сәре р'енга-р'енга we Идьре,
Чаһа кәсәкһи хәдане хера т'бһһһә,
Wәгәр'һһә бәр сһһгә-сһһгә we чадьре.

Кастһум р'әһо, кастһум хwәкә,
Кепкә харбу тә р'әст мәкә,
Гаһа бәр дәре мала бәһе мьһр'а дьһи теһ,
Һәзәра де у бәһе мьн хрәбә бәһһә тәр'а.

Дәмане, аз һатьмә мала бәһе тә мевәһи,
Тә шәржекә мһһгә фәрә сәр бәрәһи,
Һәргә де у бәһе тә го, к'әһе мһһгә фәрә сәрбәрәһи,
Бе швәһи толә йар бу, чөһе һәһи.

Әзе тәйрәм, тәйре зыстане,
Wәрә быһер'ә гонде Мирәк'еда
Һәвал у һәгъре мән чунә,
Әз ә'вдале хәде мамә т'әне.

Гәдә ләшкә, нәсәкнә бәр п'әнщәре,
Һ'әйһәни стерка све мән тә дәрә.
Хәлфә т'әли далаз к'әтнә дәрде һ'ал малә дыйһәлькә,
Әз ә'вдале хәде к'әтнә дәрде кәһә гәзал we гонд дәрә.

Әле домамә, әзе бәстанәки быһнәм кәндре бәжи,
Әзе андым не һестәре ч'ә'ве хәә у тә жи.
Әзе дө р'әжһә мала бавә тәр'ә быгърым,
Qәрбанәкә быдым—
Бра хәде һ'әбә дәле мән бавә дәле тә жи.

Ле бы зһарәте, ле бы зһарәте,
Тә сор сһи халә хәте,
Мһнга қәрбанә we һәй мә те.
Дә тә wәрә, әмә сала һәһәһи дәсте хәә быднә дәсте
һәвдә,
Быһи хуһк у бре we ахәрәте.

Р'әһгә Т'әһһәсә к'әрсә-һәрсә,
Һ'әч'кә һәһи, һ'әч'кә чун, мән ле һәрсә.
Дәһе к'әләһ ләшкә тә,
Дәхәә аһә К'әр'ә, һәһә т'әһә.

Бәһгә Әләгәзә те һәкә-һәкә,
Дәһе, чәһә кәсәки хәдәһә хәра т'әһә Мирәк'ә
мәһәмдә қәсәки к'әләкә мән р'уһи.
Брһһә дәле мән дәрәһкә.

Мирәк'ә мәһһи дәв гәһдә,
К'архәһә шәһәһи сәрдә сһдә,
Һ'әйһә тә қһзә, һ'әйһә тә буқә,
Чәһә дәсте тә гәртнә данә мәрә бһдә.

Дэре мале н'ещо'дэйо,
Пынта мале н'ещо'дэйо,
К'алэн лавьке мын һатйа чуёа, бемо'дэйа,
Быра хёде храв быкэ мала баве тэйа,
Һэр у һарган қрара сөре мын у тэйа.

Т'эзэ һати ви вэлати,
Дерэ чиге мезэр қате,
Пар ви чихи р'амусане т'эрэза т'эрэз йәк манат бу,
Исаал пер'а бәхте мыр'а буйа сәд манати.

Чума ч'йа, ч'йа малула,
Дак'этым р'аста г'ным һурэ,
Бра хёде мала қомси-намама храв быкэ,
Ч'р'а исаал пер'а дьле мын кәва гозал һав дымна.

Ле, ле т'эрэзе, хориб аз у тейа,
Г'биде Мирәк'еда һ'эзрәта хавардине һәндө буно,
Быра хёде к'р'е қомси намама быкбжэ,
Ч'ма сала исаали дьле мын т'эрэза т'эрэз һав дымна.

Мирәк'а ч'ук чәнд мал теда,
Эзе агьр бордыме жь сбеда,
Вәки хәлқе т'ели дьлал г'очийа, чь ишо,
Эзе бежым дәнге кәв гозал нае теда.

Гали к'ур бу, аз дак'этым,
Қыци һур бу педа к'этым,
Эзе кавьли Мирәк'еда
Б'льид ф'р'им алчах к'этым.

Сбәйа, сбә нәбә, дәнге кәве гозал бийа мале батал
нава
Вәки йазика хёде к'рбә, дәсте а'вда батал нава.

Дьле мын һелуна тәйре нарии,
Тәйре нарии һелуна хвә чекьрийа кәнийа Қаптан
һ'афа ви знари,

Тәе бса сәре мын к'рйа,
Нәнийа сәре Ивоиге к'рмохари.

Әле тойрым, тойре баха
Әле белуна хуә чекым Мирәк'а мазын орт'а һәрдә
Тәе сала исалин дьле мын дайә бәр ван диха. т'аха.

Э'уьре найзе мын кырына газн,
Дара бәлге хуә авитын мана р'уут у тә'зи,
Уи гөндшо, һуе Мирәк'еда чь р'би'е мын дьхвэзын.

Ло, ло гәдә, мәсәкына сәр палконе ве беләе,
К'ыңце форме хвәдьки,
К'ыңце мынакне қә ле нае,
Әле дькым нер'а бьр'эвьм,
Кьр'е бебахтана, ит'бара мын ле нае,

Эре т'эразе, нәсәкына бәр з'әтәле,
Иәңәгнә бәне солә,
Әле дәрде дьл исал нер'а дин-һәрбумә к'этьмә чолә.

Әле ч'укым, ч'ука дәви бәнда,
Хвәзәкә мыне змане де у бәве тә бьхвәнда,
Мыне бьгота дарәке шии буйә һ'эвша мала бәве тәдә.

Иро шәшә, сбе һ'әфта,
Әле сәре р'енга ве Мирәк'е бума дарьк т'әхта,
Чьр'а сала исалин һ'әле дьле мыр'а кәва гозал ве бебахта.

26. Р'ЕЗА ГОНДА

Әле ве сбе һеди-һеди, ушнк-ушнк, ела-елан,
Мыне бәре хуә дабу Эштәраке вай-вай.
Эштәрак ве щне севанә, трийанә,
камас-камас'

1 Р'абук, һеди-һедк.

Карине шне қавън у қарп'узана,
 Илэн-чалане п'ошта қазахана,
 Эк'мак гйуг' we ч'э'ледана,
 Қарак'лисә мерг у чимана,
 К'учак нав к'ър'ана,
 Аваран гбиде ч'эм-гал'ана,
 Қараньх нав мешана,
 Тә'нәг'рмаз демн-демнестана,
 Мирәк'а мәзын гбиде ль шехан у п'ирана,
 Мирәк'а быч'ук гбиде баган у бәгләрана,
 Мелик'әнд гбиде мелик'ана,
 Қбр'ббог'аз шне сәртәнийана,
 Қбидәхсәз гбиде дәвләтийана,
 К'орблах сәре ч'яна,
 нәрәб П'ошт у Сәнгәр' әв жи сәр р'ошкана,
 Шамушвана мәзын гбиде щешана,
 Шамушвана быч'ук гбиде шехана,
 П'амп'ә шне гәврана.
 Дьвә әзе ве сбе һеди-һеди, йаваш-йаваш, ушнк-ушнк,
 елан-елан, камас-камас,
 Мыне бәре хwә дабу Щәрщәрнсе wай, wай wай.
 Т'аха нышва йа нивазана, йа пеншва йа бә'рәвана,
 На орг'е һ'але дьле мыр'а йа чила, бәдәwа, дөп'а
 ван р'ындана.

Дьве, т'ялине мын нәр'ә ч'ә'ве де у бавер'а,
 Чь мерәки дитбуи қизер'а,
 Красоки һатбу нав малана,
 Бәрхк'еле ль бәрхана,
 Р'әвед р'әве ль һәспана,
 Кавранә-кавраиә гана,
 Т'аса шире қизана,
 Ә'лба шире тәйрана,
 Барәк стөрне ль мә'рана,
 Әв красе һана нә лайқи тәйә,
 Лайқи Сәйрана Мәллә Мусана.

27. ЛЕ ДИНЕ

Ле ле, ле, ле, ле дине!

Дине, кавли гонда сәре мый дешә, к'ефа мый т'онна,

Дә тб р'авә, һеди-һеди, һаваш-һаваш, к'лите дәре

қот'һа Магаре хина,

Т'ыг'унак, т'ыг'уна Муше мыйр'а шы'арәке бы'сч' бина,

Дәсте хвә бәр пышта к'рман һьлгәр'ина,

Қот'һина дарьк у дарч'ина, мехьк, зәшәфилә

же дәрина.

Дәсте хвә бәр қоле зер'а һьлгәр'ина,

Һ'әбәке хәдәна ә'һна хвә нақыш быкә һьтк-һьтк пе

быр'әһина.

Әз ә'вдалә хәде қблабәки лехьм, валәте хәриба бла

сәбра дьле мый ә'вдалә хәде быр'әһина.

Дине, һа дине!

Вәке ль гәрма һавине мере тә бьмыра,

Мьне сонд хәрийә һәма шине.

Дине, һа дине!

Әзе гәва дьне кавли гондада бәржер дьчум,

Зәри сәкьһина ль бидаруке,

Зәһна дьле мьне к'әтә һай дөдһа—

Пока к'әчәра сәри ч'һа, һәк қиза р'әә'та же дь

гондһа,

Әзе чумә пешһа қиза р'әә'та же дь гондһа,

Мьне го— домам, те сбе зу дьк'әви һане һ'ала,

тә'һте, һивро-фравине,

Әваре, т'әйбире у шиве,

Мьне т'әрка қиза р'әә'та гондһа дабу,

Әзе гьһиһтмә к'әчәра ль сәре ч'һа,

Әзе к'әтмә һава р'әһкәна,

Гөлан у сосьна,

Мьне бала хвә дае, халәде дәләл ль дәре сһа конәки

сәкьһибун,

Мьне слав дабус,

Әве славә мый ә'вдалә хәде ә'ләк'вәдабу,

Красәке сәр чока дьдру бь дәрһна,

Көла дьле мыйр'а дьһәқһина бь т'һна.

Әзе пер'а к'әтмә гли у готһна, һ'әһәк, лақьрдһна.

Мые дөсте хва авитыз к'ери мыла,
Дөсте мыне к'ата баде р'ашгыллыа,
Сэр мыда харбуыз һ'эсине со у нежже ч'э'иканыйа,
Эзе нежа пер'а к'этыма һ'энеж лафьрдыйа,
Мые го:— домам, һ'эфт сале мын у тэ һана жь бона
авитыз дьлан у чар ч'э'ва,
Вэра р'амусанже мын к'эрэмка,
Го:— лавько, жь тэ хвэстына, жь мын изьно,
Эз а'вдали хде нежа чума хала бери р'уйа,
Хва фильтим, жь к'эрба сесэд шестуншэи мовке пышта
мын һээр'а һа денбан.

Дина мы, һа дине!
Вэки мере тэ жь гэрма һавине бьмыра,
Мые сонд харийэ наемо шине.

28. ЛЕ, ЛЕ QАЗЕ

Ле, ле Qазе, һе, һи, һи, һи, хи...
Һе ле Qазе мын қбрба,
Qазе мын, далаза мын бсана—
Нэ һавале қиз у буке ви гонде һоқла, һоқлабазе,
Хале у мерава а'йанэ синг у бэре Qазе мын бсана —
Нона зозане Эладат'е, бэре ве бһаре балоки сэр р'абуна,
хал у хот к'этыне.
Эло, эт'им гада, вэра тэ пьфьр'а щане мын а'вдала хале
нока,

Вэзе нэ қазьм, нэ қблыгьм,
Нэ һавале қиз у буке ви гонде һоқла, һоқлабазьм,
Эзе щанунгэжэ тэр'э-щанэ бэр мразьм,
Р'эже бистунениц һ'эве вола тэ тенэ дэре мала бабе мын
хазгнине, мын дьхвэзын.

Эт'им гада, аз чума һ'алэбе, шне корьана,
Чума Wане, шне хонцалыйана,
Чума Р'эване, шне эрманьана,
Чума Дварбэж'эре, шне шэ'ра у шымақьана,
Чума Qарсе, шне чилан у бадэванэ,

Эе хэрц-хэр'анце ван гонда н'эфт сала т'он быкым,
Эе дьтърсьм мэсрофа мьн у қаза мьн
Се маһа те дэрнәйе.

Хаде, мера а'һана, синг у баре Қаза мьн, далала мьн бсана
жъ хал у хәтә,

Данзә малле бы сөрманне,
Сездә ахунде а'шәма,
Панзәдә к'әшнне әрмәһийә,
Данзә шех у п'пре эздийә,
Быкып-пәкып, шәвәк шәвә чьрйә, р'әжәк-р'әже бһара,
Быкып, пәкып хал у хәте гәрләна Қаза мьн, далала
мьн нагырын т'б қаләм, дәфт'әр у хәтә.

29. ЛЕЙ ЭМАН

Лей эман, лей эман!
Дике ниве шәвә мьн дьхблхбланд,
Дб нире биңузә гыңцыр'әкә, нәп'әкә ль к'әлзәкә мьн
р'уһыһти бун,

Пәкә к'әфәне мьн дьбыр'и,
Пәкә бы газ у мәрәсе дьфәсланд.
Хәзәл мьн заньбйә пашн мьрһна мьн,
К'әне к'әләһна мьн, ч'ә'вә баләк, аһйә кәвәр,вәзе
пәжнн, деме гбһн, гбрзә бәр шенһкә,
Гәлә жъ к'ер'ә дьһнть'ланд,
Уай уәе, гәләк эбләмә.

Лей эман, лей эман!
Қамара мьн қамәрәкә уә бы һазә,
Дә тб р'авә сәри гьредә н'эфт р'әһг у дәһзәдә т'әрзә,

Гбһди у шһнарно,
Әһе т'әрәкә дьлә мьн кьрйә мьск'әне кбһан ван мәрәдә,
Уай уәе, гәләк эбләмә.

30. МЭГРИ

Мэгри, мэгри, мэлубина,
Балэк ч'э'ва һесыра сэр суроте сорда набарина,
Хёде р'э'ма, ала жь мын у тэр'а к'эрнима.

Ээе чумэ Ъ'нг'эба шэвьти,
Һэрчар мале т'ьрка,
Шэбаба мын т'эви қиз у буке адама хвэ фырысанд,
Бра де у баве мын хере вэе қэ набиньн,
Соба мале дьһиальке, чэнд зер'эка, э'доте көрманшице,
Чьма эз надама хорте к'эсиби мал дь гонда,
Чарда сали ырда дьле мын те һобу,
Саба мале дьһиальке эз дама көр'е дэвлэти
Шьндое мера, вэки кавьле гондада быба халайна мера,
хэсэке нака бэр голька,
Мэгри, мэгри, һесыра набарина,
Хёде р'э'ма, ала к'эрнима.

Ээе чумэ Ъ'нг'эба шэвьти һэрчар мале р'эзе,
Мыне бала хвэ дае,шэбаба мын т'эви қиз у буке
адама ль бындаруке сакьһийэ ль сэр фезе,
Дэ была де у баве мын п'ор'көр'е хере вэе набиньн,
Эз надама хорте к'эсиби мал дь гонда, саба мале
дьһиальке
Чэнд зер'эка эз дама, көр'е дэвлэти к'оти шиндо
Эз п'ор'көр'а хаде қбг'ар накъм бык'эвьма нава ши у
бэ'лгна.
Арк'олке тэндуре нава синг у бэре мын п'ор'көр'а
хадеда
Г'он дька баг'лэм-глизе.

31. Ч'ЭМЕ П'АЕ

Ч'эме П'ае те лэмэ-лэмэ,
Кавла Мурадеда һөвдө дьгэр'э,
Э'ндад аг'айю, те хвэки, наве хвадеки,
Те қэнд-зышире дыге Сышцани Тэ'ло гранэ те воки,
Һэр һ'эфт. бре мын, калэ баве мын те дэвсеки.

Чъме Пъе тейъ хъшъ-хъшъ,
We кавла Мурадеда адо-адо нъндъ дъшър'а,
Э'вдал аг'а, тѳ хвэки, навъ хвэдеки,
Qойд у зышцире лыгн Сынцани То'ло вэки
Бъди дэб хатъре мьн вн дьти.

Чъме Мураде те лъза-лъза,
We кавла Мурадеда дьбазъ,
Эе нър'ым хвэ бавежъма бэр бохте гэмичи.

Эе бем—гэмичио,
Те хвэки навъ хвэдеки,
Мьн у Сынцане То'ло дэрбазки,
Эз к'ыфларэте нэфе гэмъ.

32. ЛЕ, ЛЕ, ДИНЕ

Ле, ле, ле, дине,
Эе нэхвэшьм кавьли гондада,
Тѳ қасэке р'авэ вэрэ сэр мьнда,
К'лите бина дэре сандофе вэка,
Пач'ка т'ыгуна Муше ле дэрхэ,
Щг'арэке ле бы'еч'а,
Дарьк, дарчин, мехька ле вэрка,
Худана аниъа хвэ ле бър'эшино,
Бина эе қасэке бы'ышишьм—
Сэбьра мьн ве дэре.
Вэки де у баве мьн го:
К'ниъа, к'е нино?
Эе бежъм:
— Дае, баво, эв н'экиме Лоқмайа,
Дайа ду-дэрмане хвэ қасэке
Натъа сэр мьн дайо.

Нэй ле, ле, дине,
Эе чумэ кавьле гонда—
Дьле мьне к'это дѳда,
Нэка к'очара соре ч'йа,
Нэка р'ъаэ'та ль нав гондиня.

Эе чумэ бал йа р'аэ'та нава гбидийа,
Мьне гава дина хуэ дае,
Красэки чити гблгбли сэр чока дьарут дэрзийа,
Дьаэцшанд бы т'элийа,
Мьне дэст авитэ р'ашгбллийа,
Сэр мьнда хар бу лола со-нежока ч'э'вканийа.

Мьне гава дина хуэ дие,
Эе к'афьра қиза к'афьра авитэ қарда-қордаме
жышбиа,
Уаэ р'абум ле р'эвийа бум.

Эе зыр'им бедн-бедн, йаваш-йаваш, камас-камас —
Чум бал йа к'очэра сэре ч'йа,
Мьне гава дина хуэ дабуие,
Красэки шэ'ри чити гблгбли сэр чока бу,
Дьарут дэрзийа, дьаэцшанд бы т'элийа,
Мьне дэст авитэ р'ашгбллийа,
Сэр мьнда хар бу лола со-нежока ль ч'э'вканийа,
Р'амусана не к'афьри-к'афьра бса бу,
Лола й'эвка й'нара бе дэндьк—
Хёре калан у пирана,
Лола қайене Ордубате, лола брыше Улахане,
Хортаки чардасали хуэр'а техэ даме, бэр р'уни,

Ле ле ле дине, ле, дине,
Й'эйфа мьн нае we й'эйфе,
Й'эйфа мьн те бажьна зрав, сурате сор,
Э'ийа кэвар, дэв лене мьжмьжи,
Зэнда зэра мори мрицан,
Э'ийа кэвэра зер'а, гблне р'эша зравэ ль дреж,
Нсал чэндьк чэнд салэ те к'эти дэсте к'оти
шынаде мера,

Арк'оке тэндуре, қонше сөқавеле,
Кёрмке дэве ч'э'вие,
Ван шэве панза дреж,
Шь'тыка ви к'афьри й'эта све р'ез дьэа сэр зэнда
зэра мори-мрицан.

33. ҺӘП ЛЕ, ЛЕ, ҺӘП ЛЕ

Һәй ле, ле, һәй ле,
 Әе хазалым, хазала ч'һанге Дарым,
 Әе вәрдәжым, вәрдәжа апа сарым,
 Әе нар ни чахи доста лавке хва мал дь гөнда бум,
 Исал пер'а көнде кори бәр көһра р'адьбу не дындык
 аз дьхарым.

Һәй ле, ле, һәй ле,
 Хазала мын, һәй ле,
 Әе хазалым, хазала ч'һанге Р'әһым,
 Әе қаз вәрдәжым бәр голе апа сар дьмәһым,
 Әе нар ни чахи доста лавке хва мал дь гөнда бум,
 Исал пер'а к'әһмә дәсте көндык у һындөке дэваре
 мера
 Мал мере дь к'өмр'әһым.

Һәй ле, ле, һәй ле,
 Әе хазалым, хазала ч'һанге һаным,
 Мыне бәре хазала хва дабу вәләта вәләте Аг'баране,
 Мыне т'әре хазал һәфса һане мын о'вдале хвәде т'әне,
 Мын һызанбу — көндыки һындөки мера хайһиә,
 Тәжи т'уләнге хва бөрдәне,
 Һәй ле, ле, һәй ле.

* * *

Давько, мала мә жи, мала вә жи
 Ма т'әв чандийә көндыре бәжи,
 Тә дьчи вәләте хәрибне—
 Қә һавәжи — к'әләш к'әве, хәтьре тә жи.

34. Ә'ВДАЛ У ГОЛЕ

Ә'вдала го:
 -Гөле әе һатьмә Хамуре һав дэ'ватә,
 Гөла Хамуре сәргөвәндие дьле мын к'әте,
 Наши Гөла Хамуре һ'әрам быкым р'уч'ке ве мзәфте".

Гёле го:
„Ә'ваал, әу нә үб хәбәрә,
Әзе нәп дб лавька дьм—
Та жь говәнде бькә дәрә“.

Ә'ваал го:
„Гёле, әзе һатьмә Хамуре кәвьре бьр'н,
Әсле тә чь ә'сла, тб мьн дбхбри?“

Ә'ваал го:
„Гёле, әзе һатьмә Хамуре Хамури'ете,
Бажьна Гёле чьқа дера лете,
Паши Гёле әзе һ'орам бькьм р'уе дәф у дә'ватә“.

Гёле го:
„Ә'адо, хәшиә к'әшиш чь фрәйә,
Говәнд дьгәр'ә чавьрмәйә,
Әу һьре жь дәве тә, һ'әфт бәве тә зедәйә“

Ә'ваал го:
„Гёле, мьне чандиһә бостане кбндьре бажьн,
Мьн ав да һесре ч'ә'ве хвә у тә жи“.

Гёле го:
„Ч'ә'вед бәләк р'әш бәланә
Р'әже се шара мьн бь кьле— Сьһ'әне кьлдәнә,
Гәләке мьнани тә сава ч'ә'вед бәләк,
Жьнәд хвә бәрдәнә“.

Ә'ваал го:
„Гёле, әзе һатьмә, кәвьре Хамуре кәвьре һивн,
Мьне бәр Гёле кәрһә р'әшә, һивн,
Тб ә'сла дьһьрсн — аз зер'ьм, тб бь хвә зивн“.

Гёле го:
„Ә'ваал, әзе һатьмә Хамуре кәвьре бьр'н,
Ә'сле тә кбрманшә тб дьхбр'н,
Әз Гёла Хамуренә,
Чаванә, тб дьки мьн хәбәрәке бьк'ьр'н?“

35. Н'ЭСО ВЭЙЛО

Вэйло, вэйло, вэйло ло Н'эсо Н'эйрано,
 Ишэв шэвэ, шэв бь шлийэ,
 Ишэв шэвэ, шэв бь шлийэ,
 Гөһер'а һогэше тэ бь Н'эр'ниэ,
 Вэрэ тек'эвэ нава лһ'эф-дошэке қазт'укниэ,
 һарге итқата тэ лһ'эф-дошэке қазт'уки нае,
 Бэр сэрэ тада шот мәмыке сор у сшйа,

Һэйле, һэйле, һэйле, Мэйае, һа Мэйае,
 Эз жи заньм, ишэв шэвэ, шэв шлийэ,
 Гөһер'а ише мьн нэ чьр'э, нэ чьр'гала, бльншнйэ,
 Ишэв шэвэ ап'ыишае сорн қазахнйэ,
 Вэки эз бем тек'эвьм нава лһ'эф-дошэке тэ қазт'укниэ,
 Сан у сат'уле мала баве тэ ээ'фын,
 We мэ бьһ'эсьн,
 We мьн бькбжн,
 We шийазе мьн дайньн бидарука қизан у буқан,
 We қизе кикан у мьла we дог'тэшине хвэ, we шийазе
 мьн һьлды,
 We бежьн-шиязе Н'эсое Сливнйэ.

Һэйло, һэйло, һэйло Н'эсо!
 Тэ we пьреда нэг'б чекьр,
 Тэ ч'йаки мина ч'йае К'осадаг'е сэр юне мала баве
 мьнда кер' кьр,
 Тэ чавэ ани п'ахьр бэранбэри зэр' кьр.

Һэйле, һэйле, һэйле Мэйае!
 Эзе жь тэр'а се шара сонд бьхбм,
 Сонда халифе Бэг'дае,
 Чьгас зэр'е мала баве тэ һэвын—
 Қаси һрне қьр'ане һогэше бэр мьн дэрнае.

Вэйло, ло Н'эсо Н'эйрано!
 һогэше бэр тэй һьндыкэ,
 һьндыкэ, гьшки кэр'н кбр'н кэли пышт қан'ути стб
 дарькэ,
 Шава т'бшара Н'элэба шэвьти жь мьвр'а һатһа,
 һогэч Н'элэба шэвьти баһа һака.

Уайле, уайле Мэйае, на Мэйае!
Ногэче бэр мын п'ыр'а,
Гынкн кбр'н казн, нынт чан'ути стб дэрыко,
Шана Н'алаба шэуьти жь мыр'а патйа,
Нава Н'алаба шэуьти ногэч Н'эфте у дбда бада дька.

Нэйло, нэйло, нэйло Н'эсо, нэйло, Н'эсо!
Эзе та дышер'ым, хэбэре та, хэбэре п'иса,
Мэрья мина шэварэки быгьрэ баве быне к'иса,
Тб шара, тб нар'н Н'алаба шэуьти,
Тб нар'н нава повал у ногьра,
Тб п'эе хва быдн,
Тб бежн — қиза зор Тэмыр аг'ае мын,
Дэргистийа Таһархаче зли,
Мын хэбэрэке се шара р'амусайа.

Нэйле, нэйле, нэйле Мэйае, на Мэйае!
Эзе жь тэр'а сонд быхбм,
Се шара сонда халифе не Бэг'дае,
Уэки аз чум Н'алаба шэуьти,
Нав Н'алаба шэуьти, уэки мын пьрсни:
— Тб чьр'а р'енга се фонаха пашда к'эти?
Эзе бежым, мын р'йа Н'алабе шани кьрбу,
Бэре мын к'этыбу шэбэре Байг'улае,
Бэре ногэче мын к'этыбу К'аһьйлае ч'йне Шуде...

36. БЭЖЫНА ҚӨЛНХАНЕ Н'ЭСО

Уае, уае, бэжына Қблнхаче Н'эсо дара,
Дара не мадаг'е,
Хаде, мара э'йана смбела Қблнхаче Н'эсо бсана,
Мина нэрмуше нав к'аг'эте,
Дэ бра хаде мразе мразхаза, һазьра т'эв быкьра,
Мразе мын у Қблнхаче Н'эсо т'эв быкьра лозан-лозан'
Эладаг'е.

Миро, н'але мын балэнгазе, мын севне,
Бого, н'але мын балэнгазе, мын севне,
Бахт, нхбале мын Қблнхаче, кбр'ане мын лола дэзма'
нэрмуше к'этийа к'ок'а дэра не дэбье.

Wae, wae, wae, wae, wae!
Хадэ бра мразе мразхаза, назьра т'эв быкьра,
Мразе мьн Qблихане к'ор'ане мьн т'эв быкьра,
Мьн ч'энд салэха пер'а дэрбазкьра,
Qал, бегаре ве һевне.
Дэ wae, wae, wae, wae, wae!
Бра нив донге мьн Qблихане к'ор'ане мьн дарк'ота
дэрге Стамболе щэм мшпре ве дэвлэте.
Wae, wae, wae, wae, wae!
Дэ һ'ота хвэш бьм ль һ'эwата дьһьае, эзе бьзьрьм,
Т'о щар к'ол кована Qблихане к'ор'ане мьн, г'ола б'онда
wэлэте Р'ожканне дьле мьн дэрнае.

. . .

Лавько, тэ эз хвэстьм, qэг нэбрьм,
Дэ брынце сэр агьрьм,
Qонца эз хвэстьм,
Храна хвэр'а бьрьм.

Хбала дь мергеда,
Стбе хвэ хар кьрийэ йале р'еда,
Айе мьн де у баве мьнр'а qэ нэзнна,
Дэе донздэсалнеда дамэ мерда.

Чумэ ч'йа, ч'йан залуэ,
Һатьмэ вране, смьлэ һурэ,
К'ор'е һ'экьри һ'исвэ, һ'акбэ — мьн qэбула.

37. ЫНВА ГОНДЕ МЭ ПЭКШЭВИ

Ынва гонде мэ пэксшэви,
Дэрэе гонде мэ пэксшэви,
Хадэ бык'бжэ к'ор'е qомси—
Нэмаме мьн — сэре ви сэбаби,
Чава наһьштгийэ мразе мьн хэлге далал бьва,
Мали, гонди, щинар, һун газьн у лона мьн нэкьн.

Һива гонде ма, һива сава,
Бәхте мьна йан Һизаньм тә'ле тәйә,
Һив э'нгьр'ийә начә авә,
Әзе ньфьр'ийә бькьм, һун бен — амни
Бәлки к'отн-дәваре кәва гозәл бьмьрә,
Әз бьньм за'ва.

Синге к'ава мьн зер'е зәрә,
Синге доста мьн ләл у дьр' т'әнда сәрә,
Мина баг'е Ә'штәрәке мәр'я
Дьле хвәр'а шәва сәр гьредә, бардә сәрә.

Һива гонде ма чардәйә,
Дәрзе гонде ма чардәйә,
Тәрәсе, мал б щинар т'әв шә'дәйә,
Әзе дькьм кәва гозәл бьр'әвиньм,
Шоте қәрәвьла дайә бәрә.

Һива гонде ма бьндә,
Әме пьрса к'авап у к'ббаран бькьн гавани гондә,
Гавано, тә хвәки, бь хадеки,
Тә жы мьнр'а бежи бь р'әсти,
Тә нав гонд дьк'әви,
Тә нане хвә т'әп дьки—
Чька к'ава к'әбәр чьдә р'ьнда.

38. ДӘ БӘЙАЗЕ

Дә Бәйазе, һа Бәйазе, дәрдо,
Ч'ә'вбаләке, сурәт соре, қбвәқазе,
Һ'әйфа мьне те we һ'әйфе,
Шәвәк шәве найнаа к'от'и дәваре мера ль бардә р'әзе—

Һәрә Бәйазе, һа Бәйазе, дәрдо,
Әз ль п'ики, тә ль п'ики,
Агьре кәле байг'а бәве к'әте,
К'әфи харкьрийә сәр алики,
Әме һәр'ын шәм қазики, шәм мөфтәки,
Дә сәре че чьма начьн сәр бә'лгики?

Байаза мнэ сэжыниэ бэр р'аваде,
К'оти, дэваре мерар'а чедькэ
Нахше горе, инке саде.

39. ДЭ ЙО, ЙО, ЙО СЭЙРАНЕ

Дэ йо, йо, йо Сэйране!
Дьбе: „Гёнде һанада гьмина дэф у зёр'нейэ,
Сэйрана Малла Муса нэ теданэ“.

Го: „К'ийэ дэфчийэ?“
Го: „Мануке цинарэ,
Кале дост у бавайэ“.

Мануко, хвэки, бь хвэдеки,
Тёе чомахэки зедэ ль дэфехини,
Те Сэйрана Малла Муса дэф у зёр'не мал дарнин
Зер'эки зэр п'ер'ынца хвэ бьстини,
Һ'эсаве к'ь'ел, к'ь'еле мала
Зор Тэмьр п'ашае мьли
Бра сэр говэндие хвэ чагрошэ бь'эжине.

40. БЭЖЬНА ГЭДЭ

Бэжына гэдэ лавьке мьни зравэ
Сэр ханнига дьч'русэ,
Гава авр'анге ви нэмэрдн, ви нэкэси дьдэ мьн,
Р'о бь р'о гёла мьн дьч'ьлмьсэ.

Һэвраз чум, бэржер һатьм,
Бьнийэ кооперативэ р'асти һав һатьн,
Авр'анге ви нэкэси, ви нэмэрдн
Нона гёллэкэ маузере аз һынгафтьм.

41. БАШЕ

Баше, на бь р'еда, на бь р'еда,
 Мын э'йнак дани, к'офийа Баша хвэ гьреда,
 Шавоке, ниве шове бу, чум р'амусана Баша хвэ,
 Мын ди шидоке мера п'ашледа.

Баше, на бь р'еда, на бь р'еда,
 Баше, сэр к'блэке, бэр к'блэке,
 Нэрчи нэр'э р'амусана Баша мын,
 Бьзанба гблэке дьчърнина жь фалэке.

Баше, т'эw, т'эw дькьм, нае хэwэ,
 Синг садафе, гөрдэн шөwэ.

* * *

Лавько қөрба, ви знари ль мэ синьр,
 Бьшкок вэбу, синг синьр,
 Хбде бансар'а қэ нәһелэ,
 Орг'а мын, лавьке мында қомситикьр.

Лавько қөрба, дьлем дьле тәр'а,
 Нэе нэчэ эла мэр'а,
 Де у баве мыне мөн'бәта мэ бьзанбын
 Е ньрсе нәп'ак бежын тәр'а.

42. ГӘWЬPE

Гәwьpe, тә нан'али, тә полайи,
 Дәрде дьла тә дитә, тә һостайи,
 Ле, ле Гәwьpe!
 Гәwьpa мын бьнды р'е начьне,
 Синг у бәре Гәwьpa мыне мина мыш'әбе—
 Р'оже се шара маллә у фәқи датнын бәр хвәндьне.

Гәwьpe, кәлмал, әз нәхwәшым, wәрә сәр мын,
 Льһ'еф у дошәкан һьлдә р'әзе щәм мын,
 Нәрге гонди, мали не һ'ьсийан—

Бөжә: „Фәдиге гөндө майә дьхунә сәр мый“.
Гәвьре, кәлмәл, аз пир бумә, дьл пир набо,
Шушәка дьле мый т'әрызи шәбар набо,
Дьл кә к'әви дьла р'айи, мьк'ун,ч'арә набо.

Ле Гәвьре!
Ишәв шәвә, шәв чьләйә,
Синг у бәре Гәвьра мый п'ел п'елокбу дәрәншәйә,
Ле, ле Гәвьре!
Хьнус хвәшә, Бингол бәрда,
Тә дьле мый кьрнийә бә'ра Вәне мьск'әне кәл у дәрдан.

43. ӘЗЕ КОЛНЛКЪМ

Әзе кәлнлкъм, кәлнлкъа ве нисане,
Һешни дькъм орт'а һайастане—Аг'баране,
Чәва исал пер'а к'әтиге мера қор' бәрдане.

Кәч'әке, дине, дьле мый дәрә,
Дәра ва мазьнә,
Шәте зәрйә хвә да бьнә,
Мьне шәва дьне хәвнә хвә дийә,
Дайка тә буйә хәсйә мьнә,
Әзе ызаньм наве тә ль чийә,
Синге тә зозанә, зозане жед мәбун,
Исал пер'а к'әтигә шәдән п'исн мера кәвнә коне хвә сәр дашийә.

Кәч'әке дине, наве тә Сәйранә,
Тәе қәли сәр қәли зер'адә бәрданә,
Тәе ч'ә'ве бәләк, бәжьнә бьнд
Гәлә жьне мера ле бәрданә.

44. ҺАЙ, ҺАЙ ГӘВЬРЕ
Һай, һай Гәвьре, һай, һай Гәвьре!
Певьр у мезин чунә ава,
Ләйл у Мәщрум хвә да шәмә.

Вэй тэньке, ма дэрк'этийэ стера сова,
Мыне хэвьяна шэвада дитийэ—
Эзе дайка тэр'а бумэ зэ'ва.

Най, най Гэвье, най най Гэвье!
Мын быһистийэ хэлде т'ели дэлал
Фэвьял у фаре хвэ п'ошман буэ,
Дэ бра һур-муре мын бышина,
Диса дозмала мына дэст шэма.

Вэй дэлале, һавино, хвэш һавино,
Кавьяла Севьке гэрма, ав т'бнина,
Гэдэ лавько, фэ тэ шайнина мэк'ышина,
Синге мын тэр'а зозаны,
Щоте мэмьке мын тэр'а шэw у канина.

45. ШАН, ШАНЕ

Шан, шане, ч'э'ве бэлэк, бы кылдане,
Сурэте сори р'амусане,
Гондо, эзе дькым р'амусанэке
Мэмьке хэлде т'ели дэлалкым,
Мэмьке ве толбане сьстбуэ жэ мэдане.
Шан, шане, Р'эwane бынер' бы гэрмеда,
Гондо, мэмьке хэлде т'ели дэлал бсаньн,
Нот'ла трие Ушэгане,
Нот'ла брыше Улахане,
Мэрьв лэ'зэки бымина бы дэмеда,
Чава к'оти шээдоке мере ве, савер'а фоло,
Чава шети к'эрэки п'алан,
Мэрьв дэ сепэт три лека
Сэр сярба, сэр вада бу,
Лоqmэк леда.

46. КОЛМАЛЕ, БАНГЕ ЭЛЭГЭЗЕ

Колмале, банге Элэгэзе те фика-фика,
Да тó вэрэ талэбахте мыр'а
Фино харка, фотыке сэрда сикэ.
Агыре коле бэйт ошахе баве к'эте
Вэрэ хал у хэте сннг у бэра мын
У дэваре мере хвэ нивикэ.

47. ДЭРДО

Дэрдо, эзе чума Зора кавьл, далаве мийа,
Хорте ма ве све ль һов шийан,
Мын мо'руме хале дькыр дэсте хвэ бавита кьта
р'эшгблнйа.
На шалэ, диса сэрда хвэрбума,
Бьчума һ'ьнаре һордó р'уйа.

. . .

Лавько қорба, Гьридаг'а бэр бы шалат,
Һ'эч'н кэсе бежа — гэдэ лавьке тэ һат—
Эзе ч'э'не ч'э'не, мамыке р'асте
Бьдым п'ешк'еш, халат.

Лавько қорба, нэйнука мын һесире
Техэ шева р'асте, бэр п'есире
Тó дьчи шалате хэрибне—
Дэрха, бра бемэ бире.

Лавько қорба, пэзе һана пэзе к'ейа,
Гэдэ шано, пешне бэрдэ бра бейа,
Һ'эч'не чуйа-чуйа, һ'эч'не майа,
Қэлэне мын зэриейа.

48. ГОНДЕ МӘ

Гонде мә гбли-мыи,
 Баг' у бостан т'эв хэмыи,
 Халце к'этиэ дэрде мал у н'але дыиальке,
 Ээ мэ'руме хаде к'этьмэ дэрде хвэ у ви дыи.
 Кавле гонде мә спынгэ,
 Гэдэ лавьке мыи шэр' дыкэ т'оп т'вынгэ,
 Гэдэ лавьке мыи дыкэ р'амусанэке мыи бьхвэзэ
 К'эла гыи дэв нагэр'э.

Кавле гонде мә р'н'анэ,
 Соргола ч'э'вканингада сэри данэ,
 Мыи салых-сульхе фэмэра хвэ һылдайэ,
 Эт'эка Элагэзе,—
 На вэллэ бериванэ.

Кавле гонде мә дб т'ахэ,
 Алик дэнэ, йэк бойахэ
 Бэра бьмырэ кэр'е фомси найара,
 Чава лынге мыи кэва гозэл кыр асахэ.

Кавло, кавла гонде мә дб т'ахэ,
 Алик дэнэ, йэк бойахэ,
 Кавло, кавло, шэв'тйио, н'ало,
 Бьнер'э кани, кани, бь мыи кани,
 Бһарэ, ле дьч'ерэ бэрх у щани,
 Кавло, кавло шэв'тйио н'ало,
 Сбэйэ дьле мыи дьбейэ:
 Далалйа дьле мыи педэ тейэ,
 Кавло, кавло, шэв'тйио гондо.

49. WЭИ ЛЕ

Wэйле ле, wэйле ле,
 Ээе қазьм дьфэр'йам,
 Qблынгбум дьдир'йам,
 П'эр' у баске мыи шкэстынэ,
 Р'эфа қэтйам, мамэ т'эне,
 Гэдэ лавьке мыи чу эскэрне,
 Хбдефо, тб хайки т'оп у т'вынга, сбр' у сэрмае.

Wэй ле, wэй ле.
Коне ма данна дэе дэв галина,
Эз ду к'ава хwэ к'эьма,
Мьне сальх-сульте к'ава хwэ ньлдайтэ,
Нава эла Н'эсэнииа, Тондурэке,
Wэйле ле, wэйле ле.

* * *

Пэе швро бэр бь мал бу,
К'оз фильти бэродан бу,
Лавьке мьн ма'руме т'эне бу—
Нава тэнгэзэр бу.

Тэ швано, бь к'ерива,
Пэе хwэ бэрдайтэ р'эх гелида,
Хбзла эз кблняк бйама
Дэрк'этама р'эх серида.

50. Н'ЭСО

— Н'эсо, ншэв шэва, шэва we бь шлийэ,
Гöһер'а һогэще тэ авэ, авһ'эр'ийэ,
Wэрэ тек'эва нава дэст орг'ан дошэке қаст'укнийэ,
Һэрге қима тэ дэст орг'ан-дошэке қаст'уки иэе,
Бэр сэрэ тэ шотэ зэр мэмьке сэри сори,быни спийэ.

— Мөйайе, һа Мөйайе,
Р'астэ шэва, шэва we бь шлийэ,
Гöһер'а һогэще мьн авэ, нэ һ'эр'ийэ,
Щики чьр'дари бльидшийэ,
Мьн нэ һ'эвице мэмке тэ сэри сори, быни спийэ,
Быр'аха мьн лэмэнде спийэ,
Эле бк'шнньм сэрэ хwэ ап'ьнише қазахнийэ.

— Н'эсо, тэе дь ви глие һанда хэбэрэк нэ чекьр,
Ч'йаки мьна ч'йле Щуде сэр коне мала бавэ мьнда
Мел у кер' кьр,
Тэ ани п'ахьре хwэ бэранбэри зер'кьр

Н'эсо, н'эйрано!
Эзе ль һогәч'е тә дыһер'ым зә'фи зә'ф һыдыкә,
Тәви кәр'и, кәр'и пышт қап'ути, лынг хьрхали, стә дарькә,
Иро се р'ож у се шәвә жь Шама шәв'ьти шава
т'ещьра, т'ещьрбашийа жь мыр'а шавәк һатийә,
Дьве: Қыр'ане һогәщ нава Шама быһа накә,
Н'эсо н'эйрано, н'эйрано!

— Мәйһәе, һа Мәйһәе!
Дәргистийа Таһархане Ә'шәм,
Қиза Зор Тәмьр п'адшае мылани,
Эзе ль қр'ане һогәше хвә дыһер'ым,
Нән һыдыкә,
Зә'фи-зә'ф гәләкә.
Тәви пышт қап'ути, лынг хьрхали, стә дарькә,
Иро се р'ожә шава т'ещьра жь мыр'а һатийә—
Шама кавьт
Дьве:— Қр'ане һогәщ нава Шама бь дәгәре хвә бһа
дыкә.

— Н'эсо, н'эйрано!
Эз заньм тәе һәр'и Шама шәв'ьти, нава һәвал-һогьред
хвә,
We бен — Н'эсо, р'йа дә қонаха чьр'а пашда к'әти?
Эз заньм тәе бежи:— Дәргистийа Таһархане Ә'шәм,
қиза Зор Тәмьр п'ашае мыла,
Ль сәре кайһа П'ае мыне бь к'ламәке се шара
р'амусайа.
Wәке жь тә дыһьрсьн һәвал-һогьре тә, бе:
— Эзи хам бум, мын р'йа Шама шаш кьр'ьбу,
Бәре һогәше мын к'әтьбу шьһәре К'әбь'ләе.

51. ҚИЗХАЛЕ

Қизхале, мале мә чун бәр зйарәте,
К'алина бәрха қдрбане ль пәй мә те,
Бра хаде бькә мразе мразхвәза—

Мразе қиза хале, кӱр'е мэг'е.
Синг у бәре қизхала мьн бсана,
Форма сура һ'әвше дор шыәте.

Қизхале, дәрде дьле мьн агьрә,
Дери вакә, тӱ мэгьрә,
Әзе жь хаде нәйаз бькьм—
Сәбабе мьн қизхала мьн
Бәлки гор'а хвәда нәсәт'ьрә.

Қизхале, сәре хвә бышо һа дь бәрда,
Бра к'әфа сабуне бе сәр синге тәйи кәвәрда,
Тә вәрә к'әтне мере тә ма бьһ'әсә,
Тә бькӱжә, мьн бь сәрда,
Гәло к'әнге һәбуйа,
Мьн қизхала хвә дерьзе гӱнде мада т'ер хәбәрда.

Қизхале, һәрче досте ван дь гӱнда,
Форма ситыла чарч'әмьлә агьр бьнда,
Қизхале, иланц дәрде дьле мьн нава
Агьре дьле мьн бсана,
Форма лода к'ӱда,
Агр нек'әвә, ба ле р'әвә.

Қизхале, дәрде мьн агьрә,
Агьре дьле мьнн гәшә,
Ава ч'әма нәтәмьрә,
Әзе жь хаде нәйаз бькьм,
Нәке сәбәбийа мьн у қизхала мьн кьрийә,
Бәлки кӱр'е ван бьмьрә.

52. ХАНЕ, БА ТЕ

Хане ба те, баран дьлилнә,
Хана мьн шәм Озман п'аша сәкьнийә,
Һесра сәр сурәте сорда дьбарнә.

Хана мьн, Хане, дэрде бе дармане,
Хана мьн несра сэр сурэте сорда дьбарна,
Эзе дькым Хана хвэ бьр'эвиньм,
Бьвм бавем валате Сэрнаде,
Бра хаде храв бькэ к'эсибьа мале дийалке,
Тө вэрэ гэмичи, жь бэр һэде гэмнева,
Хана мьн жь мьң бьстна.

Хана мьн, Хане,
Кбла грапе,
Жь мьр'а дэрде бе дармане.

Кбр'о, кблмало,
Тө шанша мэк'шинэ,
Вэрэ мьн бьр'эвинэ,
Бьвэ р'ерста гэмне,
Зер'е сэре мьн зэ'фын,
Қолэ зер' бьдэ блета мьн у хвэ бьстна,
Мьн бьвэ баве валате Сэрнаде, һэрге мери,
Г'алашан — шанша мэк'шинэ.

Хана мьн, Хане,
Кбла грапе,
Дэрде бе дармане.

53. БЕРИНА МЬН

Берина мьн мэшия берина мина,
Ла қр'а шехьмс те к'эгае нава бьна,
Нелбарда бу нава һур дэвиия,
Халде т'ели дэлал бэrr'а дьбэзья,
Э'лба шир дэста дьчалқия,
Мори-мрщане зэнда зэр қэтия,
Эз халде дэлал—
Эме хвэр'а һурьк-һурьк ле гэр'иан,
Хвэр'а к'этын к'еф-һ'эвэк у лақьрдия,
Сва бу һ'эга сэр һ'ыше хвэда һатьм,
Ақьте сэре мьн фьр'иия, пьр'ча сэре мьн вэшиа.

Гэда лавыко, нэвраз чума, бэржер натъм,
Эз у хэлце т'ели дэлал бэр копрате р'аст нэв натъм,
Авыр' дыда мын э'адале хаде,—
Форма гбллэка гблла шэшхане оз нылгафтым.

Гбнде П'ампе гйна зэр кър,
Хэлце т'ели дэлал мерга Тэйо
Дьнат тана дере ластик мын нас нэкър.

Гбнде П'ампе гйна динэ,
Хэлце т'ели дэлал нане п'ала тинэ,
Нав у дыле мын э'адале дышэвтинэ.

54. Ч'ПАЕ БЛЪНД

Ч'йае блънд к'этъм, мын тышт нэднт,
Дагэр'йамэ дэшта гбл у ч'ич'ок т'эв сэр'ьди, нэма—
Бра хвэзния мын бе вн мэри: ч'э'ве хвэ ди, дыле хвэ
нэма.
зэвъши.

Мыне гбллэке хвэр'а дь гбл-гбланд,
Башарэкэ суре доре дьфьтланд,
Синг у бэре хэлце т'ели дэлал—
Пар ван чаха зозане мэ бун,
Исал пер'а к'отне дэваре мера қор' бэргире хвэ теда
дьтэвъланд.

Пышта хвэ надъм кблаве швантне,
Гуша малэгана,
К'евришка бэр знара,
Сэр бешика кор'ин р'ушьштнйэ,
Дыле хвэр'а дьн'эжинэ, дьлурниэ,
Нэма, нэма, нэма....

55. КЭЧЪКЕ, Ч'ИА БЛЫНДЭ

Кэчъке ч'иа блында, р'е жь бэр'а,
 Qиза к'эре бса бэдэwэ, ч'э'в бэлэка, бру сэрр'а,
 Qиза к'эре, эзе гэр'йамэ дыйальке,
 Мне т'о дьл надит сэр дьле хwэ у тэр'а.

Qиза к'эре, ч'иа блында, тэ навным,
 Соргөл сорбуэ начърпным,
 Эзе т'о дьла сэр дьле хwэ у тэр'а наh'обным,
 Wай кэчъке, зозан хwэшэ Бингөл бэрда,
 Tэе чавэ нав у дьле мын кърйэ ши-мыск'эне кйл у
дэрда.

Эзе гольм, гёла сэре ч'иа,
 Эзе дьгэр'ым h'эму э'рда, h'эму шиia.

Гольм, гёла бэр кевърм,
 Qэиша ээ хwэстъм,
 Храва ээ бърм.

Бэжына гэдэ лавъке мын эрвэ,
 Дькэ бьшке,
 Эзе нэр'ым шэһэре T'ьфлисе қайшэке бьк'эр'ым бьдмэ
пыште,
 Хаде кёр'е қомси нэмама бькёжэ,
 Чавэ нэһыштийэ сала исалыи р'ууним жь к'елэке, бь
тэһыште.

Кавьле гёнде мэ шот знарэ,
 Серн сэжынийэ шотэ кэwе нерэ,
 Дэсте хэлде т'ели-далал гъртыэ—
 Дьве, сала исалыи данэ мерэ.

Гэдэ лавъке мын дькэ жь мал нэр'э,
 Даре дәсте хwэ дьгэр'э,
 К'эрба гърн дэв нагэр'э.

56. КЭЧЪКЕ

Кэчъке, аз бадьм дьгөлгөльм,
Дэре мале дьфьтьльм,
Эз жы хортар а дэрд у кöльм.

Гада, нэсэжына ль бэр дери, мын нэнер'э,
Тэ ль ббри ч'э'ва мыр'а шэр'э,
Гада, к'отне дэваре мере мын, мын дьгар'э.

Гада, лавьке мын сэжыни ль бэр дери дөшбөрмиш бу,
Тушца жийа сэр анна кэварда тиш нэ тиш бу.

Кэчъке, дэре кавьла мала мэ нэгэр'э,
Тэ у бэжне бале мыр'а шэр'э,
Бэса, кöла дьле мын нэгэр'э.

Гада, лавько, кавьле гөнде мэ дэ'вата,
Бынат'ара мала мэ совэте,
Тө қаста мала мэ быкэ—
Эзе сурэте сөр бэр тэ нэжым,
Тэр'а кöле гран че нажым.

57. КЭЧЪК, НЭРГЭ ТӨ ДЬЧИ

Кэчък, нэргэ тө дьчи, к'отне шидоке дэваре мере тэ
дьпьрсэ,

Бе-хаде кавьл быкэ сөре баве тада,
Чубум Р'эвана р'эжгнн,
Щотэ пол сапоке тэ мыр'а бы анибу
Эзе чубум чанр чимангана нэвалэ хвэр'а,
Пол сапоке мын тэжбун,
Пэ'ниша мын к'этабу,
Нэвал-ногыре мыне қизе халде бун,
Нивийа мын нэсэжыни лама дэрэнги бум.

58. ЭЗ КОЛИЛКЪМ

Эз кѳлилкъм, кѳлилка дѳве р'е,
Гѳдѳ нат мьн ѳьлдѳ бѳ драна,
Эз сѳдѳфа нав кѳвьра,
Эз кѳлилка бѳр бѳдѳра,
Эз нѳхвѳша нав ивѳна,
Бра гѳдѳ бе сѳр брина.

Эз нѳхвѳшьм, п'ѳр' дьнѳ'льм,
Эз жѳ гѳдѳр'а бе ѳѳвалъм.
Гѳдѳ лавъко, ч'ѳ'ве мьн р'ѳшьн,
Гѳдѳ сѳкънийѳ ль сѳр мьнр'а гѳлѳк дѳфькьри,
Гѳдѳ т'ѳзѳ п'ѳшман бу, т'ѳзѳ дѳгьри.

59. ГѳДѳ ЛАВЪКО, ВИ ЗНАРИ

Гѳдѳ лавъко, ви знари шѳѳѳ-шѳѳѳ,
Мьн гѳл чьни тѳ кьр баѳѳ,
Бра хаде к'ѳтне мере, дѳваре мере тѳ бькѳжѳ,
Р'амусане тѳ ль шане мьн ѳ'ѳлалка.

Кѳч'ьке, ви знари зарѳ-зарѳ,
Ми дьк'алѳ бѳрхѳ балѳ,
Чьѳа ѳиз у буке ви зѳмани ѳѳнѳ,
Мале бавѳда бѳйар набѳ.

Кѳч'ьке, ви знари сѳрда сикьр,
Бьшкѳк ѳѳтийѳ, синг сикьр,
Кѳч'ьк к'ѳтийѳ дѳсте к'ѳти шидѳке дѳваре мера, хлаз
набѳ.

60. ЗѳВАЛО

Зѳвалѳ, дьчи зѳвалне, мьн бьвѳ хвѳр'а,
Мьн бькѳ сѳисѳки жѳ ѳѳсне хвѳр'а,
Эзе шив тѳ'штѳнге бчъньм шѳ'нуе тѳр'а,
Эзе тѳ ѳса хайкъм форма бѳрхѳкѳ ѳѳвалщѳви ѳа жѳ
бѳрр'а.

Гада лавько, һарге хэлге жы тэ пьрска,
Бежа — мын сэнсэк аниһа жы һәсене хвәр'а.

Гада лавько, дьчи зәвалне мын бир һәка,
Мын сөнәкә соркә бәруйһа хвәкә,
Вахта дьчи вәлате хәрибне,
Дәрхә ле мезәкә,
Дур у незик т'әмам һәкә.

Зәвалә, әзе чума, сәд шар чума,
Әзе һәвалә бынат'ара зәвалә хвәдә һәфә бума,
Ваки ч'ә'ве мын зәвалә гада лавькә мын пак'әвә,
Кемасна ә'мре мын әвә,
Һ'әфт дәст гәшт шаһе мын дьһ'әлә.

* * *

Та гәлиһо, чьқас тәһо,
Гьһа ле һатийә р'әһт бы р'әһгә,
Лавько қбрба, вәрә тә блурехә, әз бы дәһгә.

Та қәмәре, мын һав дае,
Зәр хзема ле к'әтайе,
Әзе т'әркә тә һадьм—
Һ'әтә дәргуһ һәве — дае.

61. ГОЛЕ

Гөле мә'руме!
Хәһне к'әһһиһи щот к'әләкә,
Же дәрк'әтиһа щот вәрдәкә,
Һәж Шуһана ч'ә'вбәләкә,
Һәк жи Гөлә стөхәләкә.

Гөле мә'руме!
Хәһне к'әһһиһи дәве р'е,
Щг'ара сәр леһа Ә'вдалә Зәһһькә геләзә,
Һәмама сери жы гьра-гьре.

Ә'адал ма'румо!
Wәзе дьвем дәсте хwә не хәбәре бык'ышнә,
Һәргә дьк'ышнә, бык'ышнә,
Һәрге нак'ышнә,
Әзе тә гьредьм мала ма жи, дәwса к'әре.

Г'әле ма'руме!
Дьле мьн тәйра тәйре п'уше,
Кәри-гәр'ане ма а'мара дак'әтынә гәр'а Wане дәшта
Муше.
Пар ви чахи Г'әла Хамбуре қызәкә чарда сали бу,
Исал жь пер'а харбуйә ль сәр дәргуше.

Әле Г'әле ма'руме!
Әзе тәйра тәйре ат'мәщәма,
Исал һ'әфт сәле мьн ә'вдале хәдейә,
Әзе сәр к'әwнәне бәве тә гәр'йама,
Чьр'а wан хәбәре дьлсар wa дьвежи,
Тә һостайн, аз шагьрте дәве тә мә.

— Ә'адал, ма'румо!
Мьне бостанәк чандийә кәндре бәжи,
Мьне андайә һесьре ч'ә'ве хwә у тә жи,
Да бра we дьне һ'әба мьн быфьр'ә
Щәм һ'әба тә жи.

62. ЛАВЬКО ҚОРБА

Лавько қорба!
Мьн хәзаләке р'акьрийә баг'е Дәлмә не Р'әwане.
К'әме найара тә'жи-т'уле хwә бәрдане,
Мьне сальхе хәзала хwә һьлдайә,
К'аг'әзе хәзала мьн бәла буна
Доша Шурәгәле, мәһ'әла Аг'баране.

Лавько қорба!
Әве гола-голголинә,
Ч'әм у кани мьн шелинә,
Пар ви чахи әзе һарийә

Лавькәки ськи, чашки
Чалонг бум,
Исал жь пер'а к'этым дәсте кәнде кор...

Лавько, қөрба!
Дьле мьн бәрфа ви белани,
Свәда Н'алия, нә Н'алия
Тасә аие каниниә сәр же нани.
Хера мала хвәэьлр'а
Әзе гөстилкәкә жер'ин буйама,
Тек'әтама т'лиия то мевани.

Лавько, қөрба!
Мь ль Н'афа ч'йәе Басашухе,
Гәле банда сәр шошьхе,
Нәрни ор'а дө дьла, чар ч'ә'вада хәбәр бьд
Бра һьлдә дарә к'отибуне,
Морһия планшухе.

Лавько қөрба!
Дьле мьн дьле гогәрчине,
Вәйла мала бәве шәвьтне,
Лавьке мьн хәйдийә иәе сәр һелине.

Лавько қөрба!
Па һатһия сәре мьн мә'руме,
Нәһатһия сәре Ләйл-Мәшрум,
Хоше-Снабәнд, Мәме-Зине.

63. ЛАВЬКЕ МЬН

Лавьке мьн дькә жь мал нәр'ә,
Дарә дәсте хвә дөтинә,
Кәвьне шә'ле хвә дьгәр'ә,
Дькә р'амусанәкә ч'ә'әе ч'әне, сурәте р'әсте,
На вәлә дәқа нава сһг у бәре мьн ә'вадалә к'әрәмкә,
К'әлә гьри, дәв һагьри.

Тэ го-Һаре, мьн го-бале,
Дэнге мьн чу Дигор'а Э'мэрике канцэлэре,
Эле хуэ бавем бэр бахте пристапа
Бри мьн хлазкьн, ве хэбэре.

Эле чь бькьм йартипа дьэн,
Анэмэте мьн а'вдали—
Щева бэрипа тада р'эзи,
Мьне це го кбр'е баве мьн,
Мьн ньзэнбу халце хэриби,
Исва жь пер'а й'эйасьзи.

64. ОЛО, ЛО ГЭДЭ

Оло, ло гэдэ!
Дьле мьнн села й'эсьн,
Мьне ньзэнбу Мэщитэ бивээди чь готбу,
Орт'а мьн у Мэщитэ мьнва р'о сэкьн,
Заре мьн а'вдала хаде нэгэр'ипа,
Мьне быгота: „Мэщит, қөрба, ти азони, йани жыни?“.

Мэщит го:
Эле кэч'эке, қөрба,
Дэ тб тарне нэсэкьнэ,
Вэра бэр ч'рае,
Заре мьн а'вдале хаде нэдьгэр'ипа,
Мьне ве сбе слаэкэ ширьн ле быдае,
Хаде мале дьне хравка,
Мале мьн ньдькэ,
Қольне к'ава к'обар те дэрнае.

Мэщит гот:
Эле кблмале!
Вае Дифана хоп'ан тейэ фика-фика,
Дэ тб дьле мьр'а фино харкэ,
Қотьке қасэки сэрр'а сикэ,
Дэ тб чьлнн гбдада зэр мэмьке хуэ а'вдала хаде
Мьн у к'алаш лавьке хуэ нивикэ.

Кӧлмале, вӧзе Динана веран дьер'ым лъ ве р'езе,
Мала баве халце т'ели динна доше коня т'эврани
Хера мала хвӧзыр'а фезе,
Эе свѧе зу дѧсте бѧрбанга р'абниама бѧр н'омезе.

65. Р'ЭГАН

Р'эган го: „Сѧйре, мын хѧвнѧк динѧ,
Фьдуме чоке мын шкѧстийѧ“.
„Р'эгане, вѧрѧ эе н'ѧвша мала баве хвѧ гезикѧм,
Тѧ хѧвша хвѧ бежа, эе шровѧкѧм“.
Го: „Мын ди дарѧкѧ спьндаре дѧре мала баве тѧ шни
буйѧ,

Мын леньнер'н,
Щотѧ тѧйре снн лъ серн н'ѧв шабуна,
Щотѧ ч'ѧце ве шкѧстийѧ“.
Го: „Шанша мѧк'ынни, Р'эган фѧрба,
Дара спьндаре бѧжына мынѧ,
Ч'ѧце шкѧсти гѧлие мынѧ,
Тѧйре снн эз у тѧно“.
К'омьрлие н'ѧфт р'ѧжа бу дѧ'ват,
„Р'эган фѧрба, сѧр нѧбѧ,
Гава сѧр бу, Р'эгане мын дѧрк'ѧтѧ дѧрна,
Гѧсалиѧ нѧве кѧр
Леньнер'н бари бѧрфѧк нѧрмѧ,
Р'ѧ у дѧрбе мын у Р'эгане мын гѧртѧн вола ч'ѧрмѧ.
Ощани Сѧ'до печ'ирванѧ
Ве бе мын у тѧ шкѧфта П'азьрнеда бѧвниѧ,
Ве тѧ бѧкѧжѧ мын бѧ сѧрда,
Физ у буке К'омьрлие сѧр мѧр'ѧ бѧсѧк'ынни, ч'ѧрѧ
шѧрмѧ“.

56. СЭЙРАНЕ, ЫА СЭЙРАНЕ

Сэйране, Ыа Сэйране!
 Ыь Ы'аме, Ыь Ы'аме,
 Сэйрана Малла Муса
 Иро се шэва, се р'ожэ,—
 Мын р'эвандийэ,
 Хайндийэ мыр'а иае.

Ыь Бабына бу да'wата,
 Эз чум иава да'wате,
 Дэфчи Мануке шишара,
 Манук, тō хwоки бы хадеки,
 Р'эво дэф у зөр'на хwо Ыьлнэ,
 Зер'эки и'ерыша хwо быстна,
 Ыэр'э Сэйрана Малла Муса бина,
 Гэр'эке — дōда бра сэр говэндие бык'шнна,
 Нола мэ'нэги мэ'нэгие Qoto
 Сэрк'але баве, снлōбанде быфэтна.

57. WЭЙ ЦАНЕ

Wэй щане, щане, щане, да щан!
 Эла Ы'эсыйна we данийэ Ыь р'езе,
 Кэри ,гар'ана хwо дайо сэр фезе,
 Хwэзъл шовьк-шөве пайнза,
 Р'ожэк-р'өже бһара,
 Мын к'ава к'обар быда бар Ы'эмезе.

Эре дине, дине, дине!
 Э'wре р'эш к'ымк'ьмин,
 Дине, дине сэр зозане Чэкомада Ыьк'ьмин,
 Синг у бэре дина мын
 Нола дьмс-р'уне т'эв Ы'эланди,
 Мөр'ва быдэ сэр нане гэньми.

Чь мала сэр аве да,
 Чь мала сэр аве да,

Хоргэки дэлэли-шынди теда:
Хвазыл тэньшита мын р'унышта,
К'өлөзө хва, шэ'р у шамзқи гьреда.

58. НЭХВЭШЬМ

Нэхвэшьм, вара сэр мын,
Мыр'а бина дэрмане дьл,
Дэрмане дьл дөст нөк'эт,
Бэлте мын вэгэр',
Вара сэр мын.

Эз нэхвэшьм р'ожа чара,
Шинге мын дайна бэр анара,
Эз кь дьмырм, фир'ни быкм-
Бара дэнге мын нэр'э шөте йара.

59. МАРМУС

Эв Мармусэ дөве чае,
Эе дькьм, накьм, халде мынн
Г'ели дэлал нае р'ае.

Г'эвгьредана халде мынн г'ели дэлал,
Нола г'эвгьредана Зэлхане.

Эв Мармусэ, хвэши Мармусэ,
Қбле зер'а сэр анйа кэв'р дьч'ьрусэ.

70. ТЭ Ч'Э'ВР'ЭШЕ, БРУ ШУШЕ

Тэ ч'э'вр'эше, бру шуше,
Зодан хвэшбун сөвта Муше,
Эе г'эрка ч'э'вь'ьрусэ бэлэк,

Деме гӱлн, сурате сор,
Зонда зор, сунге кӱвр пакам,
Н'ота дьк'овн бар дар-дӱргунн цизин.

71. ЗӰРН ДОМАМЕ

Зӱрн домаме, ӱ'вре р'ӱш баранӱ,
ӱ'вре снн зыьстанӱ,
ӱ'вре р'ӱш бнаре сӱре мнннанӱ.

Пӱзе мала баве к'ӱлӱш к'ӱва мнн дӱ'нанӱ,
— Кӱч'ке, кӱлмале, мнне внн чӱфтӱ зӱр мӱмке тӱ
дннӱ.

— Кӱр'ӱ, кӱлмало, нн бӱбӱхтн сӱрда ннто,
Тӱ вӱхте сӱре зӱр мӱмке мнн дннӱ,
Ннв у нншнне вӱн чннӱ, чь нннӱ?

Гӱдӱ гӱ:

— ӱзе тӱр'ӱ дьбӱжм бь зманӱ,
Сӱре вӱн сорнн, к'ӱке вӱн снннӱ,
Ног'ла севе Хьртьзена,
Ног'ла нӱрмне Амӱг'-Хӱлнфана.

Кӱч'к дьве:

— Кӱр'ӱ, кӱлмало, коре н'ӱлӱбе занн,
Сурате мннн сор чаванн,
Сӱре чьфт зӱр мӱмке мнн нӱ бсанн.

— Кӱч'е, кӱлмале, вӱхте мнн чьфтӱ зӱр мӱмке тӱ зӱр
дннун,

Сӱре тада фнное Т'ӱнне бу,
Фоткӱ Т'ӱрӱзмннн бу,
Дӱсте тада гонале знннн бу,
Льнге тада гнзме р'ӱшӱ фьр'ӱнгн бу,
Пӱзе мала баве тӱ дӱ'нн бу,
Мннга дӱрӱ бӱшӱ сӱрбӱрннн — бӱр берне р'ӱвн бу,
Тӱ бӱрр'ӱ бӱзн бунн.

Тө ль э'рде к'ати,
Сесьд шест у шәи бышкәшке бәр бадана тә қәтһа бун,
Мьне ви чахи чьфте зәр мәмыке тә зәр дьбу.

— Көр'о, көлмәлә, тә вәхте чьфте зәр мәмыке мьна
зәр дьбун,
Шә'да, шуде тә к'и, к'и бун?

— Кәч'е, көлмәлә, вәхте мьн чьфте зәр мәмыке тә зәр
дьбун,

Нәһ һ'әбә ль ведәре һазьра сәкьиньбун:
Се һ'әвә щәләли бун,
Се һ'әвә р'әжьки бун,
Сьсейә сьньки бун.

— Көр'о, көлмәлә, һәрсеке щәләли қачахе ль ч'йе бун,
Һәрсеке р'әжькиә ыр'әкә дәрәвни бун,
Һәрсеке сьньки р'әзгәнә, щиваре бәве мьн бун,
Осана тә чьфте зәр мәмыке мьна зәр дьнә.

— Кәч'е, көлмәлә, тө зәни аз кь һәмә к'емә?
Әз кь һәмә һ'әсәне Слә көр'әне тәма,
Пар ви чахи һ'әләбе бун,
Исал бона хәтьре ч'ә'в-бруе тән бәләк аз ль ван
дәрәма.

— Һ'әсән, щанә, көр'әни,
Иро чар р'әжә һ'әңци Бат'ран һатһә мала әне тә
мевани,

Бь дости жер'а дькьн мә'рифәте,
Һ'әңци Бат'ран we сье мьн бәвежә мә'фейә,
We бәре мьн бьдә К'ара-Хвейә.

— Һ'әсән щанә, көр'әно,
Сәре мьн қырбана сәре тәбә,
Көштһәна мера һәбә—
Бона һамусейә.

72. WƏП ДЬЛ, WƏП ДЬЛ

Wəй дьл, wəй дьл,
 Хәде бра һасыл нәкә
 Мразе бедьл.
 Мразе бе дьл бсанә:
 Нола баг' у баг'че бе гбл,
 Ног'ла гәки р'әши қолн беңьл,
 Ног'ла красәки щәви бемьл,
 Ног'ла мәшкәке дәсте шотә нире һ'әфте салнда бе
 к'ьл.

Һәй зальм, һәй зальм,
 Чиле, бадәве, к'әве, к'ббаре,
 Әзе дәрәд у кбле тә дьвә'льм.

* * *

Миро, дьле мнә Дерьсма,
 Хваш Дерьсма,
 Аве ч'әман у канйа те
 Ләмә-ләма, гьмә-гьма,
 Әзе чумә Дерьсма жорни,
 Мьне ч'ә'ве хвә гәр'әндийә,
 Хәде храв быка, бәхте мыр'ә кәс те г'бнә:
 Әзе һежл п'ожьм-п'ожьман пәгәр'йама Дерьсма жерни,
 һ'әфа Дерьсма сәкьнмә,
 Мьне ч'ә'ве хвә гәр'әндийә,
 Нава қалфе қилан у буқан,
 Чилан у бадәван, зәри у домаман,
 Зәрике сәрк'ара зәрийанә.

Ве Майайе,
 Ве ннро пәзе мала бәве хвә да берн,
 Дәсте веда гопале зивнә,
 Лыгда гизмед р'әшә фьр'әнгнә,
 Т'ли-печ'ийә мьжмьжко балуринә,
 Чанә кбр'ә дәгьрминә,
 Дәв-дрәве ве шәкьринә,

Позн пнжннэ,
 Шне хэме, хэме we шьр'ькннэ,
 Гõнн гõннара,
 Гõннара гõннкннэ,
 Сурагэ сора гõл-гõлннэ,
 Ч'а'на р'аша лэглэгннэ,
 Бьру бьканге we фõйт'анннэ,
 Фарше анннэ we нне данздõн фол зер'е фьндæгннэ
 Пæкæ к'авæ к'õббара we нарданæ,
 Æе сар мьæе р'асте пæгæр'анæ,
 Сесыд шестунæш мовьке нннтæ мьн ши н'æжннæ,
 Пæкæ ч'æ'в р'ашæ авьр'е ч'æ'ва аз кõштмæ.

Wай зальм, wай зальм!
 Чилте, к'авæ, к'õббаре, бадæwe,
 Æе кавьан гõннæдæ дæрд у кõле тæ дьнæ'льм.

73. WÆPDE

Wæpde, лe wæpдæкe,
 Сæpнешннe, п'æp'бæлæкe,
 Малхьраве, бæсæ нелуна хwæ чекæ сæp бæ'ра Wане гола
 К'езуке,
 н'афа знер жь дæве Гæp'ннæкe.

Wæpde, чæхе æзи хорт бум,
 Мьне хортаннæ хwæдæ стусе бьзмар
 Мьн дьк'шандьн г'æхте фолæ жь фалæкe.

Wæpde, æзе тæйрм, тæйре сæре ван ковьра,
 навал-ногьре мьн н'æму бар кьрына, чуна,
 Æе бона хатьре тæ ч'æ'в бьруе балæк мама—
 Гоа у хõбаре дæwсæд wара.

Æле wæpde, лe wæpдæкe,
 Сæpнешннe, п'æp'бæлæкe,
 Be мьк'анæ, бе мьк'анe,
 Бæсæ нелуна хwæ чекæ сæp бæ'ра Wане, гола К'езуке.
 н'афа знер дæве Гæp'ннæкe,

Wәрде, ле Wәрдәке,
 Әле тәйрым, тәйре базым,
 Әле к'обара сведя сәр сине же Wәрдәке хвәр'ә
 қир'ино газә-газым,
 Хөдеви а'лана мәмкә Wәрдәке пола баг'-баг'е ве
 Р'әwane.

Ноғ'ла трие Ушагане,
 Мәмкә Wәрдәке бса ль мьи шрытын,
 Ноғ'ла трие бь Сынщри,
 Ноғ'ла севе Хьртъзе,

Ноғ'ла гузе Алщәwазе,
 Ноғ'ла һежир-хөрме жь Бәг'дае,
 Ноғ'ла бастеде Qақьамане,
 Ноғ'ла к'шәнше ве Иране.

Әле нә хөре калама,
 Нә хөре пирамә,
 Хөре хорте чардәсалима.

Әле Wәрде, ле Wәрдәке,
 Сөрһешине, п'әр'баләке,
 Бәсә һелуна хвә чека сәр бә'ра Wане гола К'езуке,
 Н'афа знер дәве Гәр'шәке.

74. МИРО—МИРО

Миро, миро!
 Мире мьи сәкьнийә дөре ве диwane,
 Бәге мьи сәкьнийә дөре ве диwane,
 Сәзәки сәр чоқанә,
 Сәзе далале дьте мьи ледьхә,
 Дькә шьгин у гьминә,
 Сәзе ви хәбәр дьдә сесьд шестушәнн зарава,
 Г'еле ор'е ледьхә н'аша лынгә.

К'ава мьн, к'ббара мьн сакьшия дэре мале,
Ви к'оти дэвар шнаде мере хвэр'а,
Арк'олке тэндуре, даре хьли хари, тузыкн қалч'ык
авити,
Эве п'ан'ахган, қоче быне, даре п'ечьре, т'ар'а
мршике йэки бсанэ,

Кузи-новатанэ,
Пози дрежи сэр чоканэ,
Бра хаде сэре шнда храв быкэ,
На шйхыл дыкэ, на хэвате,
На т'аните дыкэ,
Сие н'ата эваре к'елэка мьн п'ор'көр'е р'уныштия.

Газьн у ломан щане мьн э'вадала хвэде нэки,
К'елэка мьн р'уныштия,
Нурька тэндуредэ дыкэ,
Н'але дыте мьр'а we дэжмера.

К'алэн к'ава мьн сакьшия дэре мале,
Ви дэвар н'эраме мере хвэр'а хэбэр дыкэ,
Сэр хьрхале лыгэ,
Вай зальм, вай зальм.

Миро, эзе ль п'ики, тō ль п'ики,
Вэро аме дэсте нэвдō быгрын нор'ын сэр қазьки, сэр
моллэки,
Бра хаде храв быкэ сэре қазн, мэллэда,
На го— бэре бэрда дō сэре че начьнэ сэр бэ'лгьки.

Норге сальхе к'оти дэвар шнадэе мере мьн дын,
Хаде бра сэре шнда храв быкэ,
Бар дыте мьнда но нежойа авсирэки,
Зальм, нэй зальм.

75. ЛО, ЛО ЛАУКО

Ло, ло лауко!
Тэйрым, тэйре зыстане,
Мьне белниа хвэ чекьрийя

Сэр валате ширьн часта Ереване,
Мәмке халде далал бсаңа
Г'эсаве эмише Қақызмане.

Ло, ло лавко!
Эзе тэйрым, тэйре сэр нанзе,
Мьне һелһна хвэ чекьрийа
Валате хэриба ль ве дузе.

Хаде мала қомеи-пәмама храв быкэ,
Наһелэ, аз к'ава к'обар дэрбаз быкын,
Һәрсе мәһе сэр нанзе.

Ло, ло лавко!
Эзе тэйрым, тэйре сэр һавише,
Мьне һелһна хвэ чекьрийа
Валате хэриба ве мерга Гиһадние.

76. ЛАВКО ҚОРБА, БАРАНЭ

Лавко, қорба баранэ, баран бари э'рд шьһнэкр,
Шэ'нийа далале дьле мьн т'ор'ьн бу,
Далале дьле мьн хайнэкр,
Һэрге мьн хай-хбдане хвэ шэрм нэкрэ,
Эзе бычума пешне. Халде быгота:
— Толэ йар бу, дьл шэвьти.

* * *

Эзе тэйр бум ль дьне гэр'йам,
Эзе қаз у қблыг бум,
Сэр ава гола дьмэшыам,
Бона к'ав у к'обара дьһ'элайам.

Мьне һелһна хвэ чекьрийа,
Валате хэриба Нурадине,
Мәмке халде т'ели далал бса ширьһн,
Г'эсаве т'опраха Диһадние.

Ло, ло хайло, ле, ле кӧлмале,
Мала халце т'ели дӧмал маланэ веда,
Мь э'вдале хаде, мьне дитьбу қамароко сурат сора,
ч'э'вбалэко р'уныштигэ теда.

Низам баве халце дӧмал ве сбе жер'а чь готьбу,
Шр'ьке хэме, лане гӧһара хар бубу сэр леведа,
Бра һароко мӧрийа һэба,
Нэ бы қизба, нэ бы букба,
Бра бажитъравба, деме гӧли, чана ч'укба,
һорча ве зӧрие р'амусэ—
Бра савер'а қол, т'ур'а мришке андросе (дӧрк'ольк)
бар тандуре хвӧка,
һ'этани сбе бӧр п'ап'укба.

* * *

Дыле мьн кӧри нӧзе ве зозане,
Ван к'очӧра дане нивро, бӧрхе хвӧа бӧрдане,
Гӧнӧнге мьн т'фала хаде стбе малхе мале,
Эз надама хортӧки чардӧ сали,
Эзе дамӧ чиме сӧр к'ӧлӧке, савер'а Қоло,
Ант'росе бӧр тандуре, т'ур'а мришке,
һ'этани све сӧр синге мьн зӧр
Давежо т'уке, ве бӧлхӧме.

77. ХЭЛИЛЕ ҚАЗИ

Эман, эман, эман,
Эз Халильм, Халиле Қазиг,
Дь днеда дьгӧр'ьм сефил у балӧнгази,
К'афьрбаве, тӧе гоште мьн һ'аландийа,
Жь һастунгед р'ут у тӧ'зи чь дьхвӧзи?

Эман, эман, эман,
Эре Халил, лаво,
Эв чь дарэ дь һ'эвшэ ма,
Һэр тынг хвэшэ вэхта хвэда,
Дэ бра хаде мразе мын т'ели Ханьме бырадино,
Сэр льһ'еф у дошэке т'усьэ қадифода.

Эман, эман, эман,
Халил, лаво,
Эз динаре веране, ва веране,
Тэ'шинга бэрфе дабу сэр баране:
Дэ бра хаде мразе мын ут'ели Ханьме бырадино
Бра тек'эвэ р'ожа э'йде р'эмэане.

Эман, эман, эман,
Халил лаво,
Мын го— Днарбок'эр, хвэш Днарбок'эр,
Эзе чума газ у белане верана шэв'ти,
Мыне р'эбу дэрде дьле хвэр'а фэ'лэк вэкр,
К'эфырбаве, тэ йа мын буйн, хаде нэкр.

Эман, эман, эман,
Халил лаво,
Эзе пахвэшым, вэрэ сэр мын,
Һэрге гонди шинар ль мын пьрскин, бе — эв к'е бу?

Эзе бежым н'эр' бей'албум,
Мын шандийэ—
Шехе Бэг'дае һатэ сэр мын.

78. ЛАВКО ҚОРБА, Э'ВРИ ТЭР'Э

Лавко, қорба! Сэр мэр'а э'ври тэр'э,
Бынат'ара мада хозангэр'э,
К'е дитйэ, к'е бинайэ
Мэр'а жына букин малда бьһелэ
Пой жына мер бьгэр'э.

Лавко, қўрба!
Бра йэка мыба, йэка тэба,
Бра гбиди малии т'эв шэ'дэнге маба,
Һәрче мзгнэка хере жь мыр'а бина,
Бра кресе щане мын т'днэба.

Һәре кәлмал, мын го баран бари сәр шилана,
Дә бра кәвр-кбч'ке а'амана быбарын сәр щинара,
Һәрке орт'а мын у кәва гозал хәбәр быдә—
Бра һ'әфт сала бык'әвә эшәк эша дәвдрана.

Һәре лавко, қўрба!
Ч'ә'ве р'әш балана, ч'ә'ве р'әш балана,
Мыне р'оже һ'әфт щара
Кыле Спһ'ани кылдана,
Дә дыве сала исалии сәва ч'ә'ве баләк гәләка жыне
хвә бәрдана.

Һәре кәлмал, мыне т'ар'әке чекьрийә һәстуге м'әра,
Геле орт'е авитийә быске йара,
К'е дигйә, к'е бинайә,
Мәрьв йәре т'әзә быгьро,
Пәре кәви п'ор' у п'осидә
Стәбе хвә харкыи, һесире дил
Хвә быдә бәр дигьара.

79. ЛО, ЛО ДӘЛАЛ

Ло, ло дәлал!
Бра мә нәһата бае Wане, ленахьста, нәһ'әжанда,
Бажна Дәвреше Ә'вди р'инше шә'ре,
Qәме у қайше, форме у т'әвгредане.
Гәлә мали у щинарио,
Гәзык, ломә, жь мын қжьке нәкыи,
Исал һ'әфт сала мыне хвәйкьрийә
Жь бона дә'не шәве у т'әвр'азане.
Дәлалли мале,
Шәкьре нав дәзмале,
Сваре Хәзале,
Ване Ә'йшане.

Ло, ло, далал!
Ээ нэ шевримэ,
Нэ мьлимэ,
Эе э'ва р'эшэ бэр'ийа жерийэ ап'ищи снма.
Нэ ланқи дэве гэдэ, гуде ви зоманима,
Лайқи смбела Дэвреше Э'вдима — р'эшэ нарыщима.
Далали мале,
Шөкьре нав дэзмале,
Сваре Хэзале,
Баве Э'йшане.
Галэ һэвал, һогьрно,
Газыи дома жы мьн нөкыи,
Исал һ'эфт сала,
Мьне хвэйкьрийэ —
Орт'а крес ве к'тане.

* * *

Вэрэ домам, мэрэза дьле мьн домам,
Га ль бы ч'э'ва эз дин кьрым,
Эе нар ван чаха к'увне сөре ч'йа бум,
Исал жы пер'а тэе эз нава синг у бэре хвада
каликьрым.

Вэрэ домам, мэрэза дьле мьн домам,
Мьне ишэв хэвнэк дийэ,
Дькьм, накьм нькарьм шьро вэкьм.
Эе чума цэм к'эшише эве дере, цэм шехе эздихане,
цэм маллэнге сьрманне—
Кэсэки хэвна мьн жы мьнр'а шровэвэкьр.

Вэрэ домам, мэрэза дьле мьн домам,
Эе домама хвэ р'эсти һэв һатьн,
Домама мьн го: „Тэ чьр'а бсани,
Нэ дэнидари, нэ хундари, нэ шьрмидари, го, чьр'а
бсани?“
Го: „Домам, мьн ишэв жы пер'а хэвнэк дийэ,
Кэкасн хэвна мьн жы мьнр'а шровэвэкьрийэ“.
Го: „Лавко, эе хэвна тэ тэр'а шровэкьм“.

Го:— „Мые ишэв хэвнэк дийэ,
 Дарэкэ зэйт'уне һ'эвшэ мала баве мында р'абубу,
 Шоте тирэмэ'ра пева дьк'шйа, шоте һ'нара пева ба бу,
 Феца һ'нара һур дьк'ане садафи бу,
 Феца дьк'анада зине мозьргани бу,
 Феца анда ч'э'вкани бу, феца we р'астэкэ майдани бу,
 Феца р'астеда дб тайре спи дани бун",
 Да домам, мэрэза дьле мын, домам.
 Да мын го: „Дара зэйт'уне бэхт-мразе мын у тэнэ,
 Шоте тирэмэ'ра р'эш — гөлине мыньи,
 Шоте һ'нара зэр-мэмьке мыньи,
 һур дьк'ана садафа — дэв-драни мыньи,
 Зине мозьргани — позе мынэ,
 Ч'э'в у кани — ч'э'в у бруе мынэ,
 Р'аста майдани — аниһа мынэ,
 һардб тайре спи — бэхт-мразе мын у тэнэ".

80. ДЭ ПАР, ПАР ШИРЬН ДОСТЕ

Дэ һар, һар ширьн досте!
 Гөлине гөнде мэ р'һ'анэ,
 Ва р'һ'ана шэв у каниге жорьн коллук дана.
 Дэ һар, һар һар ширьн досте.

Дэ һар, һар ширьн досте!
 Баранэке бари жь хөдеда,
 We шеду кьрийэ шэв у каниге дор маледа.

Дэ һар, һар, һар ширьн досте!
 Каниһа гөнде мэ we көвьра,
 К'ава мынэ к'оббар һэкэ—
 Ч'э'вр'эшэ, бэжибьндэ, демн гьрэ,
 Дбһ һатйэ ая же бьрэ.

Дэ һар, һар, һар ширьн досте!
 Дьве дб сепьн, дб һөрменэ,
 Ишэв эварда сэр синге хэлэе г'ели долал дьчын-тэнэ.

Дэ ле, ле, ле, ширьн досте!
Ч'яа бльидэ тэ навиньм,
Гбл, сосьн сор дькьн начьрпнньм,
Әзе т'б дьла сәр дьле хьа у тәр'а нан'эбиньм.

Дэ ле, ле, ле ширьн досте!
Дьве, һива гбиде мэ дәрк'этигэ сәр далава,
Һив хәйднйгэ, начэ ава,
Һөргэ кбла халҗе авитийгэ быне пэ'нигя,
Кбла мын ә'вадале хөде авитийгэ дьл-һ'нава.

81. ӘМАН, ӘМАН БА ТЕ

Әман, әман, әман.
Ба те, баран дьлуринэ,
Кәва гозал һ'мама майдана ә'шәма дьмәшә дәви к'әнә,
Сәре п'ор'е гблнйа шыла.

Вәй тәньке, чумэ Қәрәқала шәвьти дәве аве,
Кәва гозал к'офи харкьр сәр к'тане,
Вәй кәч'ке, дә тб р'амусанәке быдә мын ә'вадале хөде,
Дәвса р'амусане нар у нерар we бе к'әфше.

— Вәй әг'имо, әг'име бәр дивара,
We то дьхә бәрф у баран,
Һәрге мын хәй-хбдане хьә шәрм нәкьра,
Мыне тб хвәй бькьрайн миһани бәрхькә бәр к'өзбәре.

* * *

Һәре далаал, һәре далаал,
Т'асә спнйгэ, авә зәлал,
Әзе бьхбм, тб бе-һ'әлал.

Әзе феза ч'әме Мураде к'әтгьм,
Ч'әме Мураде ль мын ч'ькйа,
Һәре к'очә ә'мал у бәргала р'е ль мын нода.
Әзе дәрбаз бум:

Дб зэри феца малада н'алда бун,
Го: „Малхърано, тб ль ван нава чь дьгэр'и?“
Мьне го: „Калне ээ кал кырьм,
Шаһытне мала хуэ жь мьн баркыр,
К'ер у к'эмбэра тэһышта мьн кёл кыр“.
Нарин лахо, гредана к'олозе та р'омани.

82. ХЭЗАЛ

Хэзал, һэрче бэрфе ви белани,
Эе һ'элһам, нһ'элһам,
Мьне т'асэк ае све сар же нани.
Эе гостилкөкө зивин бума,
Бь т'лига тө мевани,
Хэзал нава, далал нава,
Дьлке мьн к'этне, ч'арэ нава.

Мьне хэзалөке р'акыр баг'е Дэлма жь Р'эwane,
Неч'ирвана тө'жи-т'уланге хуэ бэрдане,
Мьне пьрса Хэзала хуэ кырийэ,
Дьве:— Хэзала тө чуйа р'аста Аг'баране,
Хэзал нава, далал нава,
Дьлке мьн к'этне, ч'арэ нава.

Хэзал щане!
Ль бэр дэре мада дарк'арчино,
Касөки хөдан хер т'өвнино,
Р'авэ сери дауэшинно.
Һэрче орт'а дб дьла, чар ч'э'ва хэбарда,
Бра хере жь эвлэде хуэ нэвинно,
Хэзал нава, далал нава,
Дьлке мьн к'этне, ч'арэ нава.

Хэзал, ма динаре Норэдине,
Көве гөнде мэ хойидийэ нэе сөр һелине,
Панга исал һатйэ сөре мьн у тө,
Наһатийэ сөре Лэйл у Мэщрум,
Хэце, Снабөнд, Мэме, Зине,
Хэзал нава, далал нава,
Дьлке мьн к'этне, ч'арэ нава.

83. Э'ВДАЛЕ ЗЭЙНЕ

Э'вдал го:

„Qблиге бэр'не те дыфир'нна,
 П'эр' у баска сэр мьн э'адале хадета дывэшина,
 Qблиго, малх'раво,
 Ч'э'ве Э'адале Зэйньке корьн,
 Qанате тэ шкэстнна,
 Касэке хэдан хер т'бннна,
 Дэсте Э'адале Зэйньке быгра,
 Бывэ сэр н'экиме вн э'щэмэ“.

Э'вдал, кавла гбиде Марде we зэвэна,
 Э'адале Зэйньке бэр диваре мир,н'акьма we дыманэ,
 Касэке хэдан хер т'бннна,
 Дэсте Э'адале Зэйньке быгра
 Бывэ бэр оцаха шех Баднна.

Э'вдал корэ, р'е навннэ,
 Дэсте хвэ дивара дып'алинэ,
 Касэке хэдан хер т'бннна
 Дэсте Э'адале Зэйньке быгра,
 Бывэ ба н'экиме бы урьсэ.

84. АСЕ

Асе, зозан нэма, мэ ле данн,
 Ле н'эйране, кани нэма,ав же нанн,
 Эзе дыкьм т'ели Асе бэр'эвшнм,
 Qэвл-qrар нэмайэ нсал ви зэмани.

Асе, Дыгнинга шэв'ьти we нэвайэ,
 Эме нэр'ьн ода Фэти ба Р'зайэ.
 Нэрге Р'за шкйате мьн у Асе пьрсн,
 Эзе бежьм — мьн қалэне Асе парва дайэ.

— Ло н'эсэнэ, наве мьн Асейэ,
 Синг у бэре мьн шаминга дэве р'ейэ,
 Р'евачуна гала мэр'ьв лейэ.

Аса мьне халде хэрибр'а н'азар зэр'е зэра,
Н'асанике хвар'а арзана бэр авейа.

* * *

Асе, зозана Ан'маде Сэ'до we бь суса,
Зайдо го: „Мирзэ, эе бежым, тэ бьвивса:
Эе дьжым Асе бьр'эвннъм,
Бавежым нава эла ма,
Эла ма эләкэ дэрэфа динда бенамуса.

Асе, мэгрын, малубина,
Несьра сэр сурэте сорда мабарина,
Хаде р'э'ма, хальд к'эрима.

Асе, бэжна мьн ханьме,
Нола финциана фэрфури сэр т'ахьме.
К'отне мере мьн бсана,
Эе — мьне нажым бэре хва бьдьме.

Асе, мэгрын, малубина,
Несьра сэр сурэте сорда нобарина,
Хаде р'э'ма, хальд к'эрима.

85. ЦЭРЦЭРИС

Цэрцэрисе we бь н'эзэ,
Халде дэлал тана сол у гора, шара гэвэз ле дьбэзэ.
Ба ле к'это, к'е дийэ, к'е бинайа,
Оузэка чарда сали тек'эва н'эмежа мэрийа,
Пе нэва сурэте сор бьгаза,
Ле мерада кэле к'эти.

Цэрцэрисе бэри ава,
Халде дэлал тана сол у гора, шара гэвэз дайэ нава,
Ба ле к'это, к'е дийэ, к'е бинайа,
Оузэка чарда сали тек'эва н'эмежа мэрийа,
Пе нэва биньнэ р'эе,
Ле мерада кэле к'эти.

Шаршарисе we бь сисэ,
Халге дэлал шьвети зер'а нава к'аг'эзе дыч'ьрусэ,
К'е дийа, к'е бинайа,
Оизакэ чардэ сали тек'эва һ'эмеза мэрийа,
Пе нэка т'ер р'амусэ,
Ле мерада ба ль тэ к'ати.

Дарак һ'эвша мала баве халге дэлалдана,
Бьне даре гьрейа, сөре даре һөрмейа,
Балге даре т'овда хөрмейа,
Р'ындайа халге дэлал дайа бэрэка Синэке ч'йае
Облне, дэшта Р'эwane педа-педа дайа бэр хва.
Шкьле халге дэлал бсана,
Шьвети шкьле к'аг'эзе данзда синота доле хвэ ледна.

86. ЭЗЕ СЕВЪМ

Эзе севъм, сева тэр'ым,
Оэрофила к'эскъм, дор бь п'эр'ым.
Эзе гольм, гола нава баг'а,
Һешни дыкм бэр хриште һэрдэ т'аг'а,
Нэ валэ эзе дэсте к'элэши лавке хвэ быгрым,
Бьвъм Сарнблахе нава баг'а.
Wэки р'оже се шара ч'э'ве мын ч'э'ве к'элэши лавке
мын нэк'эва,
Оам-қаната чоке мын т'ошино пе быгэр'ым.

* * *

Лавьке мын чу, ида нае,
Wэйла мын тэниа Муше р'у дае,
Лавьке мын, лавьке мын.
Лавьке мын чу, дэрэнги бу,
Wалате хэрибне гэр'йа альниши бу,
Һ'эйа лавьке мын валате хэрибне вэгар'йа,
Фалда п'ор'е мын р'эш бу, йак спи бу.
Лавьке мын хэйиди бав у бре,

Дайа сэр р'енга не ог'ьре,
Лавько қорба, тō қасэке wэра быи сннга не чадьре,
Лавьке мын, лавьке мын.

Лавько қорба, һәрге дьчи, мын быба хwэр'а,
Эе шиве бычьым шә'нуфа тәр'а,
Һәрге халге кōр'е хwэ кōшт, мала хwэ хравкыр,
Бе — кәwәкә гозала мын қорьх кырйа нәвса щане
хwэр'а,

Лавьке мын, лавьке мын.
Лавько, тō мэгәр'ә һива р'она,
Тō к'әрәмкә нав бостане ван хийара, ван кōндьра,
Лавьке мын, лавьке мын.
Лавько қорба, тō мэгәр'ә шәwәр'әша,
Тō к'әрәмкә нав бостана ван хийара, ван зәwәша,
Лавьке мын, лавьке мын.

87. ДЬЛЕ МЫН

Дьле мын харда, һа дь харда
Мина сазәки сазбәнда жорда бинә жь дәрда,
Хәде быкә мразе мразхаза,
Хәде мразе мын жи тә быкә шәwәк шәwе панза,
Р'әжәк р'әже бһара жь бһарда.

Домам, ч'ә'ве тә ч'ә'ве мһа,
Р'әшгәлне тә бсаньн мина шрите дор гәмһа,
Һ'әйфа мын те we һ'әйфе калә бәве мын шра,
Дайка мын әз дамә сэр севһа.

Домам, ч'ә'ве тә ч'ә'ве бсаньн, мина қаза,
Р'әшбруе тә бсаньн, мина шрите дор саза,
Һәрче қбмснһа мын у тә кыр,
Бра дәсте wана нәгнжә т'б мраза.

88. ЛЕ ЩАНЕ

Ле щане, ле щане,
 Ль мьн бари бэрфа шьлэ,
 Гьрти газ у белана к'амбах — мьл бь мьлэ,
 Wэрэ тѳе п'еша йорг'ане һьлни, бьк'эп бьн щьлэ,
 Балки бьбйа р'амусане мьн у та бь эиц у дьлэ.

Wэрэ Хата мьн, ой, ой ой!
 Ле щане, ль мьн бари бэрфа п'эр' шэп'эйа,
 Р'амусане қиз у буке дь гондада р'астгэлэйа.

Wэрэ Хата мьн, ой, ой, ой!
 Ле щане, наве зозна гонде мэ п'эр' бьндэ,
 Кани ль бэрда
 Хазика мьн жь хера жь хадер'а
 Бла дэвке мьн бьк'эта нава щоте мэмке тада,
 Бла к'опэк мере тэ тэ бьк'ошта, мьн бьдэ сэрда.

89. ҚӘМӘРЕ, ӘЗ ДӘЛАЛЫМ

Қәмәре, әз дәлали, тѳ дәлали,
 Мьне қәмәра хwэ бьжартийа
 Нава эла синка һ'азар у һ'әвсэд мали.
 Қаша к'әмәра қәмәра мьн шькәстийа
 Зэр хзема we бида буйа,
 Әзе р'абум чум кавьла Wане
 Бница дәсте хwэ кьрийа щева мьн,
 Памошнике мьн бьрийа,
 Әзе зьвр'им һатьм щәм қәмәра хwэ,
 Сефил һ'але мьн дэйдари.

90. ТӘ Ч'Ә'ВР'ӘШЕ

Тә ч'ә'вр'әше, бьри қор'е,
 Әзе наве шьрин тэр'а дьвем — П'ор'е,
 Дә тѳ wэрэ р'амусанәке ве нивро мьн к'эрәмкә,
 Бра т'ѳ кбл, к'әсәр сәр дьле мьн маруме хаде нәчә ах
 у гор'е.

Бөрфөкө бари ч'йа һылу кыр,
 Вәрдәкә к'этыңа ава, ав шелу кыр,
 Пар ан чахи кәва гозал қорьхкьрйа нәвса щане мын
 а'адале хаде бу,
 Исал жь пер'а к'оти шөйдәйн п'нси мера—
 Кәва гозал мын к'уви кыр.

91. САЛЕ ДЬ ЗЭМАНА

Сале дь зэманана,
 Бөрфөкө барийа пышта мийа,
 Шьлкьрйа қотьке беривана,
 Бара хаде мразе һ'эфте у дө мләта бькә,
 Мразе мын Шенна һ'эсо
 Қәмәра р'эша тари, қәрәшьла
 Колхозе, бәр бостана жи пер'а.

Дьле мын гәрма дь һавине,
 Бара хаде мразе һ'эфте дө мләти бькә,
 Мразе мын Шинне бькә
 Хабатчинга бәр машинне.

92. Р'ЭШАН

Р'эвана р'энгин we бь дерә,
 Wэй қәмәре, заре мьнн морә,
 Хәлде ә'мре хwә дайә сәр ә'мре қизан у бука,
 Тә ә'мре хwә дайә сәр ә'мре жына мера.

Дәре мала баве мын қараха,
 Кәва гозал дьгәр'ә тақа кондрә, қолке чөхә.
 Гада лавько, гөне мьне стөкра тә бә,
 Әзе дьчьм вәлате хәриба, тә дьминн,
 Те р'енга хwә дәре мала баве мьнхи.

93. МАЛЕ МЭ ДАНИНЭ ЗОЗАНА

Мале мэ данина зозана ль ве р'езе,
Кэрие баргала хвэ дано фезе,
Хвэзьяла эзе свэке зу р'абума жь н'эмезе.
Мале мэ данина ль ва дынга,
Эзе дькм нэр'эмо дыниа цоте зэр мамыка,
Дэсте мыне к'эте морне лынга.

94. КЭЧ'ЬКЕ, КОЛМАЛЕ

Кэч'ьке, колмале!
Парако мын нэйа мэх'ала wэда,
Сэре хвэ гьреда бэр қалахе бы тэ'ллада.
Эзе натым,мын го — кэва гозэл,
Бра р'амусанэке шане мын э'вдали хаде к'эрэмкэ,
Бра к'от'и, шыдоке дэваре мере we жь мал дэре,
гбалакэ н'шитоне
Бэри бадона мында.

95. ЭРЕ, ЛА ДИНЕ

Эре, ла дине, ла дине!
Мын го — мын дэрк'ати стерка гбла,
Мын дэрк'ати стерка гбла,
Шэwqе дабу пешбэри стер'а.

Кэч'е, агьри коле бэйг'а баве
Тэда р'уни, дэ тб р'авэ,
Р'амусанэки быдэ—
Дэқа нава синг у бэре тэда мын к'эрэмкэ.

96. ЭМЕ ЛЕ

Эме ле, Эме ле, Эме ле,
Qэмара мына р'эша тари,
Мыне qэмара хвэ жьбартиа
Нава эла н'эсьниа, н'эзар н'эфсэд мали.

Хэма қәмәра мьн шыкостийә,
Далил һ'але мьн сефили,
Мьн ма'руми, мьн дәйидари.

* * *

Әле қәмәре, дә тә шг'аре мөк'шини,
Шг'ара ль тә пәе,
Дә тә қбг'ийа шг'аре хвә бышкенә, бәвежә дәр сәрае,
Мьне сондәке харийә, қасәмәке жь пер'а—
Әле т'әрка ч'ә'в у бруе баләк, бәжиа нивчә надьм,
Һ'әтани дәргуша кәр'ине п'еша тә нәгьрә,
Мьир'а нәвежә — баво,
Тор'а нәвежә — дәе.

Қәмәре щане, мьне сондәке харийә Шәрәфәдине,
Мали гөндийа һәв даннә,
Т'әщара әв хәбәра зари бь мьн нинә,
Вәки к'әфил мери тә донздә гөллә щане мьн бьжмьрә,
Т'әщара дьле мьн, дьле қәмәра мьн намнә.

Қәмәре, дәвә драи жь фәнәре,
Әле кавли гөндада ахни дькьм жь ве к'әсәре,
Мьле қәмәра мьн нәгьртьн наданә хортәки чардәсали,
Гьртьн данә йәки дәрдо-мәрдойи һ'әйште сали, мере
бәре.

97. ҺӘРЕ ДӘ МЕВАН

Һәре дә меван, дә меван,
Тә меване мьни.

Мевано, қөрба, мала дьгәр'и
Малә ванә,
К'ома зәрийа дьгәр'и—
Хвәр'а — хвәр'а әм хбйанә.

Меван, қорба, һәрке тө һәрса таме мала баве
МЫН ДЫКН,

Таме һори пешинә,
Дө шергә диواره винә,
Чаргошә данинә,
Пашйа г'әула мала баве мын қола,
Шәа нивәка шәве теда вәрә хара,
Һәрке де у баве мын тө һ'әсайн,
Әзе бежым — нә меване синг у бәре мынә,
Қарауле шәвейә,
Шаш буйә,
Һатйа аве дьгәр'ә.

Дә меван, тө меване мын,
Тө р'онайа ч'ә'ве мын,
Тө дәстмала сәр дәсте мын,
Тө р'онайа ч'ә'ве мын.

Әзе чумә Идра веран дк'ане,
Дк'ане һәрә пешинә,
Һәрчи базаре мын кәва гозәлр'ә кырын,
Һ'әму шә'р бу, шмақинә,
Синг у бәре кәва гозәл бсанә—
Форма мале кандрабад,
Марьв вәлате хәрибне бинә,
Дә меван, дә меван,
Тө меване мын.

98. WƏPƏ T'ELI

Wəpə T'eli!
Gəpne gənde mə bə həzə,
T'eli gəwra myn zozane һәрә жорьн тана сола у гора
we дьгәр'ә.

Һ'әйфа мыне те we һ'әйфе,
Т'ели гәwра мын к'әтһийә
Дәсте к'әти, шьндокә, дәwаре,
Мера,бь дәве хwәйи гәни, драве хwәйи р'әзи—
Сурәте Т'ели гәwра мын дьгәзә.

Т'ели, кълмаде!
Галне гонде мѧ бѧ гуниѧ,
Гада лавько, дѳрба, наве мьн Т'елиѧ,
Па дитѧ хвѳр'а, мьн жи дийѧ.
Хаде, мере хаде а'йана, наве мьн Т'елиѧ,
Нѳрке тѳ нѳрса р'астне мьн дьки,
Эе хатуным, лавьке мьн шидийѧ.

ЭЭ. УИ К'ЭЛЭШО

Уи к'элэшo, ч'ѳ'ве мьн р'енга бѳвраре,
Лавьке мьн сѳаре щѳ'нуѧ т'ур'ѳ,
Пар'а бѳрда р'инше шѳ'ре.

Лавько, hewa, лѧ мьн hewa,
Хера хвѳзыл шѳвѳк шѳве панѳе,
Р'ожѳк р'оже бѳаре,
Сѳр синге мьн qазахе
Бѳвѳйин йолдаши меван.

Лавько, дѳрба, ч'ѳ'ве мьн р'енга энера,
Сбѳѧ, к'ѳбара сбѳѧ,
Лавьке мьн сѳаре бѳзи аравѳ,
Сѳкънийѧ сѳре р'ейѧ.

Хера хвѳзыл мире мѳзыр'а
Мѳгиникѳ хере мьнр'а бата,
Бьгота: „П'нси даварн мере тѳ
Уалате хѳриба мьрийѧ”.

Мьне дѳсте гѳдѳ лавьке хвѳ бьгьрта,
Мьне эварда банѳа сѳр малейѧ.

Ло, ло гада, тәе аз ханандым, нәр'овандым,
Тә аз кырма дэзмала сәр дэста, занда хуә аландым.

Ло, ло гада, һива гинде мә блында,
Шәүҗе дайә говәка дне, нав баг' у бостане дора гиндә.

Ло ло гада, тәе дьчи вәз бы тәр'а,
Вәхте тә дьчи вәлате хәриба,
Гава кә һөвал, һогьре тә дьльрсын,
Бе мын кәва гозал қорьх кыриә, һафса шане хуәр'а.

100. ЭЛӘГӘЗЕ

Эләгәзе, кон бы р'езе,
Серн пек'отым һ'әта фезе,
Әзе г'асә киннига ава ве кинне
Текым қылча ве шә'ре, ве к'тане,
Гада лавьке хуәр'а бышным сәр к'отане.

Эләгәзе, ав ль к'б те,
Шот кәвьре шәһәре Қәлте,
Гада лавько,
На мын у тә бошә, сәре се мәһанә,
Вәрә бьвын хушк у бре ве ахрәте.

101. Ч'ИА ГОТӘ Ч'ИА

Ч'иа готә ч'иа:
— Әме хуә бавен қблынга, тәрәвьде сәре ч'иа,
Вәлате хәриба шьр'ька гьстилка р'ьжйанә,
Сәр г'ли печ'йе қәләмчийа,
Һәрче вәре бавә вани р'әшә,
Бра р'унен к'еләка к'омьрчийа.

Дъле мын зэрие,
 Эле гэр'йабум дне,
 Мыне хвэр'а дэ йар гъртыбун жь г'ор'ьне,
 Пэк сэре ч'йа,
 Пэк кавыла П'шавеле гонде ван гөрше.

Эле чубум шэм йа сэре ч'йайн
 Мыне дэсте хвэ авит р'эше-р'эш гөли,
 Физа к'эре мын к'уви бу,
 Хвэ авитэ нава ван гөр'ниа.
 Дэ ма'руме хвэде
 П'ор' у п'ошман вэгэр'йам һатъм,
 Йа гонде ван гөрща,
 Мын леш'ер'и йа гонде ван гөрща
 Красэки шолков маргизет дабу бэр кел у друне ван
 дэранйа.

Эман кэч'ьке, кёлмале,
 Хиус хвэшэ Бингол бэрда.
 Физ, буке мэ бесаны — мала баведаны,
 Дера хвэ дькын кёртык сэрда,
 Агьре кёле мала баве к'эте,
 Тэе сала исалын
 Дъле мын кьрийэ мыск'эне кёл у дэрда.

К'аве, Муша хопан баг' у р'эза,
 Хэлге т'ели дэлал амшина дъле мынр'а шандьбу шэ'ра
 сэре хвэ гөваза,
 Дэ бра хвэде мразе мразхвэза бькэ,
 Бра мразе мын шэм хэлге т'ели дэлал бькэ ор'а сале,
 һива т'эза.

Эле к'аве, мын ньэанбу дэрде дьла һа бь wайа,
 Мыне сонд бьхара һаве бь хвэдейэ,
 Щарак сэре хвэ нэдькьр ве хэтае, ве балае.

Эле к'аве, баран бари жь э'змана,
We шьлкьрийэ код у машке беривана,
Шьлкьрийэ дар, кблаве ван швана.

103. ҺӘП ЛЕ

Һәп ле т'эрасе, т'эрасбаве!
Бәжиа ве т'эрасбаве эравэ жь та р'ыһ'ана к'брен-
мырен.

Т'әт'эраке Стамбола кавья дәрк'әт,
К'әтийэ валате Анадолие,
Сбәйя, р'әсти мьи һатийэ,
Хвә авигийэ сәр даре дар'ьме—
Кбл у дәрде мьи дыпырен.

Го: „Көр'о, әт'имо, халфе мьи т'ели дәләли,
Шәбаба мина стерәки, жь ды стерәке каврани қыр'а,
Жь к'бли э'змин дәрдык'әвэ ль бәри һиве нава п'әнциа
р'оә,

Бь мқабьли стерке Ләйл у Мәңцруме дысыһна.
Пеш дәфәки чәрк'әзива
Пеш т'ърке қиз у хорте ви зәмани.

104. ТИМАРЕ

Тимаре, сәр халате,
Ва дыһ'әжнин р'ишйа ч'аре,
Әзе қадәре к'әләш лавьке хвә быгрым бәр ве баһаре-

Тимаре, т'ели, т'ели,
Бәһәра Wане бәр дыч'ылвьли,
Әз шаһырым, тб былбьли.

Оестане дар у сева,
Әзе қадәре к'әләш лавьке—
Хвә быгрым жь про пева.

Гимаре, ве ль сэр р'эзана,
Тб бэс бька ван малл'эзана,
Мамьке достка мын севе сорын,
Неди бьдына бэр ван газана.

Лавьке эрмани, эсмэрэк тари,
Та лев шакьрын, дыдан сэдэфи,
Мын слав сад слав шанд чь бькым динари.

105. ЭМАН, ЭМАН ДОМАМ

Эман, эман, эман,
Домам, мын тэ дьбе,
Тэ мын — набе,
К'аг'эз, бэрэг'е мын у тэ к'этына аве.

Домам, да тб wэра аз тэ бьр'эвиньм,
Бра к'отне мере тэ бьда наве.

Домам, лавьке мын дбдбна,
Пэк кбр'е апе мына, йэки дына,
Гава эваре кбр'ане мын те пышта хwэ сэр шне
мын вадька,
Мын т'эре мэ'ре р'эша, рбн'эстине р'бн'е мына,
Енге дыне мын қэбул кьрйа эшқ у дыла:
Мын ньзанбу хэлзе хэриба,
Циса жь қавме баве мына.

Ви кэри пазе чэнди вайа,
Нерне навда пот'ла гайа,
Лавьке мыне қэста синг у бэре мын кьрйа,
Щот мамька жер'а слав дайа.

Кэри пазе ве нэқаве қарқаш дыка,
Нэрге हुне пьрса жь мын дькын,
Эw қалэне мын бадэwа.

Лавько, пазе нивро һатә дә'на,
Нери к'ота сәр швана,
Дьле мын к'ота хала сурәт,
На вәлә, т'ли печ'не блурвана.

Кәри пазе ве һьһьле,
Нерне кәвәр вешне һьле,
Хаде гөнде мәр'а қәбул нәкә,
Гөндәки бсанә, наһелә шәвәкә
Лавькә мын бьк'әвә п'ашла мын шаһьле.

* * *

Домам, тә ль бы ч'ә'ва, ч'ә'ва чәндьн,
Бру бжанга һ'әфе ч'ә'ва гьрт говәндә,
Нишанәкә нава синг у бәре домага мыданә,
Дондәһ маллә, малләнге бы сьрмани,
Сездә к'әшиша, к'әшише Әрмәнистане,
Чардә шеха, шехе эздихане—
Нә те готьн, нә те хвәндьн,
Диса мын ә'вдалә хвәде жь һәв дәрәни.

106. ЛО БАВО

Ло баво, бәжна баве мын дара кәте,
Бу гужинийа һәспе кәкә мын бәр ч'әме Шәрәфдине,
Ог'ра кәкә мында се щара сәбәр к'әге.

Мыне һивийа хвә гиһандийә мире мәзьи,
Диндара кәкә мын бьвә диндара аг'анге қнамәте,
Чава әзе нәгьртъм надамә хорте мал бы гөндә,
Һ'әфт салинге вьрда дьле мын те һәбу,
Дәсте мыне гьртийә, әзе дамә К'әриме Әждае,

Ло баво, бәжна баве мын дара тәр'ә,
Бу гөжинийа һәспе кәкә мын—
Бәр ч'әме Шәрәфдине қал у шәр'ә,

Мые һивһа хвә гһандийа бәр мире мазыи йәке
жорыи,
Дәф у зәр'не бук у зә'на бәр дәрә кәке мьи нәгәр'ә.
Чава аз гьртъм нәдама хорте мал бы гондда,
Һ'әфт салинге дьле мьи те һәбу,
Дәсте мьи гьртийә, аз дамә К'әриме Әждиае.
Зора мале дие.

Ло баво, бәжна баве мьи ло дара гәзе,
Бу гөжинйа һәсне кәке мьи —
Бәр ч'әме Шарәфдине банге базе,
Мые һивһа хвә гһандийа бәр зйарәта Тәндурәке,
мире мазыи,
Сала исалыи кеч'а кор бәр дәрә кәке мьи а'вдала хаде
назе,
Чава аз нәгьртъм нәдама хорте мал бы гондда,
Һ'әфт салинге дьле мьи те һәбу,
Дәсте мые гьртийә, әзе дамә К'әриме Әждиае,
қонце доже, алтк'оак'е тәндуре.

Ло баво, бәжна баве мьи дара ч'уке,
Бу гөжинйа һәсне кәке мьи
Бәр ч'әме Шарәфдине бәр гедуке,
Мые һивһа хвә гһандийа
Зйарәта Тәндурәке, мире мазыи йәке жорыи,
Бәлге сала исалыи жь пер'а быт'әр'ьба бәхт у мразе
мьи а'вдал буке.

107. ЗОЗАНЕ МӘ

Вә зозане мә ч'ерандыи,
Ханбәрдира дув гәр'андыи,
Қизе т'аха вә,хорте т'аха мә һ'әбандыи.
Бра хаде к'отне мерар'а қабул нәкә,
Чава дәсте мә жь хәлқе дәләл жь һәв қәтандыи.

К'лита дьла бина, дьла вака,
Гази һавал, һогьре дора мьн у хвәкә,
Һәрчи дәрде дьла дитнйә,
Бра газьн, лома мьн, тә нәкә.

Сәре мьн дешә, дьле мьн бь пер'а,
Дә р'авә шә'ра гәвзә бьк'бтә бәр қолн зер'а,
Чьқа жьнә р'ьндбә, диса мери толә,
Паре дьгьра сәр жьнар'а.

Ма дәрк'әтнйә п'әлта ә'вре р'әши тәр'ьк,
К'әтнйә сәр бедәра жерьн т'әв дьгәр'ә,
К'е дитнйә, к'е бинайә,
К'өр'ане пьч'ук пәй жьнана к'өр'ане мазьн бьгәр'ә.

Кәч'ьке, дә тб р'авә һәр'ә бере, берйа мийа,
Дә тб лә'зәки тек'әвә к'еф, һ'әнәка, лақьрдийа,
Һәрге де у баве мьн жь мьн пьрси,
Әзе бежьм зер'әки пьч'ук бу, сәре мьн қәтнйә.

Дәрде мьн бәжна тә ханьме,
Мина шмамока һьлдьн дайньн сәр т'ахьме,
Дәсте кәва гозал гьртьн данә кале һ'әфте сали,
Шәве һ'әта све пышта хвә дьдьме.

108. Ә'ЙШАНЕ

Ә'йшане, бәр ч'ә'ве мьн думанә,
Қәсре вьрда Қақьзманә,
Синг у бәре Ә'йшана Мирзә аг'а бсанә,
Минани мадане т'әв зер'анә.

Ә'йшане, ч'әме дәре мала мәр'а ав дьһ'әр'ә,
Ше у шебьске Ә'йшана Мирзә аг'а сәр сурәте сорда
буна п'әр'ә.

Әйшане го:

— Лавько, тō деранби,
Баве мьн қәул у қраре хвә п'ошманә,
Сәе бәри бәрбанге we мьн быдә пенсьд зер'е
шәлалһанә.

Гадә го:

— Әйшане, wәки бсана,
Qawata мьне т'бнә,
Әе һәрчар мале баройа дайньмә ог'ра we гәрәwe.

Әйшане, та крас чите, мезәр к'овә,
Тели Әйшана Мирзә аг'а дьгәр'ә оба-оба.

Әйшане го:

— Лавько, тō деран би,
Пашн мьн ә'вдала хаде,
Наве зәwаше хвә быкә т'оба.

109. ХАНЕ

Хане, әле Хане, Хане!
Дәле мьн та'винга бәрфа we баране,
Дә we дьбарә сәр к'амбаха Әрдише Әзьргане.
Wәй малино, wәй гōндино,
Әе дькьм Хана хвә бьр'әвиньм,
Бавежьм бәр бәхте Мелик' Мелик'е Qәрәсобане,
На wалә, әе дькьм Хана хвә бьр'әвиньм,
Бавежьмә бәр бәхте к'әшинше бәр дера we Т'от'мане.

Әле Хане, Хане, Хане!

Кблә дь дьлане,
Дәрдәки бедәрмане,
Дамала сәр дәстане.

Әле Хане!

Исал саланә салвин тьрсә,
Алики мә Р'омә,
Нәк ә'шәмә,
Нәк урьсә.

Эзе дькым Хаана хуо бьр'эвиньм,
Бавежьма бэр бэхте к'эшинне бэр дера не Т'от'мане,
Бэлки һ'але мын Хаана мынва т'эв дьһьрса.

110. ЭЛЕ ЭГ'ИМЕ

Эле эг'име, сала бь эомана,
Һ'эфт хуэзыл ль ви чахи мале ма данна Элэгэе бь-
эозана,
Хаде бьрадина, бькэ мразе мразхуэза,
Мразе мын кэва гозал сэре Си'анголе сэр беринга
Һэрдэ Дава.

Эле эг'име, зоме һ'айа зоме,
Ор'ане мала баве хэлге дэлал гранэ начэ гоме,
Дьве шавэка хере мын э'адала хадер'а һатьбу,
Гэдэ лавьке тэ тана крас, дэрпе чьфта хас бу, мөшйг
Һэва к'оме.

Эле эг'име, шэхта мале ма ль кона бу,
Мын у хэлге дэлал соз, қәвал, қйал һэвр'а дабу,
К'аг'эзе ма р'эш бу, бэраг'е ма мында бу.

Эле эг'име, э'ва р'эшо, шалмадани,
Дэ тб р'авэ шар у шэмақһа гредэ дора т'ьфтыке
Слевани,

Дьве , қбр'эчһа, қбр'э дани,
Далале дьле мын сэр қбр'ер'е сөкһи,
К'аг'эзе р'эш дэрани.

111. МРАЗЕ МЪН

Мразе мѣн у халде далал бѣ г'ѣв нѣбу,
Гредана дайша комсомолне пар'а нѣбу,
Мѣне пар'а чу греда,
Мѣн ди бранге мѣн к'уч'а Абовѣане р'асти мѣн бат.

Го:— Нѣре толе, ѣв чи тѣбу?
Тѣ кѣч'ѣке, нола ч'ѣра,
Тѣ бѣмьрѣ бав у бра,
Тѣе чава дѣрде бѣжна хвѣ к'ава к'ѣбар хачхун кѣрым
аннм вра.

Ѣзе ханки чекѣм лѣ ве дузе,
Дѣрки лехѣм дѣре гузе,
Ѣз гѣдѣ лавьѣке хвѣ теда дѣрбал бѣкѣн,
Нѣрсе мѣне ве панзе.

112. СѢРЕ СѢРДА

Сѣре сѣрда мѣн хер нѣднѣа,
Жѣ хвѣ ви дѣли,
Дѣрок н'ѣвшѣа гѣдѣ кѣр'хале мѣнда дѣшт'ѣли.
Кѣч'ѣке, кѣч'мѣтне,
Кѣч'ѣка бавк'ѣрѣме,
Кѣвоткѣкѣ стѣх'рхалѣ, н'ѣ нарынщѣмѣ,
Ѣз бѣшькѣ, бѣшьвинѣ,
Ѣз бѣмьрѣм ѣ'рде Р'ѣме,
Бѣмнѣм нѣфса гѣдѣ кѣр'хале хвѣр'ѣмѣ.

Кѣч'ѣке, тѣ гѣл би, тѣ бин накѣм,
Шѣкѣре фѣнд би, тѣ кѣр накѣм,
Қизѣ Усѣве Вѣлне Вѣне би, тѣ қѣбул накѣм.

Ѣзе гѣла дѣ бинтѣрѣм,
Шѣкѣре фѣнда ширѣнтѣрѣм,
Ѣзе ѣ'сле хвѣва гѣлѣ-гѣлѣ қизѣ Усѣве Вѣлне Вѣне
чѣтѣртѣрѣм.

113. Т'ӘУ ЛЕ

Т'әу ле, т'әу ле, т'әу ле,
 Гәһһәм сор бу к'әтә т'ехе,
 Т'әу ле, т'әу ле, т'әу ширьн шехе,
 Шехе қөрба, балконе жорьн чь дьгәр'н,
 Сәре гизма нәкә һ'әр'н,
 Бәре не бһаре кһишһна шане мьн ә'вдале хаде дьгәр'н,

Шехе қөрбан, баран бари ль хадеда,
 Ав шелу бу дәви р'еда,
 Бра хаде мразе мразхаза, һазьра т'әв быкә,
 Мразе мьн ширьн шеха мьн т'әв быкә,
 Балконе жорни, п'аншла деда.

Шехе қөрбан, Шәршәрнсе we көвьре нивн,
 Шәршәрнсе we көвьре нивн,
 Әзе һәр'әмә бәр р'әбе әләме р'ьца у һивн,
 Бра р'әһ'е мьн сәр р'әһ'е дьлк'әтһия мьн теһә нивн

114. ҺӘРЕ

Һәре кондәрә р'ише,
 Әзе бьмьрьм, бра т'рба мьн дәрә мала баве тәвә,
 Тб әваре вәхта ава шиве тһни,
 Дә бра п'еша дәлмә қәтһне тә лек'әвә,
 Бе: „Мьрийо, һәр'ә, бра р'ә'мә ль гор'а тәвә“.

115. ҺӘЙ ЛЕ, ЛЕ

Һәй ле, ле, һәй қәмәрә!
 Гөнде Додо дөгәһһнә,
 Шөте зәр мәмька щот канһнә,
 Вәй малино, һуне қә дәй һакьн,
 Вәй гөндино, һуне қә дәй һакьн,
 Әзе дәрде ч'ә'в-бьруе баләка дьмьрьм,
 Һуне бавәр һакьн.

116. Т'ВЛИСВАН

Т'влисван, Т'влисвани,
 Мыне т'эми к'рийа,
 К'л-к'лч'ике мын хвэр'а б'на,
 Мыне б'хистийа:
 Т'о к'эсиби, дэйдари,
 Кандохтори н'аһафэ, хвэр'а н'эка барграни.

. . .

Эман, эман, эман,
 Д'ле мын дери с'ри дера,
 Ве сбе дэврешак һат'а нава мала,
 Эзе зер'эки с'ре халде т'ели дэлад б'фатиньм,
 Бавежым к'эшкула ван дэвреша бона хера.

Эзе т'эрка ч'э'вбруе балэк, деме г'ли, халде ш'ри
 н'экам,
 Н'эта с'р мыр'а н'эва х'р'э-х'р'а т'эвр у бера.

117. ПЭЗЕ БАВЕ ТЭ ҺАТЭ ДЭ'НА

Пэзе баве тэ һатэ дэ'на,
 Олым, олым, к'аве,
 Пэзе баве тэ һатэ дэ'на,
 Нер'а с'р к'этабу с'р швана,
 Эзе б'в'ым х'олама дэнге ван швана,
 Т'ли печ'не ван швана.

Пэзе баве тэ к'этэ бэр зейо,
 Нэре ле н'эмуе т'эви педа бэши мейо,
 Эзе г'шка б'дьмэ фэлье тэ р'ндейо.

Пэзе баве тэ пэзе зайи,
 Н'ым д'ч'ерэ, н'ым д'к'айи,
 Хаде храв б'кэ мала ви аг'айи,
 Ч'ь һаф дайа ви злами?

Швано, һа швано!
Тә ль пыште код һавано,
Тә ль дәста ч'овчогано,
Шире мийа дьхви к'олмано.

Швано, дь'окни,
Ль сәр зәра дьч'ерни,
Да'не шпро пез тини,
Да'не зәре р'амусана зәре дьстни.

Пәзе лавьке мьн щаләба,
Шама Шариф бәржер һавә,
Wәки гәр быхби, дьз быбы,
We бежыи тола һара ви сәбәба.

Бәрхе кәл, һа бәрхе кәл,
Фино сор, қотьк бәзе,
Дәрде хәлқе мал һ'але дие,
Дәрде мьн ма'рума хәде—
Шаане Шурағәле.

118. ДЭРДО, ДЭРДО...

Дәрдо, дәрдо, дәрдо,
Чь кәшига һ'әвшә мала бәве мьнда,
Дәрдо, йәман дәрдо,
Һа бы кәло, мәрәзо дәрдо.

Дәрдо, қөрба те һәр'и вәлате хәриб, хәрибстанә,
Гөстәлка мьн быгрьә бәве быне щевә хвәкә,
Вәлате хәриба тәе р'уни, жь щевә хвә дәрхә,
Ле мезәкә,
Дур у незик гьшкә йәкә,
Дәрдо, йә-йә дәрдо,
Кәлан у мәрәза т'әв баләкә.

119. НЭМА, НЭМА

Нэма, нэма, эма к'элэш лавько,
 Лавьке мьн чуйа хэрибне,
 Дэрэнги бу, дэрэнги бу,
 Н'ата натьбу ч'эрме шане мьн машйа бу, л' мьн машйа бу,
 Дьве п'ор'е сэре мьн снн бу, ло мьн снн бу,

Лавько, wэлате хэриба чьда дура, чьда дура,
 Да дьве, лавьке мьн дьча wэлате хэрибне,
 Бег'ядира, бег'ядира,
 К'элэш лавьке мьн бефьсура, бефьсура,
 К'элэш лавьке мьн чу п'эжмурда бу, п'эжмурда бу,
 Мьне го, шаве, р'оже, ч'э'ве мьн ле бу, ч'э'ве мьн ле бу.

120. НИВА ГОНДЕ МЭ

Нива гонде мэ нива кер'э,
 Шэwде авитийэ дор бэжер'э,
 Нэрге нуне ньрса о'сае мьн дькн,
 Гада лавьке мьн йэки бэжибьлиди, дран зер'э.

Нива гонде мэ нива сава,
 Нив хэиндийэ начэ ава,
 Эмаке мьн у кава гозэл
 Г'эмам чу бадьаhава.

121. Н'ОБЕ

Н'обе, Qарса wеран бь дьк'анэ,
 Вожна Н'оба мьн шыма дара т'эрэе р'андэ (р'ьн'анэ),
 Н'оба мьн сэкьнийэ дэр мале дйшбрмиш бу,
 Т'бншыка зэр сэр анига кэварда тишэ-тниш бу,
 Шуша дьле Н'оба мьн чормиш бу.

122. ҺӘРЕ ЛЕ ДАЕ

Һәре ле дае!
 Дняа ль сәр дneyа,
 Шьл ль пышта геяа,
 Бәре ге ль фәләкейә,
 Конәки р'әши ә'рәби ль дузейә,
 Қизәкә қиза һорйа ве шнәте ль пыш п'әрдейә.

Һәре ле дае, қөрбан,
 Мәһ'әба мые фр'аа сәр ве һорйа шнәтейә.
 Һәре ле дае, қөрбан!
 Ша тө р'әвә һәр'ә
 һорйа шнәте лавьке Мәһ'мад Ә'лие хвәр'а бьхвоза,
 бинә.

— Һәре, ло лаво!
 Қиза һорйа шнәте кә тә днйә,
 Әв дьвен:— нә қизәкә чейә,
 Сбе һ'әта зваре дәсте хорте хәлқе
 Сәр синг у мәмыке хвә дьгәр'ниә.

Сбе р'адьба дьбе:
 — Һәре ле дае,
 Тә мсине аве жь мьр'а бинә,
 Әзе қиза шеха у мәллабьм,
 Һәйе мьни жь ван тышта т'бнәнә.

Һәре ле дае!
 Пеле п'ейә, пеле п'ейә,
 На п'ики тә ве дьнейә,
 Пәки ль ве днейә,

На шне тә агьре шә'ньмейә,
 Тә чьма дьбежи—
 „Қиза хәлқе нә чейә?“
 Қиза хәлқе кә һәйә һәсне бәр Мсьрейә,
 Хәде тала занә гәма ши ль дәсте к'ейә.

123. ҺӘЙЛЕ ЙӘМАН

Һәйле йәман, сәд шарани ль мән йәман,
 Тә мә кьраки думәки дәни ч'әман,
 Һешни дькә һ'әму дәран,
 Тә мьне ани гәр'андьбу,
 Бажаре дь Р'әwane,
 Ахьрсона пашьни тәе мьне ахьсти—
 Ль сәр к'ок'а ван қәләман.

Аг'чи, һивә, сәд шарани ль мән һивә,
 Кәч'е г'әраси, г'әраси бабе,
 Мьне мәмьке тә динә,
 Сәре ван соринә,
 Бьне ван спинә,
 Дәве тә дьби шәкьре дь ширьнә,
 Синге тә дьби чае дь ә'шәмнинә,
 Ч'ә'ве тә дьбинә ч'ә'ве ордәке сәр бә'ринә,
 Ле тә р'абә,
 Р'амусанәки мән к'әрәмкә,
 Гөһне мән п'әр' гәләкә,
 Стөкьра хвә дәринә.

124. ЛАВЬКЕ ӘРМӘНИ

Лавьке әрмәни!
 Тә маләвани,
 Бәһра Wane к'урә,
 Тә қәйдә ньлани,
 Wәй хасу корбу,
 Wәй фәнәр ль п'әнщәре һьлани,
 Лавьке әрмәни!
 Тә маләвани,
 Бә'ра Wane к'урә,
 Қәйдә ньлани.

125. Н'ЭЙРАНО

Н'эйрано, баса, лав т'эmano,
Исаа н'эфт сала—
Ниваа та маа.

Н'эйрано, те бычым, йак быгьым,
Та бар быкым хлама.

Н'эйрано, дэм-дэмед лав хдена,
Бытк дарк'этын, перык ль пена.
Н'эйрано, тб р'амусанэке быда мын,
Эм жи э'вде хдена.

Н'эйрано, wэра ээ, тб бычнэ wаран,
Нестыр шэ'шнэ,
Нагыра т'б баран,
Эме к'блкэк чекыи жь гйл у р'ыи'анан,
Эгэр кем бу,
Эме кэркыи жь гбид у шранан.

Н'эйрано, карване мала бабе мын бы дэвэна,
Баре ван маужыи, сэр баре ван хормэнэ,
Накор тб далун вэхари, ээ н'шэк'аре тэма.

Н'эйрано, пэзе мала бабе мын бошын,
Нерне ван н'итын,
Бзыне ван бы ношын.

Н'эйрано, сад хвэзка ви дэме,
Ээ быбьм шван,
Тб бей, эм пээ быдошын.

Н'эйрано, баһара н'эми даран,
Даре канод бшкыи пешийа н'эми даран,
Н'эйрано, нызаньм—

Чуни быһаште хвэша—
Нан дэшт у сэйран,
Мороф бычнэ гал йаран.

Н'эйран, һинэ, сад щар һинэ,
Кәвед сәран фр'инэ,
Һәкәр лавьк т'өнәбу,
Р'исни нәләцинэ.

Н'эйрано, тә чәнд мьир'а хрәб би,
Тә сәр чока мьн р'утьни,
Қәт феһ'әм наки р'әби,
Те д'ч'ым де у бәве хвәр'а беж'ым,
Н'эйран д'лх'ярәбә, жь мьн вәнаби.

Н'эйрано, ч'әмә, сад щар ч'әмә,
К'иське лавьке мьн чите ә'щәмә,
Һәкәр тә қәлуи вәхари,
Әз н'шәк'әре тәмә.

Н'эйрано, бәр бәни,
Ль бәр бәндан,
Алиәки солкәрын,
Һәк нәлбәндьн,
Н'эйрано, тә һәрсе шьһ'әде хвә бинә,
Әме гәләки хәбәрдьн.

Шьһ'әде нә һөнә малләйәк,
Дә фәфә,
Һәйла сәрә шәшә,
Бында гәрдәнә.

Һәйла жарә,
Ай ль мьн жарә,
Һәйла кәч'әке,
Нәздәре,
Һәйла дь бла хер бе сәр бәре хәман
К'әләш н'эйранә.

126. ЭМАН, ЭМАН ЛАВЬКО

Эман, эман, эман!
 Лавько к'лам, сэд щар к'лам,
 Бэр дэре мала бабе мьн борин щотак залам,
 Хвэзла мьн бызанбийа к'н жь мир бу, к'н жь
 хёлам?

Ээ т'ахер'а, тō т'ахер'а,
 Аг'а мэшийа, хёлам вер'а,
 Шөрма баб у бранге мьн нэбуйа,
 Мьне шыне хёлам чекьра сэр аг'ер'а.

Эман, эман, Хиус хвээнэ бэрда енци,
 Же дэрк'эт щотак кэводке стō нарынци,
 Хвэска шн мерки п'е хвэ быгэр'э,
 Ч'э'ве хвэ быбинэ,
 К'ефа дьле хвэ зовьци.

Эман, эман кавле гōнда сэре банде,
 Хаде мала серни сэбабан хрэб быка,
 Сэр мэ бндакьр р'эвшя сэр говэнде.

127. ХЭРЕ ШВАН

Хэре швани каран у бэрхан!
 Дьле мьн р'эбэна хаде her'э-her'э,
 Хэрр'э сэр кани Дьмла к'амбах
 Те дьборэ карванчи баш базьрган желэ-желэ.

Эре, швани каран у бэрхан, ээ бы қёрба!
 Ль тэ нати сэбаки, сэбаки бы херэ,
 Хэре баш базьгани сале,
 Дьле мьн р'эбэна хаде her'э-her'э,
 Хэрр'эж сэр кани Дьмбыла к'амбах те дьборэ,
 Карванчи баш базьгани желэ-желэ.

Һәре баш базьргани сале, эз бь қөрба!
Сәре баб у браке мын һ'айран,
Тө бь хер сламәт һати сәр ч'ә'ви достар'а.

Һәре швани каран у бәрха, эз бь қөрба!
Дьле мын р'әбана хаде йана, йана,
Һәрр'о те сәр кани Дьбыла,
Те дьбора карванчи баш базьргана,
Тө вәра р'амусанәке жь мыр'а бьдә,
Р'уки сөр һыйарйан.

Һәре баш базьргани сале, эз бь қөрба!
Дьле мын р'әбана хаде дьһ'әр'ька,
Те р'амусанәке жь мын дьхвәзи,
Р'уки сори һыйарйана, жь һәрдә мәмка,
Әе азаньм, бь тьрсьм,
Чьда мане тә не бьк'әвә жь бинва бьт'әр'ькә.

Һәре швани кара у бәрха, эз бь қөрба!
Дьле мын р'әбана хаде дарн мә'эн,
Иро нанза, дар балге хвә вәшанди,
Майә сөр у тазн.

Һәре швани кара у бәрха, эз бь қөрба!
Бьнер' тө чи у чи мын дьхвәзи.

Һәре баш базьргани сале, эз бь қөрба!
Дьле мын р'әбана хаде дьльк динә,
Тө дин у имана хвә дьһ'әбини,
Төе бьһ'әстәки қәйт'ани һ'амуди жь мыр'а бини.

* * *

Һәре швано, швани т'ешрано,
Тә ль млан т'уки бәрхано,
Ль пыште код у һавано,
Ль дәстан чонгьр'и гавано,

Ве сбе һ'око қыр'ани миһано,
К'оч у кәрне кикан у мылан гранә,
Дәрбазба, һәр'ә ль варано.

Ве сбе дьле мын һәйә, һәйә,
Говака п'әра П'алне ор'а
Мын у тада бы талдайә,
Хәбәрданә һана нә р'ынд у тә'мсар,
Жь дәве тә у баве тә зедәйә.

Ве сбе тō п'исн, нәп'исн,
Чәм-чраде дәве к'исъм,
Әзе пәк'увиқа кәлә сорә сисъм,
Шәндана зер'иньм,
Һешйә конә зор Т'әмьр п'аша дьтәнсьм.

Шван го:

„Бы қәул-қраре хаде,
Әзе Т'ели Ә'йше быне кәлаве сорда,
Быне п'әра Пәлинеда р'амусъм“.

Хәбәра һана тә чьда нәчекьр,
Кәвьрәкн жь кәвьре Қәрадахә
Тә сәр говака п'әра П'алнеда гер'кьр,
Тә п'ахьре мала баве хвә
Бәранбәри зер'е мала баве мын кьр.

Һәр Майәе, һа Майәе!
Тә кәзи р'әше львайә,
Бразйә Эл Мелик'е Ә'рфае,
Сәре шехе ве Бәг'дае,
Әзе зә'ф һидьк гәр'йамә
Ль дара дьһйәе:
Чумә ль һ'әкае, Беләщукә,
Зә'ф һидьк гәр'йамә ль дара дьһйәе.
Чумә дәре дк'анә һ'әши-Сипки,
Мыне зер'е мала баве тә к'шанди,
П'ахьре мала баве мын дәрнае.

Һәре швано, швано!
Бра шавба, шәва шлиба,
Бра кәл бә нава қыр'ани мийабә,
Шне тә орг'ан, дошәк, бәлги у бәрп'албә,
Бра снушаш бшхоке мьни зивни жь тәр'а вәкьриба,
Сәре мәмке мьни сорьи, бьн спнә,
Жь тәр'а бра дәстур-даба,
Һ'айа барбанга сбе
Пасах жь бой тә т'өнәба.

Бра нә шавба, нә шлиба!
Бра нә кәл нава қыр'ани мийабә,
Нә шне мьн орг'анибә, нә дошәкбә,
Нә бра снушаш бшхоке зивни вәкьриба,
Нә бра сәре мәмке тә сорба, нә бьни спнә,
Һ'айа нәва һ'алали—
Сар нофеа щане мьн һ'эрамбә...

Ве сбе аз бем вәстйан, к'әсьри,
Нава щн-ивни тә р'азем,
Зор Т'әмьр п'аша весбе
We хвә һ'ышарбә,
Мьсние ви дәст-ньмежә
Мьн нава щн у ивни хвә быбнә,
Соранне ль бәр хвә бьк'ышнә,
Ль кәвч'ька дьле мьн хнә,
Чар т'ьли жь дошәке бьдә дәрә,
Ве сбе гази хәламан у бенсламан бька,
Бе, льнге мьн бьгьрә,
Бавежә гастние к'эран у гәр'анан,
Сәре мьн сәрт'әшйан бышкеня,
Ч'әве мьн дохт'әшйан дәриньн,
Поэ соле хвә ль мьн һ'ьлиньн,
Бежьи:
— Әва һ'әсое Сливийә,
Жь валате Сәрһәде лехьстийә һатийә,
Бона кәвнажьиә.

Қизьке дит, вәки пәйак жь гәнд һат, го:
Ве сбе дьле мьни тька-тькә,
Зор Т'әмьр п'аша пәйаке шанд ду лавькә,

Търса мѣн жь ве търсейо,
Быво нѣр'а сѣре лавьк жекѣ.

Кѣр'ѣк го:
Дѣле та нѣ бра бькѣ тькѣ-тькѣ,
Зор Т'амьр п'аша бра бышинѣ ду лавькѣ,
Ѵзе нѣр'ѣм шие адѣбхане бьсѣкьнѣм,
Ѵзе жер'а п'антѣки бавежѣм,
Нѣрге пѣрсѣк жь мѣн кѣр,
Ѵзе жер'а бежѣм—
Дѣвѣк т'ели Ѵйшан жь мѣнр'а ѣркѣ,
П'ашѣки дузѣѣтнѣ ль бѣжна мѣнкѣ.

128. ДѢ ВѢЙЛО

Дѣ вѣйло, вѣйло, вѣйло!
Ѵзе нѣхвѣшнѣм, дѣве мѣн тѣ'ла,
Хѣлѣе тѣ'на ль мѣн дѣхьн, дѣбен:
„Вѣйло, зг'нѣмо, нѣхвѣшнѣя тѣ кѣла, дѣрдѣ, ѣотькѣ,
н'ала, байѣ-т'айѣ?“

Мѣне го: „Вѣй гѣнди, шнѣнарно,
Нѣхвѣшнѣя мѣн нѣ кѣла,
Нѣ дѣрдѣ, нѣ н'ала,
Нѣ байѣ, нѣ т'айѣ,
Нѣхвѣшнѣя мѣн р'ѣндан у бѣдѣван,
Мѣна мѣрѣв жь мѣ'снѣя,
Мѣ'снѣе гола Назуке,
Мѣрѣя авѣ сѣрдѣ бѣмьч'ѣрнѣя,
Бѣмнѣ сѣр хнѣга зь'на“.
Дѣ вѣйле, вѣйле, вѣйле...

129. ДѢЛЕ МѢН П'ѢРА ВЕ Т'ФЛИСЕ

Дѣле мѣн п'ѣра ве Т'флисе,
Сѣрр'а вѣгьртѣнѣ кавьре загранисе,
н'ѣга бѣмьрѣм дѣсте хвѣ дѣле мѣн хнѣ,
Кѣла дѣрдѣ лавькѣ Шѣршѣрнѣсе.

Баранэке бари дь хадеда,
Лей к'ышпа гэлне Щэрщэрнсе дэни р'еда,
Хаде мразе мразхаза һасыл быка,
Мразе мьн хэлде т'ели дэлал нав дошэке қадифода.

Дьле мьн дьле гогэрчине,
Гогэрчин хайидийэ начэ сэр һелуне,
Мьне шэрма к'ома бран у намама нэжра,
Мьне шэ'ра р'эш греда бычума шине.

Эвнитийа мьн хэлде т'ели дэлал бсана,
Нот'ла эвнитийа Мэмо Зине.

Дэре мала бабе мьн аг'пине,
Шалка кэва гозал чиг'е снари Москов быске
гёлгёланна,

Эвнитийа мьн хэлде т'ели дэлал бсана,
Нот'ла эвнитийа Лейл у Мэщруме р'у э'смина.

130. Н'ЭСЭНИКО ҚОРБА

Н'эсэнико, қорба,
Тэ чьма ва кыр?
Дьле кэч'эке чьда мьн саркыр,
Дэ тэ шэра, эме дәсте һав быгыры,
Һэр'анэ щэм қазинге бы мьфтае,
Һэкар пьрса Аса тэ жы тэ быкыи,
Бежа: „Мьне қалэне Асе парва дайэ“.

Н'эсэнико, қорба!
Зозан нэма мэ ле данн,
Кани нэма мэ ав же нанн,
Н'эсэнико қорба!
Баран бари, мэ же ав ани,
Тайе т'асэ ава канйанэ сар жы мьн хвэстьбу.
Баран бари, ав шелө бу,
Дьле мьн э'адала хаде
Һын бы кёл бу, һын к'эсэр бу.

Омсне гонде ма галэк бун.
Све зу р'адьбун ль сэр ханийа, ль бэр дэрийа,
Дьве: „Н'эсэнки Асер'а бу“.

Н'эсэнки дөрба!
Нэрчи орг'а мын у тада
Омсентие дькыи,
Да бра хере шайе шане хвэ нэвнныи.

Н'эсэнки дөрба,
Мын Хрно-Мьр'о шандийэ ашда,
Да тө вэрэ ишэв н'эгани све
Бэр п'ашла мын э'вадала хаде р'азе.

131. ЛЕ, ЛЕ БЭДӘВЕ

Ле, ле бэдәве!
Гэг'эрэк һатийэ р'ынд у бэдәве,
Уалате ма дьһьрса,
Тьрса мын жь кони мали—
Баве тэйэ.

Кэч'ке кәлмале!
Мыне ишэв хәвнәк дийэ,
Ньзаньм чийэ?
Көр'о кәлмало!
Хәвна тә эз дьзаньм,
Набежым.

Кэч'ке кәлмале!
Тө шынази баве хвэки,
Төс хәвна мын бежи,
Мыне нав хвэне дйбу:
Дарәк сии бэр кони мали баве тә бу.
Щоте маре тэйар р'эх бу,
Щоте севе Артамети сэр бу,
Щоте кәва сэр даре бу.

К'ор'о к'олмало!
Дара спи т'о д'ебеки—
Божна м'анэ,
Ш'оте маре т'айар д'ебеки—
Г'олниа м'анэ,
Ш'оте севе Артамети д'ебеки—
Мамке м'анэ,
Ш'оте к'эве фр'ибу,
Сэр данибу д'ебеки—
Ч'э'ве м'анэ,
Эшица д'ла т'о д'зани—
Хавэ,
Пар, йар, йар, п'ошман йар.

132. ЛЕ, ЛЕ ДИНЕ

Ле, ле дине!
Эз ль п'нки, т'о ль п'нки,
Wэра эме нэр'ян шэм қазнки, шэм мфтики:
Д'ниведа к'еси нэдитийэ
Д'о саре че н'вр'а нэр'нэ сэр б'э'лгики.

К'алэше, к'олмале!
Ч'э'ве р'эш ч'э'ве т'энэ,
Мале мэ ль зозане Қарайазе данинэ,
Г'ол б' сосын, р'ьн'ан, б'эйбун нешни буна,
Д'эвса к'ефа, н'энэк у лақьрдие м'ян у т'энэ.

Ле, ле, дине!
Иро ч'эла све ч'ыл у чара,
Мале мэ ль т'эхте Қарайазе данинэ,
Эзе р'амусана жь ве т'эрасе д'х'вэз'ым,
Д'эве: „Лавко, дури м'ян нэр'э,
К'оти мере м'ян ве ль малэ“.

133. ЦГ'АРӘКЕ

Цг'арәке дык'шнымъ жь к'ефер'а,
 Снарбун хвәшә дәнгбеж пер'а,
 Нартн хвәшә жь мере чер'а.

Ун Шәвәвә қөрба!
 Ва знара зарә-зарә,
 Ми дык'алә, бәрхә малә,
 Р'амусане тә жь к'оти
 Шоде мерар'а кәл у жә'ра,
 Нәфса щане мьн ә'далә хадер'а бь һ'әлалә.

Ва знара ль мә сикьр,
 Бшкәкә хәлқә т'ели дәләл —
 Қәтиһа, синг сикьр.

Ва знара шәқә-шәқә,
 Тә гәл чьни, мьн кьрә бақә,
 Мьн гәл чьни тә кьрә бақә,
 Р'амусане тә к'оти шоде мерар'а кәл у жә'ра,
 Нәфса щане мьн'а бь һ'әлалә.

134. МЕРДИНӘ

Мердинә, хвәш Мердинә,
 Чь шәхе у зйарәт һәбә,
 Мьн шарәк хәнимн бә,
 Мьн сәре зәр мәмьке тә динә.

— Көр'о, кәлмалә!
 Тә чәвә бәбәхти авит бәдәна мьн,
 Хәлқә әләме бәбәхти бәвә бәдәна тада,
 Кә тә сәре мәмьке мьн динә,
 Нишане ун бь щн бинә,
 Синге спи, щәте мәмьке мьн һ'әлалн тәнә,
 Вәйле, вәйле, вәйле...

— Кэч'е, кѳлмале, р'ѳжа-р'ѳж —
Мьне сонда т'ѳмам дѳст тогда сѳнд харийѳ,
Бебахти т'ѳщара к'ѳре мала ма нна,
Да бьса, бира тѳ нае,
ѳзе нишане сѳр зѳр мамьке тѳ льбо-льбо жь тѳр'ѳ
бежьм.

ѳщѳли бум, сѳвдѳли,
Сѳвдѳли бум, дивани бум,
Дѳрд у кѳле мьн ѳ'вдале хаде гѳлак бун.
К'ѳтьмѳ дѳшт у зозан, бани,
Т'ѳн дьгѳр'ѳям.

Панз бу,
Мала баве тѳ жь зозане бари бу,
Натьбу ль дагѳр'ѳе.
Сбѳ бу,
ѳзе р'ѳсти коне баве тѳ натьм,
Мьне бала хѳѳ дае—
Тѳ жь коне ѳ'рѳби дѳрк'ѳти,
Мина нивѳкѳ чѳрдѳй шѳви.

Льнге тѳ кондѳре зер'ни бун,
Н'ѳзкриа хаде ѳса пер'ѳа нѳбу,
Нивро бу,
Шване мала баве тѳ—
Пѳзе нивро анѳбу ль берие,
Тѳ пѳз да бери,
Мике сѳр берийѳа мала баве тѳ р'ѳви бу,
Тѳ нѳди-нѳди ль пѳй бѳзи бу,
Сѳре шьька зер'ни ль кошьр к'ѳти,
Жь жорда ѳ'рде к'ѳти,
Бира тѳ нае?
Вистушѳш бышкѳке зивни
Сѳре зѳр мамьке тѳ пѳбубун,
Мьн ѳе шарѳ,—
Сѳре зѳр мамьке тѳ дѳбу.

— Дә ло, ло, ло, кѳлмало!
Синге спи,
Шѳте саре зәр мэмьке мьн—
Н'әлалн щане тәнә.
Вәйле, вәйле, вәйле...

135. АП БЕМАЛ

Ай Бемал, Бемалне!
Кѳлэк бьк'әвә мале хизанне,
Чава Бемала мьн чу
Бе к'әрә, кәрванне.
Р'ышк у спи к'әтн бақа т'әмурие.

Бемал, кома, а'wре мә дәрк'әти сәр зр'ькән,
Бараньки бари, гѳнде мә һәр'ькәнд,
Бемал, қада к'әвә хорте ан зоманн,
Кѳ йар гьрта, йаре щане хвә т'әр'ькәнд.

Һәвар дәләл, дәләлне!
Бәжне дәләле мьн һашо-машо,
Җәншәр зивә, п'аче ын қѳмашо.

Шаре дәләле мьн қәтиһа,
Әзе бькм беш у т'ар' сәр гѳндиһан,
Т'ахе харни т'ьтар'икьн,
Бла бьдн нив чәлхнан,
Т'аха жерни бьла бьдн бь мәщиднан.

Бабе Аро хортә,
Бла бьдә дѳ һ'ән зер'е хазнан,
Бһне шаре дәләле мьн қәтиһа,
Һәвар дәләл, дәләлне,
Мьн дәләле хвә ди бәр дьк'әне ва һ'әдада.

Шар гьреда, смбеле хвә бада,
Һәрче кәсе һав бәре мьн у дәләлне мале мьн
Бь дьлсарн хәбәр бьдә,
Нәкә т'ѳ мьсқәд у т'ѳ мрада.

136. ХОЛАМ

Холаме мѣн љат т'ѡвѣли аг'е,
 Смбеле хѡѡ бада жь гѡбли даг'е.
 Р'унышт, нышта хѡѡ дабу днѡаре ѣж чардахе,
 На жь қаре гѡнди, цѡшара буйа,
 Мье хѡламе хѡѡ бырта қасѡре аг'е.

Хѡламе далал ље зар'ѡкѡ,
 П'ър' далала, зѡ'ф љурькѡ,
 Хѡаска бума љѡнгустира љѡнгузвана
 Бь'ѡтама т'ѡли-печ'не хѡламе далал сѡр шурька.

Щѡте хѡламе мѣн сѡр слума,
 Красе ѡи шѡмате,
 Ущѡхе ѡи мабырума (бийлаз),
 Хѡлам, мѣн у э'лбе ѡе лқате.
 Эѡе бь'ѡм бажара љ'ѡѡ,
 Бь'ѡм боқки т'туне ѡе бошате,
 Бавѡжьм ѡѡв к'ѡме меран, ѡѡв щѡвате.

Щѡте хѡламе мѣн ма'силе,
 Гѡе р'ѡшо-бѡшо бниѡ сѡр қсиле,
 На жь қаре гѡнди, щиран буйа,
 Эѡе бума гадернкѡ (гаван) бѡр бадиле (дѡѡсе).

Щѡте хѡламе мѣн дѡ гайѡ,
 Гали гѡндино, малино,
 Гѡрке хѡламе мѣн ѡс ѡкьн,
 Пь'ѡукѡ, бе э'байѡ,
 Хѡламе мѣн бѡр ч'ѡ'ѡе хѡлқе ѡѡ тыштѡкѡ,
 Бѡр ч'ѡ'ѡе мѣн р'ѡѡѡне зѡ'ф р'ѡндыкѡ.
 Мина ѡ'ѡштѡхе (ѡмнш) кѡ бь'ѡфь'ѡлта жь қал бь'ѡ қалѡ
 р'ѡѡ'ѡе кем дѡндыкѡ.

137. МАЛА БАБЕ МЪН

Мала бабе мѣн шѡѡѡти дѡѡ гѡлийан,
 Бла бь'ѡшѡѡѡтѡ Днѡрбѡк'ѡра ѡеран,
 Щѡне базьргѡн у қатьрѡйан.

Эзе дак'отым Қарашдаг'а к'амбах,
Щилане борхан у миһан—
Дак'отым һовәка к'амбах шәһәти,
Дышхәлә һәрдә аһан.
Ав ле һатә бәр'ин,
Көһр дь мәрмәран,
Лавьк әсмәрә,
Кәч'әк дилбәрә, ани бь дәфә,
Сәри бь зер'ә, позн хәмеи зәрә.

Эзе дак'отым Гәрмуша к'амбах,
Гөнде әрмәһийә, сәрда Қучә,
Бында Дузиһәр'ә.

Эзе дак'отым Р'уһайя к'амбах шие қазн дь мьфтйа,
Дак'отым кала Бершакә к'амбах шәһәти—
Сәрда дышхәлә данзә к'әлә, йанзәһ гәһийан,

Эзе дак'отым Һ'әләба к'амбах,
Ль мьн дәрк'әти қолә дь зәрһйә,
Бьһөрһм һәмқә веран, шие т'әрсан, ишцәриһан,
Дак'отым К'лиса к'амбах,
Ч'ә'ве мьн к'әтә қизан,
Ньзам мәһ'әлә көрманшә, йан әрмәһийә,
Паки дрежо дәсте хвә аветә һәһыһта п'ангесалвар
аг'әһйә.

Паки көрто, мьн дәсте хвә аветә һәрмькә дь п'йан,
Мьн дәве хвә хьстә орт'ә т'аг'үме сһг у бәра,
На валә дь р'уки сори һ'һнарйә.

138. МЭДО

Мәдо дьгот:

..Һ'әләба к'амбах ниве дие,
Базьргәне ч'йәе көрманшәне эшәкчһнә,
Һур-Һур дьһн,
Сһг у бәре Варт'ока Сасуни
Бәр т'өз у хәбара аше Һ'әләба к'амбах
Фәһа вәре к'очәрне, кеч' к'әһне,

Наба, наба, Варт'о, наба,
Дьл гьртийа, ч'арэ наба,
Шушэка дьле мьн дэрзи шобар наба“.

Мадо дьгот:
„Жь Н'элобе Н'эйа вьра,
Нин дэрк'эгийэ мина ч'ра,
Варт'ока Сасуне надьмэ бав у бра“.

Р'эби быната ашьстан,
Аше Модо бышбхблйа,
Варт'ока Сасуне быната ле р'унышта,
Ньк н'эре нур быщыванда,
Хэрщалька р'эка дур быкьра.

Мадо дьгот:
„Сэре мьн р'эши'ор'э,
К'ер у мадэса Н'элобе—
Мьра бина, не быбьр'э,
Бынайна валате Сасуне
Жь де у баве Варт'ока мьр'а,
Варт'ока Сасуни не дьлбар бэ...“

139. ДЭЛИЛ

Далил, ле, ле далил,
Далиле, ле, ле.
Г'ав ль мьне, г'ав ль мьн.

Далил диле, кэвьм, кэвьм,
Кэва бэр мэрне,
Кэвьм, кэва бэр башок,
Фьр'н данн г'эрдуша мир сэр бноке.

Р'ожа ма дэрк'эго лаве щара,
Шэвq шэмала хвэ да п'асура мира сэр бэбара.

Р'ожа мэ дэрк'это фэна бэре,
Дална, ле, ле дална,
Г'эв ль мьне, г'эв ль мьн.
Дьре диле, дьре диле,
Вэра мьле ане гьртн,
Ава Мураде дэрбазкьрн.
Дэстэк к'ьнше р'эш ле кьрн,
Дэсте мьн у мире мале жь һэв кьрн.

140. ЛЕ, ЛЕ

Ле, ле, ле, ле, ле,
Бэжна то дара гөлейэ,
Фьр'ка то фьр'ка фазейэ,
Синг у бэре хэлге дэлал
П'уртақала Урфейэ,
Шьлде Акьлейэ,
Севе Артаметейэ,
Маһа чьлан к'ануна сэрэ
Дь дәсте нэхвэши у г'авиада
Дьча у тейэ.

Ло, ло, ло, ло, ло,
Стере ль а'змана чөндьн,
Кьл,хөм дэрде мьн а'вадале һ'эв чөндьн,
Ль ба к'эшае эрмэнийэ,
Малләки мьсьлмана,
Мр'льмаки шһуйа
Наенэ хвөндьн.

Ле, ле, ле, ле, ле,
Һэре кэч'е гө хатуни,
Тө гавэке вэра сэре хвэ дайно
Сэр чока мьн а'вадали,
Ль ба мьн р'уин,
Иа һатийэ сэре мьн у гөвра мьн,
Нэе сэре п'ирока у хэсэрка
Бэж'ьра у шехдөда,
Чьда мэрьве меркөжи,
Жьвр'эванди у хундари хуне.

141. ЭЛЕ КЪНЕ

Эле Къне!
 Хэма нэка, хэм хравьн,
 Гёла бычы,
 Бра сосын дэвса р'авьн,
 Пазн-мқадэра мын тэва жор хальце алэм кыриба,
 Жер бы э'ада батал нава.

Ле, ле, Къне!
 Бажна хэлце т'ели далал бы дерэйа,
 Дера дера бы зедэйа,
 Кёлмал р'амусанэке нэфса щане мын к'эрэмка,
 Дыйа аг'ьрдэврэ, бе фөйдэйа.

Ле, ле, Къне!
 Шо'ра сөре тэ грана,
 Мын н'эйрана р'ишне шэ'ре гёл бадана,
 Ле, ле, Къне!
 Бэреда мере к'оти жыне хвэ бөрданэ.

Ле, ле, Къне!
 Шо'ра сөре тэ гэвоэ,
 Мын н'эйрана р'ишне шэ'ре гёл дьбазэ,
 Р'амусане нэфса щане мын к'эрэмка,
 Дыйа аг'ьрдэврэ, мьрын фөрзэ.

142. ЭЛЕ ЩАНЕ

Эле щане!
 Мала бажна зэрийа һане һежа ль вьр бу, ньзам к'ане,
 К'ава мын машийа дьх'ане,
 Мамьк бьрьнэ фротане,
 Мын сонд хэрийа бы қбране,
 Зар мэмька бькьм қане.
 Тё һыи қанди, һыи шэкьри,
 Чь бу пьрсөк мын тэ кьри,
 К'ав хэйидийэ we дьгьри,
 Тё һыи қанди, һыи шэрбөти.
 Чь бу пьрсөк жь тэр'а готи,
 К'ав хэйиди, мал дэрк'өти.

Ойо, йо, ойо йо, ойо йо...
 Сайране, мый хлама та ши дэви,
 Сингэ бэре Сайрана малла Муса
 Нолани балакне барфед йак шэви,
 Эме һар'ын шэм шех у п'ире эздийа,
 Малед сормана, к'эшише бы дера,
 Чька сингэ бэре Сайрана малла Муса жы к'ер'а
дык'ова.

Ойо йо, ойо йо, ойо йо...
 Сайране, та ль дэва ль готына,
 Сайрана малла Муса һатийэ п'эр'е гонда
 К'ыр'ине фьротане...
 Дэ йо, йо, йо, йо, Сайране...

143. ЭЛЕ К'АВЕ

Эле к'аве, сэр канне, сэр канне,
 Мые э'шэрэт кырийэ бы т'лие,
 Қэнцэ, хравэ, дьле мый к'этие.
 Эле дькым хэлде т'ели дэлал быр'эвншым,
 — Лавько, қорба, мые сондэк харийэ т'бщари наем
сэр һевне.
 — Эле к'аве, аз нахвэшым, нахвэше ван орхана,
 — Эле лавьке хвэ хайкым дане ва бэрана.
 Оло, лавько, тэ шанша мэк'эшинэ.
 Эле лавьке хвэ р'акым р'ожа р'амусане.

Кына мый го: „Лавько, қорба,
 Шех у п'ире мэ қанл навьи,
 Лье — зэ'ф гбнэйэ, эм к'ыривыи“.

144. ГОЛЕ МЭ'РУМЕ

Гөле, мэ'руме!
 Ч'йа бльидэ, р'е ды бэр'а,
 Соргол сорын һа ды сэрр'а.
 Дэ бра дьл һ'эрамба сэр дьлаке мый у тэр'а.

Гёле, р'эбэне!
Эзе нэ ль вьрм, нэ ль вема,
Эзе т'ови тэ'вика, тэ'йрока б'наре тэ'ви бема,
Эзе жына шыдоки, п'исмере к'отимэ,
Доста мере чема.

Гёле р'эбэне!
Ч'йа бльнда, тэ навиньм,
Ч'йа бльнд фьр'им, алчах к'этым,
Гёле р'эбэне!
Ч'йа бльнда һайле
Тэ навиньм,
Э'вдале, сьргёл сорбуэ наэтиньм,
Эзе дәсте хвэ жь тэр'а к'ламе қадими һа бьхуньм.
Дь сэр ч'э'в у бруе бэлэкр'а ль валате қорботнеда
т'о ч'э'ва сэр ч'э'ве тэр'а һаһ'эбиньм.

145. К'АВА МЬН

К'ава мьн сөкьнийэ бэр қэфәсе,
Шебьске хвэ дайэ бэр мәқәсе,
Эзе дьхвэзъм жь де у баве бьхвэзъм,
Һәрге бь п'аки, шамери да — да,
Һәрге нада, эзе бьр'эвиньм бавезъм валате
Қақьмане—Қәрсс.

К'аве, к'ббаре, эз һар-һар һакьм ша жь тэр'а,
Тё т'ор'и, хинми, пьч'уки һазани,
Тёе сбе һәр'и чөле хэборди жь һэвал-һогьре хвэр'а,
Валэ шәрмэ һаве мьн у тэр'а.
Авч'ю, авбалани, эзе дәсте шебьске ше к'этымэ қире ве
қәдае.

146. ВӘЙЛЕ НӘНЕ

Вәйле нәне, вәйле Нәне, вәйле Нәне,
Һ'але мьн нэ т'о һ'ала,
Конө Фәрһ'о ль қәрп'ала,

Мала хана бе н'эргала,
Чума йале мале,
Нэна мын нэ мала.

Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Нэна мын сэкынийэ бэр шэвафе,
Чедькэ нохше горе —
Ника сафе,
Мын н'эйране т'ор'а р'эшэ — бэр хэлэфе.

Эзе дькым Нэне бьр'эвиньм,
Бьвьмэ мала Шэво ве т'ьвафе.
Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Р'эбан н'але Мьн'о т'эне.

Нэво, Бро к'этына дэрде хвэ кавьр'а,
Эзе дькым Нэне бьр'эвиньм,
Бавемэ мала Шэво,
Хвэ бавемэ бэр бэхте к'ома к'ор'а,
Вэйле Нэне, вэйле Нэне.

Н'эсэн аг'а, аг'е эле,
Ве дьгэр'э ве т'ьмт'еле,
Эзе к'этына дэрде хвэ ви дьли,
Нэво, Бро к'этына дэрде хвэ к'ьн'еле.

Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Синэка н'эсьниа ве бь чимэ,
Г'аса ава каныяна сар бьдэ вэзи т'инэ,
Эзе дькым Нэне бьр'эвиньм,
Бьвьмэ мала Матонге н'экимэ.

Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Мэча гели, галисое,
Н'ьрч'а гали чьдайи ное (бад).
Нэна мын дэре мале.
Данийэ красное.
Эзе дькым Нэне бьр'эвиньм,
Баре хвэ бьдьмэ Гермашьве мала К'але Исое.

Вэйле Нэне, мэча гели,
Шэ'ра гөвэз мөкэ хели,
Т'өе ве дьчи, мын дьхели,

Вэйле Нэне, вэйле Нэне!
Гёнде Хёдоё Р'эшо we бь т'озэ,
Эе дькым Нэна хва бьр'эвннъм,
Бьльм мала Озмэне Гёзо
нэне боэ.

Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Гёнде Хаде Р'эшо we бь гонгьлэ,
К'амбаха Хьнусе мьрабьлэ,
Шушэнга дьле мьн шкэстнйэ,
Сэва Нэна Хёхэйда,—
Г'ощэр-г'ощэр нащэбьрэ.

Вэйла Нэне, вэйла Нэне,
Дьло дькым, дьло навэ,
Бра мала Г'эсэн аг'а, Смне Слова т'эв хравбэ,
Нэна мьн сонд харийэ,
Кёр'е Щэве Гэпор'а сёрман навэ.
Вэйле Нэне, вэйле Нэне,
Сефил н'але Мьн'о т'эне.

147. ЭЗЕ ЧУМЭ ДЕРСЬМЕ

Эзе чумэ Дерсьме ван мэчита,
Та'ве дайэ бэжи бала р'ында, ч'э'вр'эша, ван бадэва
дерэ чита...

Эзе жь тэйрана, тэйре р'эшьм,
П'эр' у данате мьн шкэстынэ,
Сэр сура Днарбэк'эрер'а нькаръм не бьфр'ъм, не
бьмэшьм.

Кёр'о, нэрге тэ мьн дьхвэзи,
Вэра мьн бьхвэзэ.
Нэрге тэ мьн нахвэзи,
Мьштэри дь мала баве мьнда р'уныштынэ:
Хазгнине мьн садунэшьн.

Эе жь тэйранэ, тэйре һ'бр'эм,
П'эр' у данате мьн шкэстынэ,
Сэр сура Диарбэк'эрер'а нькар'ым не бьмэшьм, не
быфр'ым.

К'бр'о, вэрэ мьн бьхвэзэ,
Һ'эки мьн вэхвэзи,
Хазгини дь мала баве мьнда р'уныштино,
Мьштэриэ мьнэ п'эр'ьн,
Хазгиниэ мьн садушэшьн.

148. ЗЭРИЕ МЭ

Зэриэ мэ шер' һьлдан, чуна аве,
Бадэва хвэ дабу пешне,
Бэжибьльнда хвэ дабу пар'а,
Фэмэрэ шармока бун,—
Хвэ дабуна наве.
Эва т'эрэса минани кэводкаке сэрэ Элаган бе харе,
П'эр' у баске хвэ сэр мьнда дауэшинэ,
Жь т'озе, жь ве хбнаве.

* * *

Ле, ле дше, эе чумэ ч'йе,
Нава ван швана,
Эз һатьмэ бэр'ийа жерьн,
Нава к'омэк, к'оме р'ьлдан, бэжибьльнда, ван бадэва,
беривана.

Хзема Дилбэра мьн зэр'е спийэ,
Нае к'эфше жь драна,
Гало к'е дитийэ достэк мерьвэ мал у гбндада һэва,
К'отне мере ве р'оже се щара бьк'огэ.
К'елэк-к'елэк вэлгэр'инэ,
Бькэ мала мале ван щинара.

Һа һо Дилбәр,
Әе чумә ч'не,
Ч'һа у көһәр көч'әк
Тав һ'але мьр'а җе дьг'рин,
Әе һат'мә дашта жерни,
Сәре мьн х'лама бәж'на б'һнд,
Дав у драге тә шәк'ри.

149. БЕРИВАНЕ, БЕРИВАНЕ

Бериване, бериване, бериване!
Ч'ма сәк'һни дора һане,
Дә т'б бажо җәрә сәр ч'ә'ване, сәр сәране.

Швано, җәй швано, җи швано!
Әҗ п'рс дәве тә, һ'әв баве тә зәда бу,
Тә ль лыга ч'әрме гано,
Тә ль пыште кода швано,
Тә ль мьла к'лаве швано,
Тә ль смела п'урта сано.

Бериване, бериване, бериване!
Мьн лыга нә чәр'хе гано,
Лыге мьн лыге кондалә, сапокано,
Пышта мьн нә пышта кода шванано,
Пышта мьн пыштә фанш у к'әмбәрано,
Мьле мьн нә мьле к'лаванано,
Мьле мьн мьле ч'өхан у чәркәзийано,
Смела мьн нә смела п'уртонге сано,
Смела мьн смела Щәҗәзә бәге мире һ'әжарано.

150. ҚЪЖЛА МӘ'РА

Қъжла Мә'ра дәве хәте,
Халде т'ели далад дәрк'әт'һн дәре мала баве,
Ч'ә'ве мьн дит, д'ле мьн к'әте,
Әе д'к'әм һсал пер'ә,
Халде т'ели далад б'р'әвн'һм
Бат'ме мала м'т'е.

Қыжла Мо'ра дөн нәвалә,
Бажына хәлқе дәләл эравә,
Сарда ба дывә гошәнге ве дәмалә,
Әвә дькым хәлқе т'ели дәләл бьр'әвицьм,
Шамираме мала халә.

151. Ч'ӘМЕ СИЛАНИЕ

Ч'әме, ч'әме Силание,
Хәде храб бькә мала хизание,
Чаване лавьке мьне нсәл һ'әфт салә бьне бәр'ийә
жерин,
Дәсте хвә гьртнйә конәле шванне.

Хәвка мьн те жь эварда,
Дәст у т'лине мьн шәвьтннә авә сарда,
Һ'әйфа мьне жь һ'әйфе те,
Вәкн жьне лав бьк'әвә п'әхла мере калда.

152. ДӘЛИЛЕ

Дәлиле, ле, ле,
Дә П'орсорә,
Морн гредә, шә'р да дорә,
П'орсорә

*Էս աշուհ է' քարով խերով գանձար գարուհ,
Չուհ խալիկեր ըզ սարերուհ,
Ճամբա բացվեր գարիբ ճարգերուհ¹.*

П'орсорә, эварә, маг'рәбнйә,
Дәсте мьн дава тәйә,
Нә дьзнйә, әшкәрәйә.

¹ Әвә наймә, хер у хвәши бһар бг.
Борф лә ван ч'йә бьһ'әлә,
Р'йә хәриба нәбә.

153. ЭМАН, ЭМАН ЭЗ Н'ЭЛИЯМ

Эман, эман, эман, эман,
 Эз н'элиям жь кола, жь дэрдан,
 Жь хэман бь мьсқалан,
 Бь дэрэман,
 Гошт ль мьн нама,
 Дийа алэм, т'эв зэвьши,
 Эз ль нивья бэжна тэ мам.

Зэри у эсмэр дь гбиде мэ галэкин,
 Эзе газн бькьм, н'эмуя бьщывннъм,
 Дь ханка мала баве хвэжьм,
 Эзе дэри быгръм,
 Эзе к'блэка вэжьм,
 Эзе бьк'эвьмэ наве,
 Чэндэки к'ефа дьле хвэ н'льннъм,
 Эзе эве дьне—
 Дь нэвал у нөгьра н'арэвэжьм.

Мала гэвра мьн ль бэр дэре,
 Вакн леда ль бэжна бльнд,
 Ль к'офия шэ'ре,
 Бла хбде мраде дьла бькьра,
 Ль канья бьня мале,
 Ль бэр фьсарэ,
 Эз дькьм шэв ниве шэве пэва,
 Бемэ нава синг у бэре тэ қотхаре.

154. ДЭ ЛЕ, ЛЕ

Дэ ле, ле, дэ ле, ле, ле
 Тэ бэжна хвэ т'эвзанди,
 Жь гблан, жь р'ьн'анан,
 Жь сосьнан, жь бэйбунан,
 Жь нэргизан,
 Тэ қбти данн, к'офия зер'а,
 Ль бэр шьн'этан.

Тә мала мьн храв кър,
Тә коньке дәр у шинаран
Пер'а дышәшьтанд.

Да ло, ло, да ло, ло, ло,
Стере ә'эман хлбәнә,
Бәр у мәмыке мьн сәри сорә—
Бьни т'әзәнә,
Бәр у мәмыке мьн нә е дәсте толаз у млазана.
Е хорте бина тәнә.

155. К'ОСӘДАГ'

К'осәдаг'а шәшьти we бь мьлә,
Син'ана Хәлате пеш қабылә,
Әзе бала хвә дьдыме,
Т'ели йара мьн—
Жь мала баве хвә те—
Сәри шуштиә, п'ор'и шылә.

Мьне го:— Кәч'е, кәлмалә!
Wәрә р'амусанәке мьн ә'вдале хаде к'әрәмка.
Го:— Көр'о кәлмалә!
Дране мьн дешә,
Сурәте мьни кәлә,
Пар ви чахи,
Шуша дьле мьн шкәстийә,
Исал жь пер'а т'әзә буйә,
Нащәбрьә,
Хәде әга бәсирә,
Әзе нә ланқи гәде ви дәвранимә,
Әзе лайнқи хәдане смбеле нарьнчимә.

156. ӘМАН, ӘМАН... ДОМАМ ҚОРБАН

Әман, әман, әман, әман,
Домам қорбан!
Ч'ә'ве мьн бәжна тәйә,
Гәнди, һ'әчи гава к'әвә мьн дьчә бәрәве, сәри дьшо,

К'оббар-к'оббар жела те,
Мын го:— Домам, қорба,
Wэрэ ч'э'ве ч'эне, мэмке р'асте,
К'оти мере хwэ быне.

Го:— Шеро, жь мала шера бэсэ р'уе мын быдэ дузан,
К'ер'а эде чаша ч'э'ве ч'эне, мэмке р'асте вэшерьм,
Нэфса н'элали щане мера.

157. WЭРЭ ЩАНЕ, ЩАНЕ

Wэрэ щане, щане!
Нэрчыке йаре вана р'ыдын,
Дэрэще ван дэрэще бльидтьрын,
Э'мьре вана э'мьра дьрежтьрын.

Дьве, wэрэ щане, щане!
Нэрчыке йаре вана р'эшын,
Дэрэще вана дэрэща ньмэтьрын,
Э'мре вана э'мьра кытьрын,
Швета мэрьвэки све р'аво,
Шэрафе хбрини бьхwэ — не вэр'эша.

158. ДЭ ДОМАМ

Дэ домам, дэ домам!
Домаме қорба, хwэзла мала мэ щинаре мала wэ буйа,
Орт'а мала мэ у wэда шушэ, п'эницэрэ, акушкэ буна,
Гли-готье мын у тэ кавьле гондада һа бь тэ'лдэ буна,
Хwэзья дэве мын бьк'эти хал-хьрте синг у бэре тада,
Бра қэри'але щане мын т'биэбуна.

Дэ домам, дэ домам!
Домаме қорбан, хwэзья стые мын шкэсти буйа,
Эде нәһатама мән'ала һэрэ жорьн,
Мыне домама хwэ нэдита ль ви һ'али,
Кэсэки хбдане хера кавьле гонде мада т'бонна,
Агьрэки бэрдэ ви гьнщьр'и, ви қэри'али.

Дэ домам, дэ домам!
Чава эз домамы мьн кьрыэ сэр гли-готьна, газы у
дома.

. . .

Һәре домаме, щане,
Хвэзка дьле мьн ә'вдали хаде бьхвэста,
Бра т'озка бәрфе тавне барана Элэгәзе сэр
р'енга мә һьлата.
Мьне дәсте домамы хвэ бьгьрта бона эвнтника дьла.
Әме бьчуна ван щийа, ван шалата.

Домаме щане, мьне сондәк харийә, сонда қәсәме,
Әзе т'арка ч'ә'ве бәләк, деме гөли, ордама тә һ'акьмне
надьм.

Домаме щане, домаме мале, домаме һ'але.
Һ'әтани сад у си қәмә сэр нәфс у бадәна мьн ә'вдали
хвәде нәенә һәжмаре.

Домаме щане, тә йарбә,
Бра р'әбе аләме достба,
Бра ә'вде гөнәк'ар т'әв нәйарбә.
Домаме щане, домаме мале, домаме һ'але.

159. ДӘЛАЛ

Дәләл, дәләл, дәләл,
Хайһа дәләлани чи мәзьнә,
Һивн жь хаде туалани дькьм,
Жь эваре һ'әйя шәбәке р'абьм,
Көвьр сэр көвьре нәсәкьнә,
Браһиме Тәмо, апе һ'әсэн,
Тә бь қәшыл би,
Әз шанзә қрар бьм,
Чәнди тә саг'и р'у дьне,
Шидоке мере мьн дәвса бав у браке мьнбә.

Далал қорба!
Мын го:— Ло кӱр'к, тӱ кӱрманци,
Эва дӱ-се р'ожӱ дӱре мала баве мын наен начи,
Хазика жь хера хадер'а,
Мыне бызанбуяа—
Тӱ азӱпи, йан зӱвьши.

Далал қорба!
Бажара йӱзу щие ван й'одада,
Далатьке дьле мын бӱре ве шӱбӱке йат борн,
К'шанд смбел бада,
Газн дькьм р'ӱбийа жорин, хаде тала,
Мразька мынӱ хӱлде т'ели далал йасьл бькӱ сӱр дер?
Чӱнгӱли дӱрге мраз

Далал қорба!
Р'ека бажара й'ӱзу р'ека к'ӱрсн,
Далатька дьле мын ве шӱбӱке йатӱ борн крассе шӱмӱт,
дарне нисн.

Далал қорба!
Мын го:— Дӱшта Бшерне чь дӱштӱк хвӱша,
Эз к'очӱра тӱмӱ,
Бьр'ӱки ӱскӱре милазьме те маш бь маш,
Ане й'ӱсэн тӱ бь фӱвьлби
Эз фрарбьм,
Шӱш вӱдӱке хаде сӱр щане мын к'ӱтьби,
Чӱндн тӱ сӱг'н р'у дьне би,
Ль хвӱ й'ӱрам дькьм эл у ӱшире гран ӱве р'ӱвше.

160. ДИНО

Дино, дино, дино,
Кӱр'хало, дино, динийа мӱкӱ,
Эз қизхала тӱмӱ,
Жь ба хадеда аг'ан мӱ'симӱ,
Жь бӱжнеда бе шьк у бемӱ'нимӱ,
К'ӱ'ела Сӱрхаде тӱвля мала бабе хвада эз бь хвӱмӱ,
Бь дьлӱки, бь дӱ дьла сӱр ӱг'има кӱр'хале хвӱ
бӱнгима.

Көр'хало қорба, аз қиз набум,
Эз хуин бум,
Хазаләки к'ола бәлә бәлә дибум,
Кәваки гозалә гогәрчин бум,
Бәр сика мазалә бавә хвада р'уништи бум,
Бвә Хбләе леда бу,
Неди-неди жь хвәр'а шьнт'әли бум,
Бь дьләки, бь дө дьлә сәр эт'име көр'халә хвә банги
бум.

Көр'хало, қорба!
Мьн жь эварда нежниәки к'әти гөһе мьно,
Бәзим чумә бәр дәри—
Гатьмә бәр к'әләке,
Чум бәр шушәка we шыбаке,
Жь мьн кьри дәнге көр'халә мьно,
Гава дьһер'әм дәнге к'опәка деле халқейә,
Жь мьн кьри дәнге көр'халә мьно,
Те дәвә теҳә бьне нәхәба чәне—
Мьн тәньке, тәньк'әлә,
Мьн шеринә, жь хвә шәп'әлә,
Мьн назукьм, жь хвә наздарьм.
Мьн базхуwәш-бәйазә.
Шеринйә навә мьн гази дькьм,
Шәмси ханьм дино.

Көр'хало, қорба!
Мьн сонд харийә,
Сонда we қасәбе,
Мә'ра хвә мере мәллә накьм,
Вәллә накьм, бьлә накьм, т'ьлә накьм.

Мере мәллә кө һәнә,
Шашке вәи спинә,
Қәлпе вәи т'әжинә,
Ихтибарә вәи т'әнинә,
Ч'ә'вә ч'әпә сәр хәләмә дьгәр'инә,
Ч'ә'вә р'әсте лә и'ог'ана дьгәр'инә,
Чи гав фәхирәк жь вәи алиба бейә, дьгәри,
Се, чар зька фтаре хвә же дьстинә.

161. ФИДАН

Фидан, р'абэ бьчи вэлэт,
 Бэрфа сале ль мьн һылат,
 Чава йаки хери херхаз т'биэ,
 Бьчи, бежи, т'ели Фидан,
 Р'абэ лавьке тэ һат,
 Дэрдо, дэрдо, йаман Фидан.

Фидан, қөрба, мьн го:
 — П'ача Фидана мьн нэ т'б п'ачэ,
 Нава орт'а мьле Фидана мьн щотэк хачэ,
 Фидан, қөрба, мьн го—
 Дьл кб дьла гьрти,
 Чи эрмэнийэ, чи кбрманшэ,
 Дэрдо, дэрдо, йаман Фидан.

162. МЭДЭТ'

Мэдэт', дьле мьн назэ-назерниэ,
 Эзе ве сбе дьваке бькм жь р'эбе жорин,—
 Де у баве мьн хере ль дьйнае қэ пэбиньн,
 Дьле мьн нав һ'эфт салнеда хорте мал дь гбнда һэбу,
 Эз надама.

Дасте мьн гьртийэ дайэ к'оти шидоке мера,
 һ'айани эваре сэр тэндуре р'уньштиё,
 Швэке ль т'эли-печ'не мьни балмамуди дайэ,
 Ээе нькарьм қоли эер'а бэр аниёя кавэрда чекьм,
 Вахтоке р'авьм нава һэвал у һьгьрада сэwq у
 Дьйяр'а бькм. бьска бэрдьм,
зэманэке

163. ҚОЛЫНГО

Қолынго, қолынго т'ели қир'ине!
 Ч'э'ве хуэ салафе сйара дьгэр'ини,
 Ә'вдале Зэйньке, чодэре бэнган у бэглэран,
 Қэ салафе сйара бэр ч'э'ве хуэ навинэ:
 Ә'вдал өзъм, Ә'вдал, өзъм,
 Әзи коръм, бэлэнгазъм,
 Дэсте хуэ динвара дьгэр'иньм.

Го: Кэч'эке, бэжна тэ та р'ыһ'ана тэр'э,
 Сэре тэ дыһер'ым к'офикэ кьнэ, гьловэр'э,
 Фалэка һатйэ сэр Ә'вдале Зэйньке,
 Т'б щара тэ жи вэнагэр'э.

Бе — Ә'вдал,
 Әз сэкьним бьльндщия,
 Ве бэр гоһе Ә'вдале Зэйньке,
 Хбшэ-хбша авед ч'э'вканийа,
 Кэсэки хбдане хере т'бнэ,
 Дэсте Ә'вдале Зэйньке бьгьрэ,
 Бьва бэр знарэта һэрдб ч'йа.

Ә'вдал го:

— Қолынго, тэ чьма ве эваре,
 Бахте мыр'а на қир'инэ?

Қолынг го:

Ч'э'ве тэ корым,

Қам-қанате мын шкэстинэ.

Ә'вдал го:

— Вэра, әм дбаке бькьн бэр р'эбе жорым,

Бэлке ч'э'ве мын саг' бькэ,

Қам -қанате тэ бьщэбринэ.

164. Ә'ВДАЛЕ ЗЭГНЕ У ШЕХ СЬЛО

Шех Сьло го:

„Иро се р'о, се шавэ,

Ль һ'эзура Ә'вдале Зэйне—

Бра т'бшар кэс нэбежэ—
Эз дэнгбежым”.

Э'вдале Зэйне готэ шех Сьло, го:
„Р'астэ, хэбэра тэйа,
Бэжна мынэ нэ кьнэ, нэ дрежэ,
Гар'ьһ'ана дэв гэлһ'ана,
Вахта хвада т'эээ дьг'һ'ижа”.

Го: „Гэли цмаэ'т, жь бона хаде һун шьһ'ад бын,
Иро се р'о у се шэвэ,
Шех Сьло чока хвэ дайэ—
Чока Э'вдале Зэйне, р'уишьтийэ, пер'а дьбежэ”.

Э'вдале Зэйньке го:
„Эз Э'вдалым,
Э'вдале Зэйнемэ,
Г'бла говандама,
Дэнгбеже Зор Э'ло Мэмэд п'ашамэ,
Ашьде дһ'а дэрэвншым,
Г'бла с'арамэ,
Ч'ич'эка говандама.

Дидэнэ, хвэш Дидэнэ,
Дэнге мын жь дэнгбежар'а,
К'ьтука, заре мын қалэма,
Р'астэ Э'вдале Зэйне һатһ'а валате э'шэм,
Кэси к'б һ'эзура Э'вдале Зэйне бежэ, т'бна,
Е к'б р'уни бежэ, һэр ашьд эедэка”.

Шех Сьло го Э'вдале Зэйне, го:
„Зозане Таһархан Элэгане дь фезеда ч'һ'ана,
Бынат'ареда р'е у дьрбе калиске дь э'шэмана”.
Шех Сьло готэ цмаэ'те:
„Жь бона наве хаде һун шаһ'эд бын,
Пар ви чахи гонде мэ дэ'ват бу,
Эзе жь һэспеда к'этьма,
Щотэ драи жь дэве мын пэһ'ан”.

Ө'вдале Зэйне готэ шех Сьле, го:
 „Тё шехи, жь ощаха шех Бэк'ёре сорн,
 Дөнгбеже Сбле Муса аг'айн,
 Тайре сор мьле қизан у хортани,
 Р'астэ, готына тайа—
 Зозане Таһьрхан Әләганьн фезеда ч'йана,
 Бьнат'ареда р'е у дьрбе калиске э'шаманьн,
 Го, гали цмаа'т, жь бона хаде һун шь'ад бьн,
 Эзе ве эваре йэке биньмо сәре шех Сьле,
 Т'о щарике кәси наньйа сәре гбре ч'йан".

Шех Сьле готэ Ө'вдале Зэйне, го:
 „Бажна тэ нэ кьна, нэ дрежэ,
 Тар'ьһана дөв галиһана,
 Вахта хвада т'эза дьһинжа,
 Го, гали цмаа'те, диса жь бона наве хаде, һун
 шь'ад бьн.

Иро се р'о, се шэво,
 Ль һ'эзура Ө'вдале Зэйне—
 Бьра т'о щар кәс навежа—
 Эз дөнгбежьм..."

165. WƏFLA

Wəйла дине, wəйла дине!
 Шэ'ра сәре мьн гранэ,
 Р'инне шэ'ре гьре баданэ,
 Эман, гонди щинарно—
 һәрчке ор'а дө дьла, чар ч'э'вада хәбәр бьдэ,
 һам бе динэ, һам бе иманэ,
 Wəй, wəй дине...

Wəйла дине, wəйла дине,
 Wərə Шаме, Шам шурөте,
 Эман дине, эман дине,
 Мьне т'эрасе р'ожка р'ожн гьртийа,
 Р'ожка чара бемэ э'йде э'рафөте,
 Эман гонди, щинарно,
 һәрчке ор'а дө дьла, чар ч'э'вада хәбәр бьдэ,
 Балки мала баве ван һәр'э бор мират'е.

Вэйла дине, вэйла дине,
Мьне шэ'рак к'эр'ийэ жь Мадане,
Мьне снусе қорьш данэ р'ишне шэ'ре һур бадан
Дьбе гэдэ лэуке мьн назанэ,
Низанэ т'эр'—т'ьлфоте р'амусане.
Вэйле дине, вэйла дине...

166 ЛАУКО ЦАНО

Лауько, цано, сала беха, мөсө вөрө,
Өшштийа мьн у халге далал нөмайэ вөкө ашштийа
бөрө.

Лауько, қорба, шлам тө к'эфьри, һан һөр'бми,
Занда мори мрщан бөр сөрө тө қэр'ьми,
Сала исал хөва шөва мьн һэр'ьми.

Лауько, цано, дө стөрк дэрк'этыэ һе р'ө һөйө,
Вөки тө дәст бөбөхтийа вөки — йөкө мьнө, йөкө төйө.

Лауько, цано, ишэв шөвө, шөва мьнө,
Тө орг'ане һьлда, вөрө бынэ,
Әме сбе р'абьн—
Һан гьртьнэ, һан көнтьнэ,
Һане фәрмана сөрө мьнө.

167. БӨЖНА МЬН

Бөжна мьн, назьке, та р'ьһ'ана шөнгө,
Сурөте мьн бсанэ һог'ла һөрмуше пө'нгө,
Сьнг у бөрө мьн бсаньн,
Һог'ла т'өхт у п'әе К'өрдстане,
Исал һ'әфт сала, дандэ қр'ала ль сөр қал у шөнгө.

Бөжна мьн назьке, та р'ьһ'ана төр'ә,
Сурөте мьн бсаньн—
Һола һива чардэ гловэр'ә,

Синг у бәре мьи бсаньи,
Нола т'әхт у п'әе К'әрдстане,
Исаал һ'әфт сала даздаә қр'ала ль сәр қал у шәнгә.

168. ПАР ПӘМАН

Пар йәман, сәд шар йәман,
Та ль сери шарә һ'әфсанә, һ'әман,
Шарә һ'амуди қәтйән,
Гәльк р'иши пева нәман.
Г'әләсе, г'әләсбавә,
Тәе аз кырьмә қуми дори ч'әман,
Тәе аз кырьмә п'әп'укә сәр кәләман,
Тәе гоште щанә мьи һ'әландийә жь дәрәман,
Гоште мьи һ'әлийә,
Һәстунге мьи ә'вдалә хаде т'әне дьман.
Тәе аз кырьмә мә'сикки поз бь хәем,
Бәрдамә гола Хәлиле Ә'вдья Р'әһ'ман,
Тәе аз баркырьмә барә гран,
Тәе барә мьи дайә кәлә Окаләда хоп'ан,
Әз ә'вдалә хаде вәстийәмә,
Һ'ал у һ'ыщум мында нәма.

Г'әләсе, г'әләсбавә,
Бәрәда дьвежьи, жьиә ль бәбәхтьи,
Һәвал-һогьре мьи у тәва буна хәданә әсмәр у дилбәрә-
Әз ә'вдали хаде, дисә һ'әлә хвәда бә дьман.

. . .

Мали гьидино, һәвал-һогьрно!
Һәрча орт'а мьи у Эма һ'амода хәвәрдә,
Бра мала ви маланә дәрбә,
Т'ьжи мә'р у мьшик, дуп'ышке ль сәр зәрбә,
Бра бука малә т'ьме-т'ьме ль стәвьрбә,
Бра қиза малә һ'әфтсалийә хвәда зьки ль бәрбә,
Бра шаһилә малейи мьрибә,
Мадхвә малейи бәр мәзәлбә,
Хблә-хблә қазйән у мьфтийән һә ль сәрбә.

Эме, кѳлмале!
Эе чума Сука хопан ль дѳви гѳлиѳа,
Бнара ма те зарѳ-зарѳ мнѳанѳ, бѳрха,
На wала те р'ѳѳа-р'ѳѳе гѳт'ѳрчѳѳа,
Дѳ ѳ'вдале хаде мѳшѳама — р'амусане Эма Н'ѳмо
Н'ѳнаре р'ѳѳа.

Дѳ ѳ'вдале хаде шестушѳн нѳрдѳане гѳтѳна гѳтѳѳа
Н'ѳл'ѳшѳѳам,
Мѳн, ѳ'вдали хаде, дѳсте хѳѳ авѳтѳ бѳѳе р'ѳшгѳлѳѳа,
Нежа дѳве мѳн ѳ'вдале хаде гѳнѳит хала бѳр бѳрѳѳа.
Сурѳте ѳе деле бѳа шѳрѳн бун,
Си у се драѳе дѳве мѳнда дѳрбѳѳе дѳ'ѳлѳѳан.
Дѳ ѳ'вдале хаде кал дѳбум, к'ѳтѳм сѳр дарѳ гѳпалаѳѳе,
ѳбдум чѳѳе мѳнда т'ѳнѳбун, ѳѳе р'ѳбуѳа шѳ'ѳа.

169. WѳPѳ ѳАНЕ

Wѳрѳ ѳане, wѳрѳ ѳане, ѳане,
ѳанн, ѳане, ле ле, ѳане!
ѳане мѳн н'ѳѳрѳна ѳане тѳѳѳ.

Ло, ло гѳдѳ!
Бра хаде нѳкѳ т'ѳ тѳр'ѳ,
ѳанн, бѳр мрази,
ѳано, ѳано, ѳано гѳдѳ.

Ло, ло гѳдѳ, хѳма нѳкѳ, хѳм хравѳн,
Хаде нѳкѳ, ѳе мѳн тѳѳа дѳргѳ ѳѳкѳ,
ѳано, ѳано гѳдѳ.

Ло, ло гѳдѳ, wѳрѳ ѳе сѳѳе шѳѳѳѳе
Эме нѳр'ѳн ба хаде р'ѳѳн ѳлѳме,
Дѳ бра хаде к'ѳпѳѳе мѳре мѳн бѳкѳѳѳѳе,
Бра ѳане мѳн нѳсѳлѳн ѳане тѳкѳ,
Ло, ло гѳдѳ...

170. ЛЕ КӘВЕ

Ле кәве, ле кәве, ле кәве!
 Р'әвана р'әнгинь бы қобәйә,
 Сәре т'әйя бьскани бы һ'әнәйә,
 Шәнаде мера мери тәйә.

Р'әвана р'әнгинь we бы мьжә,
 Ч'әнке сәр һелна хвәда дьһеньжә,
 һәрче ор'а дб дьлада, чар ч'ә'вада хәвәрда,
 Хәде ә'зизә бәр дьле ван бькбжә.

Р'әвана р'әнгинь дь гәрмеда,
 К'әти шәнадәе мера we конәки р'әши-р'әшин вәгьртнәйә
 дәви р'әда,
 Мина ма'рәки р'әши қальки п'ашла кәва гозалда,
 Кәве шәне, мер һ'әйране.

171. ЗОЗАНЕ БЬЛҢД

Зозане бьлнд Әләгәзын.
 Эла ма гранә, пайиза дак'әтиә дор Әрәзә,
 К'әве, п'әкьрына тә гизмәйә,
 Р'евачуйннә we кәлмале чаргошәйә.

Сайн сннәйә,
 Сайн шәве,
 Тә сннбәләкнә дәв нәқәбе.

172. ЭМЕ

Эме, кәлмале, һари—һәман!
 Се шари һари-һәман,
 Тә ль сәри һәбу шә'ре һ'әмуди,
 Шә'ре һ'әмсәе у һ'әмае,
 Шә'ре һ'әмуди қәтнәя.

Г'б'льк у р'ини нева нама,
Т'а эз н'аландьм,
Б'ь мьс'чала, б'ь д'араман,
Т'а эз к'арьм р'уме д'эви ч'аман,
Т'а эз к'арьм п'онуки с'эри к'ал'аман,
Т'а эз к'арьм м'а'сники поз б'ь х'язем,
Б'ардам голе Х'алил Э'вд'ьлр'эп'ман,
На в'элэ, т'а эз к'арьм,
Н'ест'ьр'эки х'эрэман,
Т'а эз бар к'арьм б'ари г'ран,
Б'эре м'ини дабу И'скала в'еран,
Эз в'эст'иниам,
Т'о н'али л'ь м'анда н'ома—
Н'авал у н'ог'ьре м'ин у т'а з'эв'ьшини,
Буно х'айе э'смаран у дилб'аран,
Эзе л'ь н'иника щ'ане Э'ма н'эмо мам,
Ш'е у ш'еб'ьске т'айн з'рав,
Т'ун'цькэ м'эц'эск'ьри—
Мама б'сан.

Эме к'олмаде!
Ч'ума с'эр Б'ышат'е д'ара б'инан,
Ч'ума н'овака ш'эв'ьти,
Л'ь м'ин хар б'убун—
С'ниа д'ара с'ьн'идара н'эв'ьдне,
Ч'ума С'эрука к'амбах,
Л'ь м'ин те т'ь'хк-т'ь'хка э'шак'чинан,
Ч'ума б'ажара Р'ьн'ае,
Ш'не е'нгиз'эриша,
К'орта С'эруца ш'эв'ьти,
Л'ь м'ин те н'ока-н'ока ш'вана,
Д'эрбазбума Б'ерашуке,
Л'ь м'ин те ш'ир'ине се р'эйка,
С'ездэ г'эмн'ан,
Ч'ума Э'инт'аба ш'эв'ьти,
Ш'ни у м'ьск'эне қазн-муфт'ини,
Ч'ума К'ьал'есе,
Ш'ни у м'ьск'эне ор'эсп'ниа,
Д'эрбаз бум н'эме у н'эмае,
Ш'не ш'э'ре н'эмуд'ниа,
Ш'не м'ьск'эне б'эрхан у м'инан,

Дак'отым бажаре Н'алэбе,
 Маһ'ола т'урк'ан у э'рэбан,
 Лы мьн дэрк'отын қоле зэрийан,
 Пәки сәре хвә данибу,
 Финюки османлийан,
 Пәки сәре хвә гредабу—
 Шә'ре Н'амудийан,
 Жь пар'а снусе р'ини бәрдабу,
 Сәр һольке зәр панийа,
 Гәли гөнди, малин у щинара,
 Нуне т'ө газыи у ломан жь мьн нәкыи,
 Мьне дәст авита баде р'әш гөлийа,
 Эви бе баве нола қаваньк ләбутийа
 Бь сәр мьнда дьтәвнийа,
 Мьне р'амусанәки стәнди,
 Жь Н'анаре р'уйа,
 Нола сәрики шәкьре Энт'әкйа,
 Сәр дәв у драпе мьн Н'әлийа,
 Эзе хортәки чардә сали бум,
 К'әтым сәр дарә гопалийа,
 Бь се сьһ'әта нькарьм р'абьм п'ийа,
 Гәли гөнди, мали, щинарно,
 Гөне мьн, де у баве мьн дь стуке вәдаба,
 Р'ожа кә эзе бьмьрьм,
 Т'әрба мьн чекьн нава һәрчар р'йа,
 Р'ож жь р'ожа
 Дьбә ширқина дарә т'әшнйа—
 Эме те у дь сәр мьнр'а
 Дәрбаз дьбә, дьчә берике мийан,
 Эзе we шунда газн хаде бькьм,
 Р'абьм сәр п'ийан,
 Дәст дадем баде р'әш қазийан,
 Дьчьм р'амусана Эма Н'әмо.
 Р'амусана Эма Н'әмо
 Надьм бь Н'әмнийан.

Гәли гөнди, мали, щинарно,
 Дькьм хәбәрәк, готьнәк бьвем,
 Тәмам бьбен — амин, бьмбарәкә,
 һәрчи қәси навбәйна, һәрдә дьла нәманикә,
 Мале ви жь малайн дәрбә,

Коне бабе ви —
Гъжи дѡн'шик у маре зарба,
Пы'уке мале ль бѡр мазѡл ба,
Мазьне мале, хѡла-хѡла
Қазн, муфт'иѡа т'ѡм ль сѡрба,
Буке мале т'ѡми-т'ѡми ѡстурба,
Қизе мале жь н'ѡфт салан
Веда зьк ль бѡрба,
Нѡрчи же бьмшиѡ,
Шѡве чьлан у к'анунап,
Сѡре ч'ѡѡе Қѡрѡждахе
Шѡѡдарба.

Пари Эма мьн, ѡари лѡѡѡнде,
Та сѡри қѡр'ѡми жь гѡльк у гѡлбѡнде.
Жь хѡра хадѡр'а—
Эѡе бьбуѡа малѡки данѡѡѡ ѡлми,
Мьне р'ѡже се щѡра
Сѡр т'ѡхьѡе сѡнг у бѡре тѡ бьхѡнда.

Эѡе, кѡлмале!
Тѡ нѡ кьнн, ѡз тѡ хѡйкьм,
Нѡ дрежн—
Эз пѡзѡкѡ Шѡми—н'ѡлѡби бьк'ѡр'ѡм,
Ль бѡѡна тѡ к'ѡбар-щьндикьм,
Тѡѡе жь мьнр'ѡ нѡбуѡн
Шѡ'лѡѡрѡки чѡх,
Тѡ ль хѡѡкьм,
Жь мьнр'ѡ нѡбуѡн пыштѡки Трабизѡни,
Тѡ ль пышта хѡѡкьм,
Жь мьнр'ѡ нѡбуѡн—
Чѡкбѡндѡки ѡсманли,
Тѡ ль мьле хѡѡкьм,
Жь мьнр'ѡ нѡбуѡн шѡ'рѡки н'ѡѡмуди,
Тѡ ль дѡра сѡре хѡѡкьм,
Жь мьнр'ѡ нѡбуѡн кѡвнѡки к'ѡт'ѡн,
Гѡрма ѡѡвнѡе дѡст у р'ѡе хѡѡ бь тѡ пѡѡѡкьм,
Жь мьнр'ѡ буѡн ѡ'ѡнѡки ѡ'ѡна н'ѡлѡѡе,
Сѡре сѡе р'ѡѡѡм, дѡст у р'ѡе хѡѡ бьшѡм,
Ль тѡ мѡзѡкьм.

Тбе жь мьр'а буи севэки Малат'и,
Эзе то бь к'ерэки Мэр'аши чар п'эрчэжым,
Р'ожэки жь р'ожива р'амозане
Эвар бь звара,
Фтара щане хвэ бь тэжым.

173. НАЧЬМ ШАМЕ

Начьм Шама Шэриф бь зэйт'уна,
Начьм Днарбэж'эра шэв'ити бь зэйт'уна,
Н'эвли н'эвшэ шамне ве бьфьр'фьшуна,
Осман п'аша, к'этымэ бахте тэ,
То мьн дьгьри,
Бьгьрэ, техэ фэйд у зиданан,
Наве ль бажара Бэг'дае—
К'урэ-дурэ, сэбра мьн нае,
Чунк'и бе т'эльфи у бе фануна,
То мьн дьгьри,
Бьгьрэ, техэ фэйд у зиданан,
Мьн бавэжэ бажаре Мердине,
Мэла Каро,
Зэрне мала Каро,
Гэвр у р'энде мала Каро,
Бь чар т'эхьмы, бь чар шинэ,
Нок же осмэра, фэж зэринэ,
Нок зрава, хвэ дьмэшинэ,
Т'эхьма н'элим Хатуне
Навда бьр'ишинэ,
Гэрдэне ван бистучар т'элинэ,
Ль пьшта ван чьлучар кэзинэ,
Синге ван синнэ,
Саре мэмыке ван сора сьмавинэ,
Щьл у дбэсе ван испьн'инэ,
Красе ван атлэсинэ,
Бьн красе ван фэтинэ,
Позе ван бь хэемы,
Щоге гьнэре ван зер'инэ,
Н'эму ль бьн дэсте ванэ,
Тэйре Сивьр' сале цэрэке

Кõ жы быне бар'не дыфир'а,
Qæсти wan дыкә,
Те у дьлэзнина.
Нелнина хwә ль алне мала Каро дотнина.
Гава дынбер'ә Н'әлим Хатуи жы weва те,
Софи, qærawаше we ль барнина,
Әw тәйр һайә чьл у басә,
Н'әлим Хатуи дьнахьринә,
Ә'wр-хьмамак сәр ч'әве ши дьгьра,
Иди сурәте we набнина,
Әw тәйр бь we дитьне,
Фьр'е хwә дьwәшинә,
Мала Н'әлим Хатуи нача дура.

Тәйр кө тәйра,
Гава ч'ан ль Н'әлим Хатуи дьк'әвә,
Гоште ши дьһ'әлә,
Һәстие ши дьмнина,
Әман у йәман.

Мьн пьрси жы ьльман, ьльтәг'ан,
Гөран, һ'ьрч'ан у шынаwьран,
Паше wәрдәкә дәве ч'әман,
Жь мьнр'а кәси пьрса Н'әлим Хатуи нада.

Әз чум шәм тәйре Симьр',
Кõ бь дитьна ч'әве хwә дитбу,
Мьн же кьри зари у йәман,
Мьн го:— Сальхе Н'әлим Хатуи жы мьнр'а бькә
бона хера хwә.

Го:— Фьр'... нисан әwә бәни нисан,
Һәрке тә сальхе Н'әлим Хатуи жы мьн дьки,
Бь дәв нае готьне әw
Дәwр у һ'әһам...
Чумки һ'әйә мьн шыл у лбасе we нахьшанди,
Ль сәр ч'әве мьн гьрти ә'wр у хьмам,
Иди мьн сурәте we нади т'әман,
Әркә тә аqьлмәwшути,
Жь сәд готьнан һьлдә йәк к'лам,
Әркә нә аqьлмәшути,
Һәр'ә шәм аьмәки мьнт'ьһи,

Кõ чыл у чар õлма хõндьõ,
 Ённ жь зәһәр у бат'ннан,
 Жь гәр'а салх бькә,
 Бь дафт'ар у қаләман".
 Әз гәр'нам чар қолбе дьнйәе,
 Чумә ми али щәмне навни,
 Мын ди дõ альме мынт'нн сәкьн бун
 Қбран дьхвәндьн ль п'нйа.
 К'әтебан мышаләте,
 Ахьрате һурийан.
 Паки го:— һури, го, һәнә,
 Пәк жь саг'ан,
 Дõдõ жь мьрийан,
 Мьри кõ һәнә—
 Пәк — Сьти, йәк Зинә,
 На саг' һ'әлим Хатуна,
 Әв ль бажаре Мердина,
 Балк'әм ә'мьре we—
 Бист у пенц сал т'бннә,
 һежа Сьти у Зинә,
 Ль ахрате һнйа weнә,
 Иди льпьти, we льпьти,
 Ньзаньм р'ьсқ у қьсмәте чь мәррийанә,
 Днсан бирьнци һ'әлимә,
 Ик'нши Сти,
 Ушьнци — Зинә.

174. ЛЕ, ЛЕ МӘДЕ

Ле, ле, Мәде, ле, ле, Мәде,
 Дәре мале мә бьнер' we бь мьлә,
 Пьнгә мале мә бьнер' we бь мьлә,
 Мада мын we сбе мал дарк'әтнйә,
 Ч'ә'вә баләкьн, сурәтә сорьн, дәвн к'әнә,
 К'ок'е гõлийа һа бь шьльн.

Кõлмале , тәе пар на перар, р'амусанәке нәфса
 щане мын дайә,
 һала тә'ма дәве мьнә,
 К'ок'а драңе мынн кõлә.

* * *

Паре йаман, кэч'е кёлмале,
 Агыре кбле мала баве к'эте,
 Тэе аз һ'аландым мысқала-дэрэмана,
 Гоште мын һ'алйа,
 Нөстбе мын нэма,
 Тэе аз кырма былбыле сәре кәләма,
 Тэе аз кырма сүме дора ав у ч'эма,
 Нэвалә мын у тэва зәвьщии,
 Буна хаһе асмэран, дилбэран, хөзалан,
 Эе кал бум,к'этымә сәр дарә гопалан—
 Нивйа тә мам.

175. ДӘЛАЛО, ДЬЛҢКО

Дәләло, дьлҢко, эздйо свько, мын һ'эвандо,
 Бәр дьле мын ә'вдала хвәдела һ'ынара
 Н'ынаре дәшта Р'эwane,
 Хөре калан у пиран бе дәндько.

Мыне һ'әфт қальб савун һылданә чумә сәр ч'эме
Мураде,

Гөжә-гөжә ва ч'эманә мь ч'ыкйанә,
 Гөр'ә-гөр'ә ә'wранә, мын борйанә,
 Н'әфт қальб савун сәр печ'не мын ә'вдала хвәд
машйанә.

176. БЕРИВАНЕ, ТӘ ЛЬ ПЫШТЕ

Бериване, тә ль пыште ве к'эмэре,
 Сәре мын қөрбана бәне ве бәрк'аве,
 Ше у шебьске ше бәрдайә сәр бәне ве мезәре.

Бериване мә мәшйанә берие,
 Дерә чита, бәжыбьльнда хвә данә сәр пешне,
 Беривана мын бәжнә кьнә, гьровәр'ә, шөрмокәйә, хвә
да наве,

Пышта хва к'бтайа энер,
Баске хва дык'бта т'озе бы х'бнаве.

177. ГЭДЭ

Гада, т'о ч'е дыгэр'и ль шэвр'оша,
Дэлалика д'ле м'и х'ва жорда бэрдайо
Нав нэрчар к'але ль зэвэша.
Г'ли-печ'ике халде м'и дэла иола финцана
лимнитузе себе Ардэмете,
Мор'я быдэ дэсте ван т'ав'иа, ван нэхвэша.

178. ЭМ НЭРВАЗ ЧУН

Эм нэрваз чун, бэржер натын,
К'уча грасенаке р'асти нэв натын,
Облауме чоке м'и шкэсти бун,
Гр'иа д'ле м'и, ль нэв чун натын.

Авр'е ве т'эразе бса бун,
М'иша г'ллэка маузере
Д'л у наве м'и н'игафтын.

Лавко, қ'брба, м'ише д'норе ве Т'уг'эке,
Сэре м'и х'блама т'ли-печ'иэ бэре бэрванэке.
Да т'о вэра сэр с'иэг у бэре м'и э'адала хаде р'азе,
Ног'ла к'ваво, к'ваве гоште ве вэрдаке.

Д'ле м'и э'вре х'рт навине пешнидька б'и'иа Р'эвэне,
На вэла б'и'нат'ара Норэшинне, к'е д'и'э, к'е б'и'найо
Дари заманада к'бнде кор х'ел'и'на х'ва чэка сэр х'ел'и'на
гогэрчине.

Эзе кэв'ым, кэве нер'ым,
Эзе к'э'т'ма нава Р'эвэне,
Дора к'уча Абов'и'ане нур д'зер'ым,
Эзе д'к'ым кэва гозал б'эр'эв'и'н'ым,
Т'эрсэ к'отне мера аз нэвер'ым,

Лавко, қорба, красоро, крас хвәкә,
Тә т'унцьке сәрда шәкә.
Әзе дбаке р'әбе а'ләм быхьм,
Гали һәвал һогьре дора мьн бен: амин,
Диса мьн қьсмәте щане тәкә.

Һ'әфт хвәзла мале мә кона буна,
Мьн хәлқе далал һ'әфт салнеда соз у қрар һәвр'а
дабун,
П'ожманн к'әтә аине тада, гбәкки мьн т'бнәбу.

179. СӘРЕ БОҚӘТНН

Сәре Боқәтнне мә зәвино,
Лавко, дә тә р'авә к'еләндйә хвә һьлдә,
Мерт у чимане мә бычнә,
Дьнн вәлате хәриба бызавьщә,
Һивйә мьн һәмннә,
Шенйә мала баве мьн дәв знерә,
Ле дьхунә шарур, быльбыл, кәве нерә,
Ве шавәкә һәхере гада лавке мьнр'а чуйә вәлате
хәриба,
Дьве: „Дәсте к'әва к'әбар гьртнә данә мерә“.

Һәсепе хәлқе далал бы чарданә,
Һ'әфт шенә, һ'әфт қбләнә,
Р'амусане мьн у хәлқе далал бедәра колхозе нав
һәвал-һогьра р'азгаләнә.

180. ДӘ, ЛЕ, ЛЕ, ШИРЬН ШАЕ

Дә ле, ле, Ширьн Шае!
Тә пәккона чь дьгәр'н,
Дәв у далмә нәкә һ'әр'н.

Ширьн Шие!

Дар мала баве тэр'а һат бõһорим,
Сэр мьле р'асте, ч'э'ве ч'эне мьн зьвьр'и.
Лавко, қорба, дэ тõ вэрэ р'амусанәке быдэ синг у
бәре мьн э'вдала хаде,

Вожи дьчи валате хәриба,
Бра дьле мында нәвә кәл у бьрни.

Лавке мьн чу валате хәриба дәрәнги бу,
Һ'әта дәлалә дьле мьн зьвьр'и—
Ниве э'мре мьн чу, н'ор'е сәре мьн син бу.

181. ЛЕ, ЛЕ, ЛЕ, ҚАЗЕ

Ле, ле, ле Қазе,
Гбидо „Қаза мьн қиза бь һ'әшиһа,
Әз у Қаза хвәһә шәвәк шәве һанза,
Дәсте бәрбанге к'әтһә к'еф у һ'әнәк у лақьрдһа.
Һәрке де у баве Қаза мьн го:
„Қазе, лаво, к'бда чуйи?“
Әзе бежым: „Дае, баво,
Әзе чумә сәр канинге—
Бәне сола мьн қәтһә“.

Эт'имо, әзе нә Қазым,
Әзе кәвәкә гогәрчинә гәрдәи газым,
Р'оже бист у пенц һ'әве шәда тә жи
Тенә дәре мала баве мьн, мьн дьхвәзын.

182. МӘРӘЗЕ

Мәрәзе, щане!
Дьве — синг у бәре тә дәфт'әрә,
Змане мьн э'вдали хаде қәләма.

Мэрэзе, щане!
Һәрке Һартийа мый халҗе дэләл,
Кәһә гозәл ви вәлати бәһһорийә,
Хәә we бәһһорийә,
Һәрке һә бәһһорийә
Мэрэзе, щане!
Әә дәсте халҗе шаһыл быгрым һәр'әма ван щийә, ван
вәлатә.

Мэрэзе, щане!
Тә хәә дьзани халҗе ә'мьре хәә данийә сәр ә'мьре
қизан у буқанә,
Мый ә'вдале хәде ә'мьре хәә данийә
Сәр ә'мьре тә жына мерә,
Мэрэзе, щане...

183. СБӘНӘ

Сбәһә, сбә һабә,
Һ'әфе малә мә знарын,
Дәһге кәһан у гозалан зәләл һабьн.

Гәдә дәһко, мый быһистийә
Тә сәр мьһр'ә гьртийә йәрәк,
Һәрге мый четрә — тә бьмбарәк,
Һәрге мый хравтьрә—
Кәлә Муше бык'әвә мала бәве тәдә сәлә щарәк,
Ле бьһинә г'әк г'әфаләк,
Әә г'әфал жи тәйре Сьһьр' бә бьмежинә,
Дьл у гөрщәке ви хвәр'ә бьбә.

Ле вәрдәке, һә вәрдәке,
Бе хәһе, һ'әр'бәләке,
Тәе һелһна хәә чекьрийә дәрә дора ве к'бләке,
Гәһе стбә мый харькьрийә қасьде мерә фәләке.

Фаләке, тә ль мьн һа кьр,
Тәе тәйре хвә бәрдан—
Р'әфе мьн бәлакьр,
Һәрч'а дост бу—
Дьле вана саркьр,
Тәе дьле джмьна ль мьн шакьр.

184. ХӘЗАЛ, ХӘЗАЛ

Хәзал, Хәзал, жь көван көви нерьм,
Дәшт у зозан т'әв дьч'ерьм,
Әз пьрсьм, Хәзала мьн диса әсмәрьм,

Хәзал, Хәзал, Хәзал,
Һавни хвәшә сие даран у кәвьран,
Паиз хвәшә ль бәр агьран,
Зыьстан хвәшә һ'ашле дост-һаран у әсмәран.

Хәзал, Хәзал Хәзал,
Сбайә, сба наби,
Стера жь ә'манә хали наби,
Хәзала мьн, жь хәва ширьн һ'әшһар наби,
Р'амусане ч'ә'ве р'әш у бәләк хали наби,
Ч'һа бльндә, бе бәрф наби,
Хорт у қизе ви дәври, ви зәмани,
Т'о шарн бе һар у дост наби.

Хәзал, Хәзал, Хәзал,
Әзе к'әтьмә дәшта К'әрбала,— к'амбах,
Ч'ә'ве мьн майә р'ека Днарбәк'әра хопан,
Ах, Хәзал, сәбаб тән,
Әзе к'әтьмә Днарбәк'әра шәвьти ль орт'а дьне,
Бь сур, бь бәдәне.
Р'әмбуле қр'ане т'әв вәшһа,
Әзе дькьм һькарьм бьфьр'әм ль сур у бәдәна,
Днарбәк'әра хопан дь борә,
Әзе һсал һ'әфт сали к'әтьмә вәлате хәрибне,
Бум алчах у бер'умәте.
Ах, Хәзал, сәбаб тән.

Хэзал, Хэзал, Хэзал,
Әзе чумә ч'йәс Қәрәждог'а хопан шәһәти мән гарьскә,
Әзе чумә һелһина Дһарбәк'ьра хопан шәһәти,
Әзе дөбәре лок'ан гер' (нәгәр'андьн) дькьм,
Бәр дьк'ане дь т'бшара,
Әзе жь Нуре Ылер'ә т'әнда зер' у зив дькьм,
Ах, Хэзал, сәбаб тби.

Хэзал, Хэзал, Хэзал,
Бһара, кәрне хэзала һер'канә,
Жь бәр'не к'ьшһанә,
Чунә ль лозанә,
Әзе бала хвә дьдьм шан хэзалан,
Мират'е хэзала һивн стәврә, һивн бь карә,
Е кб бь карә,
Стөбә хвә г'ьме сәр кара хвә харә,
Е кб бе карә,
Һакн же аһн дәһн, момн, гөһн, хьземн, позн бь
нишанә,
Ч'ә'вәкн дьч'ерә, һакн дьһер'ә сәр һаран у достан,
Ах, Хэзал, сәбаб тби.

185. НАРИ, НАРИ, НАРИ

Нари, нари, нари,
Мьн ль шн бани,
Тә ль шн бани,
Шә'ра р'әш гәредайә,
Р'ишнә шә'ра бәрдабу ль сәр аһн,
Дькьм р'амусанә ч'ә'вә р'әш у бәләк,
Аһн дәһн, момн гөһн, р'уке сор у сһн бь әшқ у
дьлхьм.

Нари, нари, нари,
Нарина мьн те,
К'иськ у хәлуһ сәр бәжһа мьн те,
Нари, нари, нари,
Нарина мьн те,
Әзе бәре ве сбе дькьм т'әхтәкн жь к'әләш нариһа

Ах, ле, ле, ле, ах, ле, ле, ле,
 Көр'о, бър'а сваре мала бабе мн свар буна,
 Чунә гар'ане,
 Бър'әки қиз у буке гонде мә р'абунә жь хвәр'а чунә
 сәйране,
 һарчи һәкә навбәра һәрдо дьлан сар дькә,
 Бла хер һабина жь һмане.
 Сәбәб лавько, дьле мн те һәбу,
 Мә һадана.

Ах, да һо, һо, да һо, һо,
 Көр'о, бър'әки сваре мала бабе мн
 Сварбуна жь хвәр'а чона шәрде,
 Дела делмә'һәгийн аравә слав дьбынә ә'рде.
 Сннг у бәре Сәйрана Маллә Муса мнани қамнше
 к'әте.

Тьрса мн әв тьрса,
 К'отике меран, дурн шамеран,
 Бедәстур қорькә,
 Бәргире хвә теда гьреда.

Ах, һе, һе, һе, ах, һе, һе,
 һ'айран, әле һәр'әм жь хвәр'а р'уним,
 Сәр р'әка кал у бәндан,
 Сбәһә щанне лавьке хвә бык'шиньм дәр дьк'ане
 һалбәндә.

П'ор'е сәре мн көр' у кәмбә,
 Лавьке мн шәва ниве шәве
 Жь хвәр'а дькә шәр'е ләвандан.

Ах, ле, ле, ле, ах, ле, ле, ле,
 Хазька дьле мн быхвәста,
 Щарәке щаран далал лавьке мн свар быба,
 Сәр дарә р'әме, дәр коие мала бабе мн р'абьшкәста,
 Жь мн быхвәста
 Т'асәк ава сарә щамьди,
 Мьне бехьста т'асә шам,
 Мьне даниһа сәр т'әли-печ'нке хвә,
 һонгбәстлә зер' у зив мьне быда дәстан.

Нөре ле, нөре ле, нөре ле!
 Көч'е, бира тә нае сэр каника Зибәе,
 Тә р'амусанәке мьн дае,
 Әзе чомә н'әләе, н'әмае, Урфае, Бәг'дае, Хус Хәлиле
 р'уныштым,
 Бист у йәк сале мьн т'әмама,
 Мьне бала хвә дае,
 Жь дәве мьн нәчубу тә'ма сэр каника Зибәе.

Нөре вайе, вайе, вайе!
 Дә р'абә, дә р'абә, ханьм-хатуна мал к'евришка дәв
 бһаре,
 Кәвока дәв изаре,
 Дә р'абә, һеди-һеди, ушнк-ушнк нава Навк'уле бьмәшә,
 Гава ч'ә'ве мьн бь бәжьи у бала тә дьк'әвә,
 Н'ыш у афле мьн дьминә ль бале.

Нөре ле, ле, ле, ле вһ!
 Көч'е, хвә ба нәкә, дурва нәкә,
 Мьн шоте мәмыке тә дибу.
 — Нөре ле көр'о, жь хвәр'ә нәкә бөбәхти,
 Нишане шоте мәмыке мьн чибу?
 Көр' го:— нөре ле, көч'е, мәр'уме,
 Нишане мәмыке тә чибу—
 Жь бында спи бу,
 Жь ор'еда мина дь севе Хәлати бу,
 Жь сәрида мина н'әбәки трне сьншер'ә,
 Мьн бь һәрдә дәстан гьртьбу, р'амусабу.

Һәйле, һәйле, һәйле, һәйле!
 Көч'е, р'ожәки р'оже бь нишан бу,
 Зь бабу, бь баран бу,
 Пәзе мала бәве тә йәк дә'ибу,
 Микә бәве тә хәльти бу,
 Тә ду к'әт'ьбуин,
 Бәке қалбе ледабу,
 Бьшкошка бәр синге тә қәт'ябу,
 Шоте мәмыке тә хуһа бу,
 Мьн бь һәрдә дәстан гьртьбу р'амусабу.

189. ДЭЛАЛ, ГОНДЕ МЭ

Далал, гонде мэ бь т'онэйя,
 Бари бэрфэ кър шэп'эйя,
 Далалика дьле мьн шер'э хвэ һьлда, мөшйа һэр'э лве,
 Ньзам к'онэк баван жер'а чь готьбу,
 Гестьра зрав бэрда хала р'уда.

Зэрне, ба те, баране тинэ,
 Р'ишйа шэ'р у т'эмэзийа ль һэв дьалнэ,
 Гава ч'э'ве мьн қиза ве қиза т'эрэс, т'эрэсбале к'эт,
 Ақьл у сэвда сэре мьн нэма.

Кэч'э, мьн дьл нэди бь дё дьла,
 Мьн бэьн нэдиг т'эщьбие мнан,
 Гэрге хаде тала қэбул кьрйя,
 Тё йа мьн, э'вд нькарэ батал бькэ.

190. К'УРА ЧАЕ

К'ура чае, дәве газе,
 Ун малино, дәве газе,
 Теда тейэ қир'ина қблынг, сэвта қазе,
 Мханэто, шэ'ра мьнэ гэвэз:
 Гьртьн данэ бэр мэқэсе,
 Ун малино, ун гондино...

К'ура чае, дәве газе,
 К'ура чае, т'ане Қэрсе,
 Бра кбл р'уне мала хайе ве дэ'ватэ:
 Чьма шэ'ра мьнэ гэвэз данэ бэр мэқэсе,
 Ун малино, ун гондино...

К'ура чае, ч'э'л нэвала,
 К'ура чае, дэв кэндэла,
 К'ура чае, ч'э'л у к'орта,
 Бра кбл р'уне мала хайе ве дэ'ватэ қиз у хорта,
 Ун малино, ун малино...

Шо'ра мьнэ гавэз аннэ—
Сездэй гиска, донгдэй кавыр'а,
Жь гбнде Бота:
Чьма шо'ра мьнэ гавэз данэ дэсте мьхэнэта,
Ун малино, ун гбндино...

191. ГЭДЭ ЛАВЬКЕ МЫН ШВАНЭ

Гэдэ лавьке мьн шване пэзе зайн,
Тэ блура зивкылдайн,
Хаде бьхвэ сэре аг'е гбнде нсал
Пер'а, һэфе дайн.

Гэдэ лавьке мьн шване пэзе нерэ,
Бар у бэрстийа гьрт қлерэ,
Һэчке бышо гбндада хэдан хера.

Һа ль сэр т'эвье, һа ль сэр т'эвье,
Дерэ читэ, мезэр кэвье,
Һэрке аз р'эже нэвиньм—
Шэве һэр'эмэ хэвие.

Дэве тэ дэзмала гбли, чити,
Авитийэ сэр мьле тэ о'гити,
Һэрке мразе мэ қизти һабуйо,
Бра һэр'э сэр даре жьнэбитие.

Гэдэ лавьке мьн снаре бозе, чьқа дэз те,
Ба у баране, сбр' у сэрмае ле һ'эвас те,
Хвэзла аз гьстилока алмаст бума
Бьк'этама т'элыта мьле р'асте.

192. ЛАВЬКО ҚОРБАН

Лавько қорбан, сьр'а све чьқа хвэш те,
Снаре һэспе чьқа дэз те,
Хвэзла мере хадер'а,
Эзе валате хэриба бьбума соһ'этэка зер' бьк'этама
дэсте тэй р'асте.

193. БА ТЕ

Ба те, баран же гӱр'тӱрӱ,
 Дав леве к'ава гозал қарафиле зер' зортӱрӱ .
 Лавько қӱрбан, Һарге те Һарса р'астне жь мьн
 дьҺарси,
 Парти Һавалтне ширьӱтӱрӱ.

Ба те, баране дьлилна,
 Кӱва гозал бьйна малар'а аве тина,
 Халҗе далал сӱкьиниӱ сӱр қумбаха хени дӱсте ч'ӱне
 дьҺӱжинна,
 Ч'ӱве р'асте дьҗьринна.

194. ЛАВКО

Лавко, вӱрӱ мьн бьр'ӱвинна,
 Мьн теҗа дӱстмалӱка дӱста
 Бь сӱр зӱнда зӱр бална,
 Эме чь бькьн мал у мьлк'а,
 Эме бьбьн шван у гаване гӱнде т'ьрка,
 Һарке тӱ қизаниӱа хвӱ жи данн,
 Мьн хортаниӱа хвӱ т'ӱрӱкаид.

195. ҺАЙ БЕ ДӱЛАЛ

Һай бе дӱлал, Һай бе дӱлал!
 Ишӱв шӱвӱ, шавӱ мьна,
 Дошӱҗе, орг'ане Һьлда,
 Һеди-Һеди вӱрӱ бьна,
 Һарге де у баве ма мӱрӱме ма Һ'ьсийан,
 Һан кӱштьна,
 Һан бӱрданӱ,
 Һан фӱрманӱ сӱре мьна.

Һай бе дӱлал, Һай бе дӱлал!
 Ишӱв шӱвӱ, шӱва мие,
 Мьне леньҺер'н шивӱка шӱведа,

Дастаки сар ната нава синг у баре мьн ма'руме,
Мьн назане, мьн гонне,
Нарге де у баве ма ма'руме ма н'ьсийан,
Эзе бежым:— Баво, қарашыле шаве т'и бу,
Фьтыли бу йале не колние.

Най бе далал, най бе далал!
Гэлне гонде ма р'ьнанэ,
Со у нежок ч'э'в канйяна,
Эз ма'рума хаде ледьн'ер'ьм,
Бьр'э хорте мала баве мьн ль нав шьв'яна,
Эзе дна хвэ дьдье,
К'алаш лавке мьн чьма ной навданэ.

196. WЭПЛЕ ГОЗЕ

Wэйле, Гозе, ма'руме!
Эзе нахвэшьм, нахвэше не навине,
Щне мьн бьвэ балконе жорьн шанэ-шние,
Чоке хвэ бьдэ сэр чоке мьн
Э'вдале хаде р'уни,
Қасэке дэзмале бьк'шци сэр ч'э'ве мьн,— ма'руме
Хаде, бькэ бавэшина.

Гозе, ма'руме!
Эзе нахвэшьм, дьмьр'ьм р'ожа чара,
Кэвьре салима мьн бинэ,
Жь ахпина, на вэла жь байара,
Ч'э'ве балок, сурэте сор—
Пэй мьр'а надэ дэве н'эму йара.

Ле Гозе , ма'руме!
Эзе нахвэшьм, нахвэше н'ьр' ньлакьм,
К'елэка мьн р'уныштийэ қасьде
Мере қолфалэке дузан у далэкан,
Эзе бэр мере ольме чьма нькар'ьм
Авьр'э-авьр'э ч'э'ва ль тэ вэжым.

Әре Гозе!

Әзе нахwашым, нахwеше р'ожа инне,
Тә р'авә чока хwә быдә сәр чока мын ә'дале хаде
К'лите һьлда к'еләка мын һәр'ә дәрә ве кәлнне,
Һәрге де у баве тә ма'руме жь тә һьрсин,
Бежа:— Қәрәwле шәвенә
Фьтлин бу һешһа ве кәлнне.
Ле, ле Гозе...

197. WƏPƏ

Wəpə нәма, нәма, нәма,
Бһарә малә мә данннә Әләгәзе,
Әме дагәр'һн панзхере бәр Әразе,
Хәлде к'әтһнә дәрде мал у һ'але дьһһальке,
Дәрде мын ә'дале хаде кәвәле гөһдада—
Шотә мәмке букаһә т'әзә.

Әле гәwре, дәве мын лә бәр дева,
Шьр'ке хьземе, ләлапә гөһара грана
Дак'әтһнә сәр дәв у ләвә,
Хәлде к'әтһнә дәрде мал у һ'ала,
Дәрде мын ә'дале хаде йәкә ч'ә'баләкә,
Мразе мын бьбһа сәре Әләгәзе диса р'әхе деда.

Бһарә, малә мә данннә Әләгәзе, we лә р'әзе,
Кәре һогәча, нахьре га, р'әвое һәсна
Хwә дабу фезе,
Бра хаде бькьра мразе мразхwәза,
Мразе мын у кәwа Гозал шәвәке сәре Әләгәзе—
Жь эварда бьк'әтана бәр һ'әмезе.

198. ЭМА, НЭМА

Эма нэма, эма нэма,
 Гэдэ лэвкэ мьи һатйэ мала баве мьи меване р'оо,
 Нызам бэхте мьи бу, бэхте гэдэ лэвкэ мьи бу,
 Мала баве мые ве ниврое дэнийэ красное,
 Ээе р'абума, мые эшгтийа дыйгальке,
 Гэдэ лэвкэ хвэр'а дэнийэ нан у тоо.

Гэдэ лэвкэ мьи һатйэ мала баве мьи мевани,
 Мые жер'а шаржекьрийэ бэрха мийа сора сэр бэрани,
 Нэрге де у баве мьи мэр'уме жь мьи пьрсни,
 Ээе бежым:— баво,бэрха гежбу к'онэке швана чоле
 нани.

199. ҚЭМЭРЕ, ШАНЕ

Қэмэре, шане!
 Қэмэра мьи йэка р'ашэ тари,
 Дэнге мьи у тэва бола бу мэн'ола жерни,
 Гаха һара ши алин,
 Қэмси нэнама нэһышт,
 Қэмэра мьи исал пер'а бьээ бэрмал!"

Қэмэре!
 Дэве мьи бэри дева,
 Сэр мьнда харкьрийэ,
 Шьр'эке хьземе,
 Лолане гбһара дэи у лэва,
 Ээе бькьм р'амусанэке
 Жь қэмэра хвэ бьстиньм,
 Ль мые ч'эне р'эш хала—
 Ль бэре ч'э'во.

* * *

Дэре мале шэв у кани,
 Кэва гозэл, чила ч'э'вр'эни—
 Канника бьнат'ара мала мада ав же ани.

Гали гонди, шинарно, ва дыго мере мьни зори, бы
зорбайа,

Р'ожа hat qəwьми—

Эз жынк бум, мьн wи четър дэст Һьлани.

Дэре мала мэ қэр'амэ,

Дэре халқе т'ели далал чар т'лиһа бэржер нэ т'эмама.

Эзе дыкым бэре хwэ быдыма шәһара—

Гарма гэрмыстан, қумэ-қумьстан,

Халқи сйарэ, эз найама.

200. ПЭЗЕ Һ'ЭКО

Пэзе Һ'эко кэри пэзэ, қьжбэлөкэ,

We бэрданэ к'элэшэка зэвһа зөгэрэкэ,

Гэдэ лавке мьн йоки к'ави, к'ббари ч'э'вбалэкэ.

Эзе сазэки чекым дь сазбонда,

We ледьхэ дэрд у мэрдэ,

Т'ела орт'е шөгара дыле мьн э'вдала хаде бы хэбарда.

Халқе т'ели далал к'этиһа дэсте к'оти шыдоки мера,

Нэ те коштын, нэ те бэрдан.

Гонде Додо дэ галиһа,

Сэре кэва к'ббар, кэва гозэл т'эжа шаран у

шәмақина,

Wэй халқе, һьзам к'оти шынадэйн п'исси мера,

Һьзам к'ава гозэл, к'ава к'ббарр'а чь готийа,

Хэйидийа, зер'е сэре хwэ данийа.

Бэжһа халқе далал кыһэ, гловэр', бы э'рдер'а,

Эзе бондэке чекым жы қрмер'а,

Эзе бежым дәре мала баве мьнр'а нэча, нэе,

Нэзэра де у баве мьн нәп'акэ бэжһа тэр'а.

201. Һ'ЭКО—ГЭЛТ'О

Һ'эко—Гэлт'о ав анһа,

Қблибэге чьлучар каниһа.

Гэлт'о ав анһа—

Н'эко дэ голе гэлна:
Голэк жере, йэк жорина,
К'элэш к'ава мын машйа
Чаха жерын аве бина,
Шер'е ве грана—
Гьрке мьле ве дешина.

202. К'ЪР'Э, WE БЬ К'ЪР'Э

К'ър'э, ве бь к'ър'э,
Ава Фарадэнгъзи ве те гър'э-гър'э,
Н'эвса Н'эмо пар ван чаха дэлалйа ни дьли бу,
Исал пер'а буйэ дайка зькэ кор'э.

Нькэ, ве бь нькэ,
Ава Фарадэнгъзи ве те дьхьр'эка,
Н'эвса Н'эмо пар ван чаха дэлалйа ни дьли бу,
Исал пер'а буйэ доста лавке кьнька.

Газа, ве бь газа,
Ава Фарадэнгъзи ве те, ве дьбэза,
Н'эвса Н'эмо пар ван чаха дэлалйа ни дьли бу,
Исал пер'а буйэ бэрмалйа мала т'эза.

203. ЛО, ЛО ЛАВКО, ЧЬ Э'ШЕВ

Ло, ло лавко, чь э'шева сэр э'шеве,
Гстйла мьна т'лие ишанийа қизька Шэве.

Ло, ло лавко, ч'йа бльндэ, тэ навным,
Эзе дурэбине жь к'бь биньм,
Гэдэ лавке хвэ шие дур бьбиньм.

Ло, ло лавко, к'аг'эзэке бышина, эз бьхуньм,
Хоме дьле хвэ не бьр'эвиньм,
Г'бь дьла сэр дьле хвэ у тэр'а набиньм.

204. ИШЭВ ШЭВЭ

Ишэв шэвэ, шэв шийэ,
 Пэзе мала баве зэри домаме ль бернейейэ:
 Минга көр'э қарэ бэр р'эвийэ,
 Зэри домама мьне бэрр'а бэзийэ,
 Синге сынцақ и'есире фьр'ийэ, к'этийэ,
 Мьне һинге зэр мамык дйбу:
 Сарн сорбун, бынн синбун,
 Ног'ла севе Артамете хал-хали бун,
 Ног'ла трие Р'эване гьһишти бун.

205. КӨЧЪКЕ, КАНИ

Көч'өке, кани, каниа вэ мазына,
 Шөгте зэрийа хвэ да бына,
 Вай көбаре, мьне шэве дыне хэвна хвэ дийа—
 Дайка та буяа хасйа мьна.

Го: ле, ле, ви ле, ле, ле,
 Чиле, ле р'юнде, и'ошмане,
 Эзе ыланым наве тэ чийэ,
 Синге тэ зозанэ, мэмке тэ каниа.

206. ЛЕ, ЛЕ ХЭЗАЛЕ, ВИ, ВИ

Ле, ле, Хэзале, ви, ви!
 Мьн хэзалэк р'акьрийэ баг'е Дэлмэ ве Р'эване,
 Хэзале, неч'ирвана тэ'жи-туле хвэ бэрдане,
 Хэзала мьн р'эви, бэре хвэ да часта Аг'баране,
 Хэзале, дэ навэ, дэлале, дэ навэ.

Дэлале, ви, ви, ви...
 Шэве панза, бешика қизни,
 Варе халқейэ, тыштэ навэ,
 Бешика көр'ни, шэве панза—
 Лури дькьм-накьм,
 Дэсте мьн же навэ

Хазале, wi, wi, wi...
Далале, wi, wi, wi,
Мые хазалок р'акьрийа баг'е Далма чьра р'эви,
К'эгийа пешйа мын у хазале
Ч'йа у бани, дэшт у зозан, мерг у зэви.

Сад у бист сал э'мьре тово,
Сад у си сал э'мьре мыво,
Эе ван сурете сора бы хала,
Бы хата бы нишан быг'ьым,
Бьдым бар ви дэви.

Хазале wi, wi, wi...
Далале wi, wi, wi...
Мые хазалок р'акьрийа га'штараке,
Ушогане, ль ван гьрька,
Хазала мын р'эви к'эгийа
Орт'а мын у Хазала мын
Дэшт у зэви, ч'йа у бани,
Һарчар мале ма сипька.

Мын һ'эваса бажна зрав,
Дэв, драпе шэжьи,
Исал һ'эфт сала
Мын эл э'шира мала баве хва т'орьканд,—
Хазала мын, нава, далала мын, нава.

207. ЭМАН, ЭМАН ҚӘМӘРӘ

Эман, эман, эман қәмәре,
Қәмәра мына р'эша тари,
Мын быжартийа нава эла
Сипька һ'эзар һ'эфсыд мали,
Қарәфьла позе қәмәра мын онда буйа,
Вэй ль һ'але мын дэвидари.

Эман, эман, эман қәмәре,
Мын сонд харийа шала, былэ Шәрәфдинә,
Эв т'б щара хәбәра заре дэве мын ниша,
Орт'а мын у тада қомсити кьрьна,

Wəki qəməre mere ta mɨn bɨstuneniɕ qəma brɨndar
bʲkə,

Эз р'оке диеа жь тэ нахэйдьм,
Лыге мьн жь мала баве тэ намниэ.

Эман, эман, эман, қэмәре,
Эз далали, тэ далали,
Дэнге мьн у тэва чу мэх'ала
Һәрә жорит, һәрә ын алин,
Фомси нәмам хере нәвниш,
Чавә нәһыштын қэмәра мьн мьвр'а бькә бәрмәли.

208. HOPE

Һоре, бь мьн, һоре,
Синг у бәре we мина бәрфа
Бәләкитя, гәрма һавине—
Хвә бьдә ч'йәе Зоре,
Синг у бәре тэ мәрәя шәве панза,
Мина брышце Улахәне,
Қәйсне Ордубаде,
Шәве панза жь хвәр'а р'уни
Жь хвәр'а бькә ч'әрәзе шәвбьһерне.

Ле, ле, Гәврә, ын, ын..
Ширьбуна жь гәр'а дьвем һаше,
Бәжиа халде т'ели далал,
Дьхә сбр'а сбе бле Қароһаше,
К'н жь орт'а дө дьла, чар ч'ә'ва хәбәрда,
Бра көр'е хвә һойна бәр зәвәше.
Wae, wae, wae, wae...

209. ШИГИНӘКИ К'ӘТИПӘ ЛЬ Ә'РДАН

Шигинәки к'әтипә ль ә'рдан у ә'зманан,
Һыльк дьбежыи: „Дә'ве миранә, һати зозана“.
Һыльк дьбежыи: „Пәзе миранә, һати дана“.
Нә дә'ве миранә — һати зозана,

На пазе миранэ — һати дана,
Гели Э'йшана мьэ, ве све мэшайэ
Мали щинара, буйэ хьр'инийа
Мори-мрщанан.

Дэ р'абэ Хатуна мьни мале,
П'ьч'уке, п'ьр' дэлалэ,
Оийата мьни сале,
Шэжьре нав дэзмале,
Дэрд б' кэле тэ дьмьр'ьм,
Эз дьнэ'льм...

Жь тэва т'ьре эзи кал'ьм:
Эзи нэ кал'ьм,
Хортэки чардэсал'ьм,
Нэхвэшьм, п'ьр'беш'альм,
Дэрд б' кэле тэ дьнэ'льм,
Дэ р'абэ, вэй зал'ьм...

Н'алэба weран we б' р'эзо,
Энт'эрийа к'алэш к'ава мьн—
Шамн-қб'г'ани, шьн-шьн
Сэр т'ор'е гавэза.

Кэч'е, кэлмалбаве,
Вэрэ р'амусанэже жь мьнр'а бьдэ,
Эз э'вдалэ хаде дьч'ьм волате хэриба,
Бра дьле мьнда нэмнэ—
На т'б' дэрда, на мэрэза,

Дэ р'абэ, р'абэ, хатуна мьни мале:
П'ьч'уке, п'ьр' дэлалэ,
Оийате мьни сале,
Шэжьре нав дэзмале,
Дэрд б' кэле тэ дьмьр'ьм—
Эз дьнэ'льм...
Жь тэва т'ьре эзи кал'ьм:
Эзи нэ кал'ьм,
Хортэки чардэсал'ьм,

Нэхwашьм, п'ър' бeн'альм,
Дорд ѓ кѓле тѓ дьнѓ'льм,
Дѓ р'абѓ, wѓй зальм...

Н'ѓлѓба wеран шуна бѓрхан у мийанѓ:
Шама шѓwьти шуна гѓwран у чиланѓ,
Дькьм нѓр'ѓм лѓ гѓрдѓне—
Шѓ у шебьске к'ѓлѓш к'ѓwѓ мьн
Г'ѓл бѓ г'ѓл буйѓ дѓк'ѓтнѓѓ
Сѓр ннѓра р'уйанѓ,
Дѓ р'абѓ, р'абѓ, хатуна мьнн малѓ...

Лѓ ви ѓрдн, лѓ ви ѓзманн,
Бьлбьлѓ малхьраб р'уныштнѓѓ сѓр дарѓ,
Дьхуна бѓ чьлучар зманн.
Кѓч'ѓ, кѓлмалбавѓ,
Дѓѓкѓ жѓ р'ѓбѓ лѓ ѓ'лѓмѓ жорьн дькьм, нун
бен „амнн“.
Тѓ бука мала бавѓ мьн буйайн,
Н'ѓлѓл ѓ лѓ ви щанн...

Дѓ р'абѓ, р'абѓ, хатуна мьнн малѓ.
Пьч'укѓ, п'ър' дѓлалѓ,
Qнйатѓ мьнн салѓ.
Шѓкьрѓ нав дѓзмалѓ,
Дорд ѓ кѓле тѓ дьмьрѓм,
ѓз дьнѓ'льм...

Жѓ тѓва г'ѓрѓ ѓзн кальм,
ѓзн нѓ кальм,
Хортѓки чардѓ салѓ,
Нэхwашьм, п'ър'бeн'альм,
Дѓ р'абѓ, wѓй заньм...

210. Р'АМУСАНА БЕРИВАНЕ

Бериванѓ, р'амусанѓкѓ жѓ тѓ дьхwѓзьм,
К'ѓбар-к'ѓбар хwѓ лѓ ба нѓкѓ.
Щѓр'ѓ ѓва хwѓ ньлдѓ,
Бѓр канннга дарѓ мала бавѓ мьн хwѓ лѓ мѓ'нѓкѓ,

Көч'е, көлмалбаве,
Wəpə r'amusanəke lə mən k'əramkə,
Сала исал авр'уе ч'ə'ва храб нəkə,
Беривана мən щер'е ава хwə һьлда,
К'əбар-к'əбар дьхыгыри,
Məшйа бəр канинга дəре мала баве мən дьбəһəри.

Һəчи кəсе бəжə: „Беривана тə нə р'ьндə“,
Mиnа шурəки Mьсьри, хəнщəрəкə шə'фəри, к'ерəкə
алмасти.
Гəллəкə шəшагыри — сəре кəзəба мən данə, чəр т'ли
сəре кəзəба мən дьбьр'и.

211. WEPANA GONDE MƏ

Wepana gonde mə lə жерə,
Бəжьна Нигара һ'əфсе зравə
Mиnани спьндара нав бажерə,
Хер-wəе нəбиниə кəкə Зəйнəвə,
Сйарə Фəлəмə, һ'əйа жь wəлатə хəриба һатьм,
Дəстə Нигара һ'əфсе гьртьнə данə мерə.

Һəй wайе, һəре wайе,
Һ'əйани р'əжə мьрьне,
Дəрд ə кəлє Нигара һ'əфсе—
Жь нава дьле мən дəрнае.

Нигара һ'əфсе жь мал дəрк'əт,
К'əбар-к'əбар хwə лə ба кьр.
Щер'е ава хwə һьлда,
Məшйа бəр канинга
Mала шех Бадни, qəста ани сар кьр.

Херə wəе нəбиниə лави Гəлє,
Һ'əйани жь wəлатə хəрибнє һатьм,
Дəстə Нигара һ'əфсе (Һ'əсє)
Жь нава дəстə мən хлазкьр.
Бьр'əк зəринге мə мəшйанə лə зйарəтə,

Эле бь хӱлама сәри шебьске ды we,
Ацыл, к'амала, ма'рифәте
Мәмьке Нигара һ'әфсе мнани шәмамьке нав
бостана,

Же те бина we шәте,
Һ'әй wae, wae, һорwайе.

Һ'әйани р'ожа мьрьне,
Дәрд ӱ кӱле Нигара һ'әфсе—
Жь нав дыте мьн дәрәне...

212. СБӘ БЬ МЬН СБӘ

Сбә, бь мьн сбә,
К'алош к'ава мьн мнани стерка
Сбе сар мьир'а дылульба,
Кәч'е, кӱлмалбаве,
Wәра р'амусанәке мьн к'әрамка.
Һ'әчи дәрд у кӱле тә һәйә,
Бра ль шәне мьн бә.

Бьр'әк сфаре мә сфәрбуна
Жь wәлате гӱрщан,
Һәспед хwә греданә даред дыwәйсан,
Пышта хwә данә дара сьнщан.

Һ'әйфа мьн һәйе сәр һ'әйфе,
Жьне че к'әти бәр дәсти к'әти
Шьдоки, п'нси мера.
Сәре хwә данийә сәр зәндәка мори-мрщан.

Хwәш те банги нәрмо
Ле дыхә, дыһ'әжннә—
Сәре шебьске ше, п'ешә дәлма.
— Кәч'е, кӱлмалбаве,
Wәра р'амусанәке мьн к'әрмака.
— Кӱр'о, кӱлмалбаво,
Мьне жь ч'ә'ве р'әшбаләк
Гәләк шәрмә.

213. Т'ӘУЛЕ, ЛЕ

Т'әу ле, ле, т'әу Шени,
 Дәрва сара, вәрә хени,
 Та сығ снн сьфьра сени,
 К'әләшбаве, әзи нә ль малым
 Тө ч'ә'ве р'әшбаләк к'е дышкени?

Кани бь мьн кани,
 Дәсте к'әләш к'әва хвә быгьрым
 Норадина шәвти быгәр'ым хани-хани.
 Мьн дьзанбу тө дәләли — йа дьле мьн бь т'әне.
 Мьн ньзанбу тө дәләли — йа дьле һ'әмуйани

Т'әу ле, ле т'әу Шени.
 Дәрва сара вәрә хени...

Әе жь т'аха жорин темә,
 Р'әбә, щика дайна, әз нәчәмә,
 Хорте халқи дәләл бриндаре шура, р'ьман, заргань.
 Әз ә'вдале хаде бриндаре та у бәжынема.
 Тә'w ле, ле, т'әу Шени,
 Дәрва сара вәрә хени.

214. ӘЗ БЬ ХОЛАМ

Әз бь холам қанд у қаре бәжын у бәле, сығ у бәра,
 Әе ль сәр синге кәвәрда чекьм
 Хан у мана, к'оч'ьк у сәра.

Мәмьке к'әләш к'әва мьн минани
 Шотәко финщане фәрфури
 Мәрвь дайна сәр т'ахьмәкә зер'-зивни,
 Бьдә дәсте аг'әләран.

Кәч'е, бра дәсте мьн ль бәр дәсте тө т'обәбә,
 Дәсте мьн жь пеш ә'мәле мале набә,
 Бра дәве мьн ль хала сурәте сөр бьк'әта.

Бра сэд дари бие н'йа мьн хьстана,
Сесьд зер'н шьрма мьн у табэ.

— Кэч'е, кѳлмалбаве,
Wэра, ам қазьл-қраре хwэ һэвр'а вэкин.
— Кѳр'о, кѳлмалбаво,
Дьчи кавьла Эзѳрма шэвьти—
Qѳт'инга дэрд у дэрмана жь мьр'а бьк'ьр'.
Һэчи т'эмийа мьн ль тэйэ бинэ ль ши, паше бьзвьр'...

215. БЭРФӘК БАРИ

Бэрфәк бари ль кавьле гѳнде мэ ньзам чьма,
Бэлге гѳл-р'ьһ'ана, сосьна бында дьма.
Н'эйфа мьн найе ль сэд н'эйфе,
Жьна че чуйэ к'этийэ бэр дэсте к'оти н'иси, шьндоки
мера, чьқаси тьма.

Бэрәфәк бари кавьла гѳнде мэ — ч'йа спикьр.
Кари хэзалан, каре хwэ һьлада мэшия,
Ль зоанне Шэрәфдин гѳһдари кьр.
Эзе дькьм һэр'ьм ль хал у хэти ль гэрдане,
Мори-мрщан, к'ар у бар сту гәвра мында а'ьр'
зарикьр.

— Кѳр'о, кѳрмалбаво,
Нэчэ пешийа қизэ, қиз гѳнәнэ,
Нэчэ пешийа жьнэбийа,
Жьнэби н'ьр'баланэ,
Дьчи, һэр'э пешийа буке.
Буке йәксалэ минани
Кәwәкә гозалэ тогәрчин дэwе биданэ.

216. ГОЛИЗЭР

Гөлизэре, көһьм-көһи нерьм,
 Лы Базида шеран лы мерг у чимана һур дьч'ерьм.

— Кэч'е, көлмалбаве,
 Н'айани содусенсал э'мыре мын т'эмам бэ,
 Ээ шьрихе тэ — ви мерьм.

Һатн бае ве Лог'эре,
 Ше у шебьске Гөлизэра мын т'ел бы т'ел буйа,
 Дак'эгийэ сэр фьлана ве к'эмбэре.

— Кэч'е, көлмалбаве,
 Нэрчи кэси навбайна һэрдэ дьлан, чар ч'э'ван
 фьментикэ,

Корбэ, к'отиба, гөр'ибэ, бавиба,
 Н'эфт сала ба н'эжима бьгэр'иньн,
 Хва нькарбэ бьгьрэ сэр баре гиһе к'эре.

Жь Хамуре ында Слеман К'өмбайта,
 Сыг у бэре Гөлизэра мын минани
 К'эг'эзе сэр мафэиде нагьрэ хал у хата,
 Нэрчи кэси ды һэр'э шэлэте хэрибан—
 Достэка марьв ле т'өпэбэ—
 Бефэдырэ, бер'умата.

Иро бьр'эж сьаре мэ сьарбуна жь Бдансе,
 Жь малбат'е, жь мала Аладин бэге.
 Данина ч'йае Син'ин лы дьаре лы к'елэке,
 Хэде тала мразе мын к'элэш к'ава мын һасьл бькьри.
 Брэ сэр мында пайа буйа қасьде ве фэләке...

217. Н'ЭСРЭТА МЫН

Н'эсрэта мын жь мала баве
 Дэрх'эт минани һива зэрэ,
 Жь пар'а дыһер'ьм шоте гөлиһа,
 Жь пер'а-аниһа кэвэрэ—
 Шоте зер' лы сэрэ.

Н'эсрота мьн бь мьнр'а хэбэр дьдэ туди ширьн,
Сэр мьле р'асте дыһер'э—
Шоти бав у бра мдабыла,
Жь ч'э'ве р'ашбалэк дьр'ежэ ав-һесыра,
Жь наве дьк'ышнэ ах у к'эсэра.

Дэ к'ане, н'эсрота мьн к'ане?
Ани каварэ жь хьфтане,
Бьск дрежбуна жь бадане,
Сурот сор буйэ жь р'амусане,
Ч'э'ве р'ашбалэк — жь кьлдане,
К'офи кел буйэ жь гредане,
Мамьк сьстбуйэ жь т'эвдане,
А кэч'е, кьлмалбаве,
Тэ оз кьштэма, хуна мьн к'ане?

Н'эсрота мьн жь мала баве
Дорк'эт бь мьнр'а хэбэр надэ
Ньзаньм чьр'а?
Бэжьи эравэ мина н'ал-н'але нав гэньма,
Мамьк сьннэ минани финчане дэст н'акьма—
Кэч'е, кьлмалбаве,
Тэ гоште мьн н'эландийэ
Бь вақи, бь дэрама—
Һэстүе мьн н'эландийэ
Кьрийэ шыма.

Н'эсрота мьн бэжьиэравэ жь дари лэйлане,
Мала баве Н'эсрота мьн ль һавина—
Даннэ ль мерг-зозане Элдаг'е,
Пайзэ дагөр'ял ль сор ч'эме ве Р'ьһ'ане.
Н'эсрота мьн минани карэка кари хэзалан—
Карэ хвэ һьлдайэ мэшйайэ
Ль зозане Шэрэфдине—
Ль бэр т'үме ве н'эвшане...

Ле wae, ле wae, ле wae, ле wae,
 Бәри ве сбе к'әләш к'әwа мын
 Мәшйайо канинга ль бәр чае,
 Сәре мын дешә, сәре хwә данн бәр п'ешә ә'бае.

Бәр сәре мын ә'вдале хwәде бь һөрми бу, бь гәрми
 бу, т'әқи бу, бь т'әрқибу,
 Мын дьзанбу базьргәне Шаме һ'әләбейә,
 Мын ньзанбу т'ели Ә'йшана мына
 Бь гомгәма зер'ин, мәшйайә бәр канинга ве Сәрае.

Дьле мын ә'вдали хәде п'әлтә ә'wьре сәр Wанейо,
 Гьртә ч'йәе Вардика шәwьти—
 Ль Бьланьха кавьл Муша жери
 Сәр мәк'ани баве мын жела тейо.
 — Көр'ә, көлмалбаво,
 һәргә ль р'ьндан, бәдәwан дьгәр'и,
 Әм һәр'ын ль Теч'уке, ль Сг'әке, ль Ксвәке,
 сәр канинга ве Зәйт'ейо

Дьле мын ә'вдали хәде п'әлтә ә'wьри сәр Wанейо,
 Ве дьк'әмк'ьми.
 Гьртиә ч'йәе Вардика шәwьти
 Бьланьха кавьл, Муша жери
 Сәр мәк'ани мала баве мын дьләк'ьми.
 — Көр'ә, көр'малбаво,
 Р'амусанәке гәwран у р'ьндан, чилан у бәдәwан
 мнани—

Һьнгьв р'уе т'әв һ'әланди,
 Мәрвә жь хорте хәлдер'ә дайна сәр п'ьрти нане дь
 гоньми.

219. ЛАУЖОК—НВЕЖОК

Кәко, браю:
 Фәләке ль мын һакьр,
 Мыле хwә ль мын һ'әжанд,
 Ч'әшьле хwә ль мын бакьр...

Шэ'дэ-шуде шэнгэсйаре мьн гэлэк һэнэ,
Г'одалед элед гранэ, кырынэ қбт'нкэ пола—
Дэри ле шыма кыр.

Дьбе, ло wэра, ло wэра:
Дьло, мэ ль һ'афа ве мэчте,
Дэре мала шэнгэсйаре мьн
Дэнге шинэ, сэwта гри те.
Қэwым у лезым к'этынэ
Һээнэ у шинэда.
Нэйаре к'этынэ ве шриде.

Ло дьло, ло дьло, ло дьло:
Сйаре мьн сйаре Нэне,
Г'опэкэ ль сэре Нмейэ,
Халэкэ р'ашэ ль бэдэне,
Шкендандийэ пышта қэwым у нызмама,
Храбкырийэ мала хwэ бь т'эне.

Кэко, брано:
Э'wран, э'змана нае дэнгэ,
Ээе т'абутэке шэнгэсйаре хwэр'а чекым т'эхте
чапе дарэ р'энгэ.
Бра дэв, леве шэкьри
Ахед гор'ада нэгьрэ хобар у зэнгэ.

Кэко, брано:
П'адшае сйарайн лавинэ,
Г'ух-фэрмане хwэ һылдайэ дьгэр'инэ,
Шэнгэсйаре мьн гьртне мере ольмейэ,
Гало, нызам, we к'и али бышинэ?

Кэко, брано:
Дьба, һатийэ қбльнге р'у бь хбра,
Мерг у чимане мэ эwьри.
Дьбе, дэнге ви қбльнге малхрав wьсанэ,
Мина мэрьве малхwe мала ви дьмьри.

Һэйло, брано:

Һ'эжимо, малхраво, ти маг'ини,

Ду-дармане хвэ һьлнин,

Һ'эжиме малхрав һэйло.

Дькэ-накэ шэнтэсйаре мын назьыр'ини.

Кэко, брано:

Сйаре мын сйаре боза делбэрдэйн,

Дьве софорэж р'эбуыз һа ль ч'йайн,

Шэ'дэ-шуде шэнтэсйаре мын гэлэж һана,

Гава дьвэ шыгниньа к'осэмьсрйиа

Дьве, буыз чэрхэчце сйаре һэснэвэстйайн.

Кэко, брано:

Бэрфе ч'йаед бьнд дьлиландын,

Неч'ривни каред хазала

Бэр'нед жерын дьтырсандын,

Шэ'дэ-шуде шэнтэсйаре мын гэлэж һана.

Гьртве мере ольмейа,

Гэлэ, һьзам, к'н али шандын?

Кэко, брано:

Тэйре сйарайн бэлэбанэ,

Цайша к'осэко, зэнгьли

Бистучар зманэ.

Шэ'дэ-шуде шэнтэсйаре мын гэлэж һана.

Гава дьвэ шыгнинне к'осэмьсрйианэ.

Ло вара, ло вара, кэко, брано:

Һ'эжимо, малх'храво, жь һ'эмае,

Цётн, малһ'эме хвэ һьлда вара ве сарае,

Шэ'дэ-шуде шэнтэсйаре мын гэлэж һана,

Врина к'осэмьсрйианэ,

Дьбе, к'эве дьдеда, к'эв ле нае,

Кэко, брано:

Ч'йа готэ ч'йа,

Дьбе:— К'ане хэлде ль ван шйиа?

Дьбе:— Эв жи к'очорбун дагэр'йан.

Ч'йае бьнд р'е начьне,

Нап у дэнге шэнтэсйаре мын дэрк'этийа е мьрьне.

Кэко, брано:
Касак ль ч'йзе бльд р'е ченака,
Нав у донге мырна шэнгэсаре мын
Дэрк'этифо нава эл в э'шине—
Кэс бавэр нака.

Һэйло, брано:
Мын го, брина шэнгэсаре мын ль һыпава,
Дэ we деша, һэйло брано,
Һ'эму гава...
Дэ we машандийо, һэйло брано.
Һ'наред сурэта,
Зэркэрийо бэзе ч'э'ва.

Кэко, брано:
Ч'йаед бльд цинаред храб четьрын,
Хэбэре нэкаса жы тире фэщэри нотьрын,
Гэрэ йане мэрыв жы к'ома н'эр'ва, йан г'һафин кэр'ва,
Нава хэлде хэрибда—
Ижа быдабырын.

Һэйло, брано:
Зозане ма чава башын,
Бэлэкине бэрфе һ'элийанэ манэ шашын.
Р'эвшне коне эдифа физ у буке сале.
Хорте т'уицькэ т'эр'ашын.

Кэко, брано:
Дэре мале һ'оза мийа,
Пышта мале тэвлэ-чите мэ'нэгийа,
Нэчэх-мэщале хорте т'уицькэ т'эр'ашын,
Малне ван к'этыно дьлде жыэбийа.

Һэйло брано, брано:
Смела ахе мын хвэши смела,
Бра бае хэрибне леха, тэхо т'ел бы т'ел,
Һ'эйфа мын те ви ахайн—
Бра нэдэ бэр аха кэндела.

Брано, брано:
К'леса Тандурәке we бь ава,
Фезеда баләкниа, бында далава,
Хера хвәзыл щарәкә дьн әва сйара
Бе бәр дәрә мә пайава.

Һәйло брано:
Әме р'авьн аве-бузе г'әв лелакьн,
Мениакн һ'асын дәвзравкьн,
Әме к'еләке бриндаре р'уиен
Һеди-Һеди сәр лелакьн.

Кәко, брано:
Әме р'авьн мә'нәгне аг'е хвә бьвьнә аве,
Тәнг у бәрә мә'нәгниа бехвәйн сьстбуна к'әтывә илге,
Да тө г'ә шайиша кәс'ьшина,
Һәрча кәр'е ван һәна бра хвәшбын—
Давса баве.

Һәйло, брано:
Һ'әкимә, малхравә, ти һәйдари,
Тә һьлдә рәт'и-дәрмана дәрбазбә һа ль ви бәри,
Мала һ'әким кавьла кәленә,
Брине бриндара нәкьрә сәрәдәри...

Һәйло брано:
Нахвәшо, пәхвәше нав ори'әне,
Әме р'авьн ви нахвәши бьвьнә бәр дәрә дохтәрхане,
Һ'әйфа мьн те we һ'әйфе,
Тә вәрә дәрмане храв дане.

Кәко, брано:
Брине бриндара к'леса балиседа нәт'әвьти,
Ишәв эварда бәне пышта хвә хәвьти,
Го, вәрә шне мьн дайна,
Ишәв эварда дьл-һ'наве мьн п'әр'ьти.

Һәйло, брано:
Кәне мә эддйа бь чар стуйн,
Әме нәгәр'ьн ч'йәе жорни қар бь қануйн,

Балки малхве мале, каванби мале
Чанд салэка бында р'уни...

Нэйло брано:

Эме нэр'на шара, шара хали,
Эме нэр'нн зозина, зозина хали,
Коне ма кбрманцие граньн,
Эме пазаны стуге хва харкн
К'а к'н али.

Кэно, брано:

Дохтыро, малхраво, ти урси,
Тэе ньлдайэ сэр брине брндара к'ер у дэрнн.
Вахте ч'э'ве мьне ч'э'ве кбр'мьре дохтыра дьк'эва,
Шуша дьле мьн шкаст, фбдуме чоке мьн лэрэн.

Кэно, брано:

Н'экино, малхраво, н'экини кэр'э,
Ншэв эварда сэр брина брндара
Фбти-дармане хва дьгэр'э,
Кыр, нэкр сэр брине брндар
Нэкр сэродора.

Дэ вэе, вэе, вэе:

Дэе мэ'руме, мьн го:

— Ве сбе т'эрбе ван шидна—
Эме чекн валате сэр'наде бьльниция,
Бра ба'наре сэрда нэе
Аво авед балэкиня...
Вай, вай...

Дэ дае мэ'руме:

Дайка дэргуге ль валате дурэ,
Де у баве ве нэ ль вена,
Гэло сери чь шь'риа бу?
Да, дьбе, ве ольмер'а дэст даннэ,
Дэсте ве нагьрэ бькэ н'элебннн мннэ.

Дэ wae, wae, wae:
Дэе деране, мын го:
— Коне дайка дэргуше данийа ль к'елэке,
Ольмер'а дэст данийа,
Ида шарэка дые нькара
Дотына ве ч'елэке.

Дэ wae, wae, wae,
Дэе ма'руме, кэсэк т'бна дайка дэргуше we
льино

Дэе ма'руме, дэст нэдэ—
Дыле мын юбли на бьрина,
Кэсэ т'бна дэе ма'руме,
Дайка дэргуше — р'эвшна говондано, вэгэр'нна.

Дэ wай, wай, wай,
Дэ дэе, дыле мын чавана,
Дыле мын чавана,
Хwаде храв бька мала дохтырана,
Дэ, мын, го, дайка дэргуше,
Р'эвшна говонда, ш'ука се брана.

Дэ wae, wae, wae.
Дэе ма'руме, мын го,
Тьрса мын жь маре нешина,
Бохте тадамэ қэте хwэ
Жь мээле хэриба вэка,
Хэриба бехwэйина,
Щибазе wана храб нэка.

Дэ wай, wай, wай:
Дэе ма'руме, кэванне мала на т'эм-т'ельи,
Дэ we ольмер'а we дэст данийа,
Гэло we р'aw у т'вдире хwэ—
Иви́на к'е бьхелэ...

Дэ wай, wай, wай:
Кбле баве Але щотын,
Дэ мыне го, баве Шамьл мьрийа,
Эди дэнг у наве баве Чале ль дийае нэе готын.

Wae, wae, wae...

Эме дэре мазале т'эзэ вэжы,
Эме дэнгоки велыйа газн лэвжы—
Эме т'ли-печ'не қалэме—
Ч'а'в-бруе балэқ теда ласкы.
Эме р'ашы т'эробэке т'амьа чекы,
Эме п'анщэрэке йале р'екы,
Эме сва хвэ быдына қбит'аре ч'йа,
Хвэр'а-хвэр'а славе лекы.

Wae, wae, wae...

Т'эвня ван ханыма йэкборэ,
Пиж-к'эргите дәсте ван т'эв шэваһьрэ,
Пештыри ван ханыма кэсэк й'бщум нака
Бейэ сэрэ.

Дае мэ'руме:

Суке, эе начьмэ суке,
Суке, эе начьмэ суке,
Гало ифьр'а к'е бу
Ль баве Бемал кырьна,
Балки лэвнина зэ'ве у буке.

Дэ вай, вай, вай.

Дэ дае мэ'руме, мын го:
— Ве сбе чь тэ'вака же тэйроке,
Чь тэ'вака же тэйроке,
Мын го, ль дэре мала баве Бемал барийа,
Мын мэ'руме, йата чоке,
Гало илэвным ифьр'а к'е бу?
Бывэ нэхвэше шэв у р'оке.

Аве тини, ава гәр'е,
 Қир'ни дькым, дөнге мьн һәр'е,
 Эзе бежым:
 „Лавько, қөрба, әрд сгрина,
 Тә п'ехаси, вәра сәр р'е“.

Бае галия те гәр'ә-гәр'ә,
 Қиза к'әре бәжибльдә
 Бьск у галия һәвр'а шәр'ә.

Баран бари жь хадеда,
 Ав голбуна дөве р'еда,
 һәрча мрза дьхвәзә хаде бькә,
 Мрзе мьн у к'ава мьн жи
 Бькә бьн лһ'ефе р'әхе деда.

Баранәк бари жь хадеда,
 Шелукьрийә шәв,канинге дөве р'еда,
 Эзе зәри доста хвәр'а дерәки биньм Учк'ьлисе,
 Эзе бьдм сәр т'әрзинг-т'әрзинге ве Т'флисе.

Баран бари сәр шилана,
 Кавьр-көч'ьке хаде бьбарьн сәр шинара,
 һәрче орт'а мьн у кавә гозалда фәсадика,
 Бьк'ьшинә эше, эша дөв дьрана.

Бажьна гадә лавьке мьн тавьса,
 Р'о ле дьха дьтәнсә,
 Гава т'әв к'оти шьндока жьне р'адьзе,
 Р'о те р'өже дьч'ьльмьса.

Бажьна дерн, бажьна дерн,
 Мере к'оти, хвалн серн,
 Гәдә, қөрба, әзе дьвем, нсал пер'а вәро мьн
 бьр'әвинә,
 К'е нәверн, к'е дьтәрси.

Бажына кэва гозэл т'ела дээн,
Пер'а быскэ, пар'а дээн,
Фальне кэва гозэл п'эр' дьхвээн,
Сэд зэр'е зэр, һ'ээр пээн.

Бажына мьн к'асмыма,
Дб-се т'опе сари Москов ле лазьма,
К'е дийэ, к'е бинайэ,
Дьлж'отийа мэрыва гондда һэвэ,
Мэрыв һэр'э вэлэте хэриба,—
Пака дьне бина.

Бажына мьн ханьме —
Истэкана сэр т'ахьме,
Бина гонне дэве к'оти, шидоке мере мьн те,
Мьне шэве пайна, пышта хвэ дьдьме
Бэре хвэ надьме.

Бажына мьн ханьме вона истэкана нав т'охьме,
Де у баве мьн аз дамэ калэки һ'эфте сали,
Сьне һ'эга эваре пышта хвэ дьдьме.

Бажына тэ ханьме—
Чь финцана сэр т'аг'ьме,
Мала баве то зйарэга Днарбэж'ре...
Эз бэре хвэ надьме.

Бажына тэ зрава, дькэ бышке,
Шэрма хай-хэдана инбуя,
Мьне қайшэк бык'ыр'яа быда пыште,
Дэр цншаре кбр'е хвэ быкбжн,
Наһельн ла'эски р'увем ль тэныште.

Бэрфэж бари ч'йае Газе,
Һ'эйфа мьн те қиза назьк—
Т'эви к'отие мере хвэ р'азе.

Бэрфоке бари we шэн'эйа,
Кара хазала каре хwэ һьлдайа т'омашэйа,
Бьра дорде мын гөре сөре ч'йа нобинэ,
Гөр гөнэйа.

Блынд кьрын, блынд кьрын,
Кёлне бэрфе ма гэр кьрын,
Мын дит т'ьрбөк чадьр кьрын,
Т'атым—мэдэг дэст хэрибне.

Ве каланне, аз кал кьрым,
Ве хортанне мала хwэ баркьр,
Онаа бөре хwэ мын гөһер'и,
Бука дьле хwэ мын саркьр.

Ве канига дор бы цыш,
Ве сбе щот көве гозал бөр хэрьщи,
Н'эфт хwэзыла мын ши мэрьшн—
Ч'э'ве хwэ дит, дьлке хwэ азьышн.

Гезйа дэсте мын н'эвшанэ,
Мын чийа werана Элэце дора ч'йанэ,
Һэрге һун пьрса р'аст жь мын дькьш,
Гэдэ лавьке мын хэрибейэ, нэ ль ван шийанэ.

Гэдэ лавько, мала дьгөр'и малэ шанэ,
Бөре һесуе кохина wэнэ,
Һэрге wэлате хэриба
Стик щане гэдэ лавьке мын быгөр'э
Вра р'öh'e мыва э'йанэ.

Гэдэ лавьке мын бар дери сэкьшн дөшьярмиш бу,
Туищька анне тишэ-тиш бу,
На wэллэ ниве э'мьре мын мабу,
Ниве дьне ч'өр'ьмиш бу.

Гадэ лавьке мын сэкыйнэ сэр садэре,
Тэ ль к'ере, we к'эмбэре,
Бра т'элье мын нэр'а ч'э'ве йазим — мын хозале.

Гадэ лавьке мын сйарэ, пэйа нава,
Р'амусана йэке, дэда райил нава,
Ээ соэе р'эве дьдыме,
Мын нг'бар нава.

Гадэ лавьке мын п'але мерга тэ'ли тутт,
Һым дьдру, һым дынэ'ли.
Wэки к'ома хай хэдана нибуйа,
Мыне шэ'ле гөрза хвэкьра
Бьда баноки бьчума али.

Гадэ лавьке мын чуйэ гөнде гөрща,
К'ынше хвэ шуштына авитына ль ван сыща,
Qазаница хвэ неал дэ сала т'эмам дайэ мори-
мрщана.

Гадэ лавьке мын шване ван кавьр'а,
Гэли малино, гөндино, щинарно,
Һуне нэки ван ньфьр'а,
Эw шаһьла, чэхе мыр'а.

Гадэ лавьке мын шване пазе нерэ,
Пэз бэрдайэ дор энерэ,
Бэр у бышкочка қлер гьртиһа.

Гадэ лавьке мын хэиндийэ де у бава,
Дабу сэр р'енга ве Идьре,
Гадэ лавько, дэ тэ wэрэ—
Сала, сала исальир'а
Тэ қаське бьк'шнньм
Бэр синга ве чадьре.

Гәдә лавьке мьн шване ван кавьр'а,
Ле накьна ван ифьр'а,
Де у баве мьн ээ дамэ
Яэки шаһьли чахи мьнр'а.

Гәдә лавьке мьн шване ван кавьр'а,
Һун ле накьн ван ифьр'а,
Әв шаһьлә чәхе мьнр'а.

Гәдә лавько!
Бра йокэ мьн буйа,
Якэ тә буйа,
Дәр шинар т'әв шә'дә буйа,
Бра быготана лавьке тә һат,
Красе щане мьн т'әиәбуйа.

Гәдә лавько, нәча Ване,
Ван дьжмьнә,
Сәр р'яа Ване мер коштьна,
We бежы: „Бона чийә, бона чь инна?“
We бежы: „Бона ника т'әшйя мьнә“.

Гәдә лавько!
Тә нахвәстьм, нәр'әвандьм,
Тәе кьрм дэзмаләкә дәста,
Зәнда сор аландьм,
На вәлләһ.

Тәе кьрм поләки сори слок
Әз чрпандьм.
Гәдә лавько!
Һәр'ә, р'енга хвә нәминә,
Һәр'ә кавьла Қадымане,
Фол, блете мьн быстна,
Хәде р'әһ'е мьн бәри чуйнна тә быстна.

Гали к'урэ, аз дак'этым,
Фыч'и нур бу педа к'этым,
Чыда блынд фыр'им
Алчах к'этым.

Гали сад шар гали,
Эзе агыр дайным,
Буз да н'али,
Дорде, кбле кowa гозэл
Кырым ард у хали.

Гише бьдру, гише п'але,
Нэй бьдру, нэй бынэ'лэ,
Вакн мне шарма хайа шарм нокыра,
Мые дэрэфила возе хвэ тэр'а текыра
к'елэнди бьчума мале.

Гбл барниэ хэт бь хэт,
Хэлге гбле хвэ бьрын.
Гбла р'инд, гбла бадэw
П'ара мын к'эт.

Гбнде ма, гбнде ван Мирок'а,
Дэ тб ч'ьре вехэ дайнэ сэр п'етэка,
Эз у тб эварда бьк'эвн к'эф, н'энака.

Дара бэр дэре баве мын зэйт'уна,
Шахе даре бэржер чуна,
Дэ тб wэрэ мын бьр'эвина,
Де у баве мын һамни готына хвэ п'ошман буна.

Дерэ сийэ, дерэ к'обэ,
Дэ тб нэгэр' дэшт у зозан оба-оба,
Дэ тб wэрэ наве зэwаще сэр мыр'а бькэ н'эрам,
т'оба.

Деро чите, деро кэвье,
Ня ль сэр т'эвие, на ль сэр т'эвье,
Эзе дане р'оё набиньм,
Э'мьре хаде,
Дане шэве һэр'эма хэвье.

Дэнге мын дэнгэзе,
Агырке к'этиһа к'ок'а Ширһальзе,
Эзе т'арка ч'э'в быруе балак нэжым
Һ'эта кэвэр тэр'ба. қант'эр' бэзе.

Дэре мала баве мын қахчинэ,
Пышта мала баве мын қахчинэ,
Красе гэдэ лавьке мын чите сори гёл-гёлнэ,
Гэдэ лавьке мын һатһа мын бэр'эвинэ,
Тэрса дэле мын суда главина.

Дэре мала баве мын мылазгэр,
Мыне гстила хвэ дәсте хэлде т'ели далалда нас
кэр,
Мыне ве све тэрса к'оти, шыдоке мера ч'ер'и
тэкр—
Хвэ хлэскэр.

Дэре қот'ниһа дэла вэка,
Эзе газн һэвал-һогьре хвэ у тэжым,
Һэрче дэрде дэла динэ
Бэра газына мын у тэ нэжым.

Дэрде дэла эз даннэ,
Тё соли, эз пэ'иннэ,
Һэр'эм бэжым шкһат, һивн,
Эзе бежым шэк'ил нэфсым, бе хайннэ.

Дэрде һевне гранэ,
Дэрдэки бе дэрманэ,

Мина қолыңа р'увйаңа,
Нәе сәре гьре ч'йаңа,
Дәрде һеуһе грана,
Мина һ'ьрч'е галйана.

Дора аһе, дора мыңа,
Бьра бьшке щер'е мыңа,
На вәллә гәдә лавьке мын вәлате хәриба
Даса һивйа мыңа.

Дьле мын һ'ьра сәре һәрәб һәвалә,
Мыңе р'акьрийә щотә каре кархәзалә,
Мын бебәхтә, к'е дийә, к'е бинайә,
Мәри һеч'ира дәсте хвә быгрә быдә—
Дәсте хәлқе.

Дьле мын села һ'әсыһи,
Һесьре мын тен, грне мын сәкьһи,
Мын го: мын нәр'әвиңә мала Искане р'ошкһи,
Кәһи һәдийә, һә пәсыһи,
Хәдә хрәб бькә,—
Мын го, мын бьр'әвиңә,
Мала Г'әмьре һ'әсыһи.

Дьле мын һелһиһә тәйре һәва,
Ле р'әвиңә щотә қазә р'әфе кәва,
Әмәке мын у кәва гозәл,
Г'әмам чуйә бадьләһәва.

Әз гәһьм. гәһә һәва баг'ә,
Һешһи дькьм бәр хрщитә
Һәрәб г'әг'ә.

Әз дьмьрьм һар сәбәбә,
Дә бра г'ьрба мын дәре мала бәве тәвә,
Гава сие р'адьһи, сәр ч'ә'ве хвә дьшоһи,
Бе: „Кәва гозәл, әһне мында р'әмә тәвә“.

Эз кал бум, сад шар кал бум,
Незнки һ'афте, һ'айште сал бум,
Аг'ьрсонги, садама бажьна зрав, ч'о'вед балэк —
К'очэр бум — харэба мал бум.

Эз кашьм, каше нари,
Эзе һелнна хва чекьм т'аха жерни ви знари,
Лавько, дорба, йз һатийэ саре мын,
Наһатийэ саре Ибонге Кёрмахари.

Эз нэ ль вьрм, нэ ль шьрм,
Қалч'ич'ока бар кашьрм.
Эз нэ вьрм, аз нэ вьрм.
Қалч'ич'эка дор кашьрм,
Қанща хвэстьм, хрива бьрм.

Эз нахвэшьм вэрэ сэр мын,
Қалче орг'ане һалда вэрэ шэм мын,
Һэрге де баве мын, мын пьрсин,
Эзе бежьм һ'акиме Лоқьма һатьбу сэр мын.

Эз нахвэшьм р'ожа һ'афта,
Де тэ вэрэ шинге мын быг'һезэ,
Бывэ коне жорын, сэр ван т'эхта,
Эзе бькьм қир'ин,
Бьра данге мын һар'э шоте йара ван бебэхта.

Эз харибьм, нэ жь ван дэра,
Ле, ле, аз дур к'этым жь бав у бра,
Ле дэе, хариб эзьм,
Хали ль саре немақьла.

Эз чум Хөме нэ мал бу:
Шэве дэрде хвэда бу,
Гэвэз хамьла хвэда бу,
К'ьла ван машка мэдэ бу.

Эз шамна, р'енга мьн дурэ,
Мьне жьмьри снусе гбли нава мьла,
Гэдэ қорба, хэма мак'ыши, банга тэма.

Эз we т'ахе, тб we т'ахе,
Бэжыи бльнде, гбли шахе,
Эзе кэва гозэлэ хвэ бьр'эвнньм
Бавем Щэрцэрисе мала апе.

Эз we т'ахе, тб we т'ахе,
Бэжыи зьраве, гбли шахе,
Хазьла we чахе тэ бьр'эвнньм,
Бавем Мирэк'а жерин мала хале.

Эзе дькьм кэва гозэл бьр'эвнньм,
Не нэк'этийэ бэр дара ве дэргуше,
Тэ ч'э'вр'эше, р'у эсмэре,
Зозан хвэшыи ware бэре.
Эзе дькьм кэва гозэл бьр'эвнньм,
Не нэк'этийэ бэр дара ве мезэре.

Эзе севьм, сева тэр'ьм,
Қарафьла к'эскьм, дор бы п'эр'ьм.
Эзе севьм, сева тэр'ьм,
Қарафьла дор бы п'эр'ьм,
Wэки р'ожэке гэдэ лавьэке хвэ нэбинньм,
Қбдум т'бна не быгэр'ьм.

Эзе тэйрьм, тэйре гола Мэзын,
Һьн дьр'эвьм, һьн дьбэзын,
Дьчьм нава к'ома һэвала
Диса сефил эзын.

Эзе тэйрьм, тэйре нерьм,
Бэр дэре мала баве тэ дьзэрьм,

Әде сала исалыи дькым кәһә гозала хәә
бьр'әвннәм,
Диване аз һөверьм.

Әде чүмә к'оза мийанә,
Мори, мршан зәнда мьн қәтйанә
Әде һур-һур к'әтмә ле гәр'йамә,
Һәрче мьне дитыи. Һәрче һадитыи,
Әде бькым турк' у бегар' бавем сәр гөндийанә.

Әлэгәзе лә ван гьра,
Бьра кбр'е сәбәк'аре мьн бьмьрә,
Чаһа сала исалыи дәсте мьн гьртын
Данә гиеке гбр'и нав кавьр'а.

Әлэгәзе, к'оч бь р'езе,
Әде сори к'әтмә һ'әта фезе,
Әде к'ас ала ван зозана текым қалча шә'ра ве
к'тане.

Әде гәдә лавьке хвәр'а бьшннәм,
Гөнде Бота сәр к'отане.

Әлэгәзе һ'әта вьра,
Ав р'әжйайә сәр кәвьра,
Әва сәре се маһанә,
Дә тә вәрә һа мьн у тә бошо,
Тә бе — хушке, аз бем — бра.

Әлэгәзе ве бь р'әзә,
Дәнге мьн к'әтйә к'ок'а дарә ширһ'әльзе,
Әде дькым дәсте кәһә гозал бьгьрм бьр'әвннәм,
Бавем Т'алина жорьн бәр бәхте доста, ве
к'аг'әзе.

Әман, әман, әман,
Мә дәрбаз бун сал у зәман.
Хәлқе т'ели дәләл гь зәвьщии,
Т'әне-т'әне аз у тә ман.

Әме һәр'ын мала бава жь пер'а,
Пышта хвә бьд'на к'отәке стер'а,
Әме г'не хвә бькыи—
Ньзам газыне хвә жь к'ер'а.

Әве һане лавьке мьна,
Қастум йәкә, шев дөд'на,
Гәдә лавько,
Г'ла П'ампе әз у т'бна

Ә'ур ниньм, баране бьр'ежым,
Кәсәк т'бна дәрде дьле хвә жер'а бежым.

Зәнг'ли зәрә, дәнг же нае,
Бав жи кәр'ә ль Бәг'дае,
Де бь гәр'ока, мала нае.

Зәрне г'нде мә сьсенә,
Қаныя жерьн аве тенә,
Әе р'амусанәке йанга пешын дьхвәзым,
Йанга орт'е к'әрба шер'е мьле хвә дьшкенә.

Зозан нәма, мьн ле дани,
Қани нәма, мьн ав ле һьлч'ьни,
Қаныя һ'әсән мьн ав һьлч'ьни.
Пәки смел сор сәр мьр'а сәкыи,
Дәве мьн нәгәр'я бьгота:
„Тә әзәни, йаве жьни“.

Парәка мьн һәйә г'нде вада,
Сәре хвә гәрәда бәр қәлахе бь тә'лдәда,
К'оти шидоке дәваре мере ве
Да шәшхане, дәстда г'ллә бәри мьнда.

Кавьле г'нде мә дәрәщә,
Ле шин дькә гиһа, лелавк,г'л, сосьн т'әмам
п'әнща.
Гәдә лавько, вәрә р'амусанәке мьн к'әрәкә,
Дәв у драпе тә шәкьрир'а гәлә қәнща.

Кавьле гонде ма спыгэ,
Гэда лавьке мын ле дьгэр'э қрма, қома, ды
т'вьнгэ,
Ваки к'ома хай хьдана нибуйа,
Әзе р'оё н'әфт щара бычума солэ лыга.

К'амбахя ава Мураде лэмә-лэмә,
К'аләкчйо, бәхте тәмә,
Дә ть wэрә далалыка дьле мын жь ава Мураде
дәрбазка-
Әз к'әфила һәфе тәмә.

К'арубаре мори-мрщане занде зәр қәтйана,
Әзе чумә ве Р'әwane,
Әзе гәр'йамә дохтър, авдерк һа нәмәнә,
Дине, бәдәwe, п'ошман диса әзм.

Кәри пәзе ль ве пыште,
Дә ть wэрә р'уни к'еләка we тәныште,
Дьле мын а'вдала хаде нәк'әтйә гышка,
К'әтйә шәпке сери, қайша пыште.

Кәри пәзе чәнди пайә,
Нерне нава нона гайә,
Гэда лавьке мын тәштйә све нәхварийә,
Фьравина нипро бәрда майә.

Қәч'ьке, к'обар-к'обар хwә ба мәка,
Щер'е аве һьлда кәпйә пышт мала ма қәст
мә'нәкә,
Алки щәгәра мын саг'ә,
Алине дьне храв нәкә.

Қәч'ьке, тәе ав ани, ава гөле,
Гэда лавьке мын хәйдийә чубу чоле,
Кәсәки хьдан хере т'оно,
Һәр'ә бина сәр we йоле.

Н В И С А Р Н А С И

1. „Сәре к'отане“ — готийа Аһ'ме Чоло, 70 сали, нәхвәндя, жә г'бнде Әләгәзе, лә нәһ'ийа Апаране, колхозван, шәхлә г'бидитне дыкә.
2. „Дәре колхозе“ — готийа Аһ'ме Чоло, бәһер' нивсарнасийа 1-ә.
3. „Бадәве“ — готийа Аһ'наде Усье, жә дйа хвә буя сала 1908-ә, жә г'бнде Әләгәзе лә нәһ'ийа Апаране, дәнгбем, колхозван.
4. „Гәдә ләшәк“ — готийа Г'бля Хәдәдә, 40 сали, г'бндийа Әләгәзе лә нәһ'ийа Апаране, колхозван.
5. „Мә зәвнҗа“ — готийа Хәйлаза Ә'ло Н'әсәйан, хәбәтчийа мәнхана г'бнде Әләгәзе лә нәһ'ийа Әләгәзе (нәһа Апаране).
6. „Гәдә ләшәкә мән чу“ — готийа Хәдәе Сәо, 50 сали, нивхәндя, дәнгбем, дәмнә лә г'бнде Әләгәзе лә нәһ'ийа Апаране. Хәдә вәхтәдә шиван буя, нәһа колхозвана.
7. „Дә зәри“ — готийа Щәма Мирзә, артиста Тәтрона к'әрдайнә дәвләтә бәре лә г'бнде Әләгәзе лә нәһ'ийа Әләгәзе (нәһа Апаране), 30 сали, хвәндя.
8. „Бәрфәк бәри“ — готийа Щәма Мирзә, бәһер' нивсарнасийа 7-ә.
9. „Гәдә ләшәкә мән“ — готийа Щәма Мирзә, бәһер' нивсарнасийа 7-ә. Әв к'ләм һәтәһә нивсарә сала 1944-ә.
10. „Ле, ле Хәзәлә“ — готийа Қадн Мирзәйан, жә г'бнде Әләгәзе лә нәһ'ийа Әләгәзе (нәһа Апаране), 20 сали, хвәндя, артисте Тәтрона к'әрдайнә дәвләтә бәре — г'бнде Әләгәзе. Әв у к'ләмәд жәре һәтәһә нивсарә сала 1943-ә.
11. „Мән хәзәләкә р'аньр“ — готийа Қадн Мирзәйан, бәһер' нивсарнасийа 10-ә.
12. „Ле, ле зәри“ — готийа Қадн Мирзәйан, бәһер' нивсарнасийа 10-ә.
13. „Ле, ле Дилбәре“ — готийа Қадн Мирзәйан, бәһер' нивсарнасийа 10-ә.
14. „Г'әвә мән лә р'әнтә тә қәр'әмн“ — готийа Қадн Мирзәйан, бәһер' нивсарнасийа 10-ә.

15. „Мала ма шинаре мала ма буйо“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

16. „Сайран“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

17. „Халил баго“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

18. „К'ава“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

19. „Ханне к'ава мян“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

20. „Да йар, йар, да йар, йар...“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

21. „Да йар, йар ширине“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

22. „Найло дало“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

23. „Шане“ — готийа Қадн Мирзойан, бийбер' инсарнасиа 10-а.

24. „Вахте зорйа мян нишан к'арн“ — готийа у жь бор хва дэрхьстийа Усьае Мн'о, жь гонде К'орблахе ль наһ'ийа Апаране, 30 сали, хваонд. Бона тьшт жь бархва дэрхьстие ма'рифата ви найа, дьстре.

25. „На най ль мьг“ — готийа Забьте Ин'о Мамадйан, жь дйа хва буйа сала 1936-а, жь гонде Мирок'е ль наһ'ийа Апаране, колхозван.

29. „Лей эман“ — готийа Тэфуре

27. „Ле динс“ — готийа Тэфуре К'алаш, 55 сали, шивхонди, жь гонде Мирок'е ль наһ'ийа Апаране, колхозван, даатбежан а'йана.

28. „Ле, ле қазс“ — готийа Тэфуре К'алаш, бийбер' инсарнасиа 27-а.

29. „Лей эман“ — готийа Тэфуре К'алаш, бийбер' инсарнасиа 27-а.

30. „Маг'ри“ — готийа Тэфуре К'алаш, бийбер' инсарнасиа 27-а.

31. „Ч'эме П'ас“ — готийа Шахсе Давреш, жь дйа хва буйа сала 1913-а, жь гонде Мирок'е ль наһ'ийа Апаране, колхозван, хваонд.

32. „Ле, ле динс“ — готийа Шахсе Давреш, бийбер' инсарнасиа 31-а.

33. „Най, ле, ле, най ле“ — готийа Шамьле Н'эинд Кулиан, жь гонде Мирок'е ль сор наһ'ийа Апаране, жь дйа хва буйа сала 1925-а шивхонди, ль Т'блнессе дьмина. Шамьл мжулдйа, н'ак'айата (ч'ир'ока) галани зана у бь н'энас дьбежа.

34. „Ә'ндад у Г'оле“ — готийа Басое Бок'ар, дьнебеж, блураван, 30 сали, жь гонде П'аини к'орда ль наһ'ийа Апаране. Басо галани зарготьяна цмао'те зана.

35. Н'асо, шайло“ — готийа Басое Бок'ар, бийбер' инсарнасиа 34-а.

36. „Бакина Қўлхона Иўсо“ — готийа Басое Бак'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
37. „Инка гонде на йокшана“ — готийа Басое Бок'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
38. „Да Бобаз“ — готийа Басое Бок'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
39. „Да бо, до, бо Сайран“ — готийа Басое Бок'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
40. „Бакина гада“ — готийа Басое Бак'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
41. „Баише“ — готийа Басое Бак'ър, бийбер' инсарнасиа 34-а.
42. „Гәвре“ — готийа Кда Иво, 60 сала, колхоздан, жь гонде П'анна к'орда, ль пәһ'ийа Апаране, ковант.
43. „Әме кылмак“ — готийа Кда Иво, бийбер' инсарнасиа 42-а.
44. „Най, най гәвре“ — готийа Кда Иво, бийбер' инсарнасиа 42-а.
45. „Шан, шане“ — готийа Кда Иво, бийбер' инсарнасиа 42-а.
46. „Кълмак баге, Әлгәзе“ — готийа Кда Иво, бийбер' инсарнасиа 42-а.
47. „Дардо“ — готийа Кда Иво, бийбер' инсарнасиа 42-а.
48. „Гонде ма“ — готийа Мералин Миро, жь дйа хва буйа сала 1932-а, хвонди, жь гонде П'анна к'орда ль пәһ'ийа Апаране, колхозван.
49. „Wай ле“ — готийа Иўсанке Иўсо, 60 сала, шване колхоза гонде П'анна к'орда ль пәһ'ийа Апаране.
50. „Иўсо“ — готийа Шарофе Ә'мәр, 40 сала, пивхвонди, жь гонде П'анна к'орда ль пәһ'ийа Апаране. Шароф днэгбежа, колхозван.
51. „Қизхале“ — готийа Шарофе Ә'мәр, бийбер' инсарнасиа 50.
52. „Хане, ба те“ — готийа Шарофе Ә'мәр, бийбер' инсарнасиа 50.
53. „Берийа шиг“ — готийа Щасьме Шәмо, жь гонде П'анна к'орда, ль пәһ'ийа Апаране. Щасьм жь дйа хва буйа сала 1912-а, колхозвана, ферма пелла дхалыта.
54. „Ч'йәе бмид“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.
55. „Кәч'ьке, ч'йа бмид“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.
56. „Кәч'ьмо“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.
57. „Кәч'ьк, һәрге тә дьнг“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.
58. „Әз кълмакьм“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.
59. „Гада дәмьно, ви зари“ — готийа Щасьме Шәмо, бийбер' инсарнасиа 53-а.

60. „Зовало“ — готийа Шасьме Шамо, быһер' нисарнаһа 53-а.
61. „Гёле“ — готийа Варда Шомо, 100 сали, наххоэди, жь гёде П'амна к'орда лъ нәһ'ийа Апаране. Варде сала 1957-а лъ гёде П'амне мр.
62. „Лавько қорба“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
63. „Лавько мьн“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
64. „Оло, ло гада“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
65. „Р'эган“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
66. „Сайране, на Сайране“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
67. „Вэй щане“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
68. „Наххоэньн“ — готийа Варда Шомо, быһер' нисарнаһа 61-е.
69. „Марьус“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
70. „Та ч'ә'пр'оше быру шуше“ — готийа Варда Шамо, быһер' нисарнаһа 61-е.
71. „Зари домаме“ — готийа К'амьле Р'эшо, жь гёде Сонгәр'е лъ нәһ'ийа Апаране. К'амьл жь дьа хьэ буйа сала 1909-а, дьгбежа, дьфчи-збр'нән.
72. „Вэй дьл, вэй дьл“ — готийа К'амьле Р'эшо, быһер' нисарнаһа 71-е.
73. „Варде“ — готийа К'амьле Р'эшо, быһер' нисарнаһа 71-е.
74. „Миро-миро“ — готийа К'амьле Р'эшо, быһер' нисарнаһа 71-е.
75. „Ло, ло лавько“ — готийа Мамде Хёдо, 30 сали, колхозван, жь гёде Сонгәр'е лъ нәһ'ийа Апаране.
76. „Лавько қорба, баран“ — готийа Мамде Хёдо, быһер' нисарнаһа 75-а.
77. „Халиле Qван“ — готийа Р'остоме Москов, жь дьа хьэ буйа сала 1926-а, жь гёде Сонгәр'е лъ нәһ'ийа Апаране, колхозван.
78. „Лавько қорба, ә'ври тар'ә“ — готийа Р'остоме Москов, быһер' нисарнаһа 77-а.
79. „Ло, ло далах“ — готийа Р'остоме Москов, быһер' нисарнаһа 77-а.
80. „Дә йар, йар, ширьне дөсте“ — готийа Шакоә Ә'ли, жь дьа хьэ буйа сала 1911-а, жь гёде Сонгәр'е лъ нәһ'ийа Апаране, гёдал дәреларне дьа.
81. „Әман, әман, ба те“ — готийа Коке Хьдәр, жь дьа хьэ буйа сала 1925-а, н'әсәдәре колхоза гёде Шамушване лъ нәһ'ийа Апаране.

82. „Хэнал“ — готийа Н’осойне АН’мад, 28 сали, дэредаре гонде Шамушване ль нэб’ийа Апаране.
83. „Э’идале Зайне“ — готийа Н’осойне АН’мад, бьйбер’ нивсарнасыа 82-а.
84. „Асе“ — готийа Н’осойне АН’мад, бьйбер’ нивсарнасыа 82-а.
85. „Шэрцарис“ — готийа Мразе Шэлид, жь дла хва буйа салт 1924-а, жь гонде Шэрцарисе ль нэб’ийа Апаране, колхозван.
86. „Ээ севым“ — готийа Мразе Шэлид, бьйбер’ нивсарнасыа 85-а.
87. „Дэме мьн“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, 90 сали, нэхвэнди, жь гонде Чобанмазе (Чобангоржмазе) ль нэб’ийа Апаране.
88. „Ле шане“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
89. „Фомэре аз далазым“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
90. „Та ч’э’ар’эше“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
91. „Сале ль зомана“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
92. „Р’эван“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
93. „Мале ма дэвижа зэвижа“ — готийа Э’лне Хэмо Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
94. „Коч’эне кэамале“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
95. „Эре, ла дэне“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
96. „Эме, ле“ — готийа Э’лне Хэмос Э’идал, бьйбер’ нивсарнасыа 87-а.
97. „Нэре да меван“ — готийа Э’энке К’очо, 35 сали, жь гонде Qбр’ббог’эзе ль нэб’ийа Апаране, колхозван.
98. „Wара Гэли“ — готийа Э’энке К’очо, бьйбер’ нивсарнасыа 27-а.
99. „Wн К’алашо“ — готийа Э’энке К’очо, бьйбер’ нивсарнасыа 27-а.
100. „Элагэзе“ — готийа Н’эинде Усьв, 30 сали, шване колхоза гонде Дитэке ль нэб’ийа Арташате.
101. „М’йа готэ ч’йа“ — готийа Н’эинде Усьв, бьйбер’ нивсарнасыа 100-а.
102. „Дэме мьн зэри“ — готийа Н’эинде Усьв, бьйбер’ нивсарнасыа 100-а.
103. „Нэй ле“ — готийа Зедо Шэраэлиан, 60 сали, нэхвэнди, шване гонде Чара ль нэб’ийа Арташате.

104. „Гинаре“ — готийа Зело Щабрилян, быбер' нисарнасыа 103-а.
105. „Эман, эман домам“ — готийа Хамле Мурад, 25 салн, хван-ди, жь гбнде Карвансаре, лъ нѳ'ийа Арт'ике.
106. „Ло баво“ — готийа Щамале Ширьыша, 22 салн, дордлар жь гбнде Карвансаре лъ нѳ'ийа Арт'ике.
107. „Зозаше мѳ“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 105-а.
108. „Д'ышаше“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 105-а.
109. „Хаше“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 105-а.
110. „Эле эт'име“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
111. „Мразе ман“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
112. „Саре сарда“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
113. „Тѳе ле“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
114. „Гѳере“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
115. „Нѳй ле, ле“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
116. „Галисаан“ — готийа Щамале Ширьыша, быбер' нисарнасыа 106-а.
117. „Пѳѳе баве та вата до'на“ — готийа Бондое Ибо, 25 салн, дордларе гбнде Сарыблахе лъ нѳ'ийа Ахтае (иѳа Граздан). Эѳ к'лаву у ед жерн сала 1935-а ватына нисаре.
118. „Дѳрдо, дѳрдо“ — готийа Бондое Ибо, быбер' нисарнасыа 117-а.
119. „Нѳма, нѳма“ — готийа Бондое Ибо, быбер' нисарнасыа 117-а.
120. „Иѳна гбнде мѳ“ — готийа Бондое Ибо, быбер' нисарнасыа 117-а.
121. „Н'ѳбе“ — готийа Бондое Ибо, быбер' нисарнасыа 117-а.
122. „Гѳере ле дѳе“ — готийа Маѳо Мкрчѳян, 30 салн, жь гбнде Аване лъ нѳ'ийа Аштараке, колхозван.
123. „Нѳйле вѳман“ — готийа Ваѳан Бозойан, 75 салн, жь гбнде Агараке лъ нѳ'ийа Аштараке, колхозван.
124. „Лѳшыс арманн“ — готийа Ваѳан Бозойан, быбер' нисарнасыа 123-а.

125. „Н’ойрано“ — готийа Манук Нарут’аунян, жь Аштараке, 65 сали, нохвонди, лбуни.
126. „Эман, эман ламъко“ — готийа Манук Нарут’аунян, бьйбер’ нисарнасиа 126-а. Эи к’ламана сала 1933-а датъла нисаре.
127. „Норе шван“ — готийа ниннеж Стен’ан Вардамян, ль Аштараке дьмаша, 60 сали. (Г’ара дьда — Санак Мхит’арбян готийа, 75 сали, нохвонди, жь Вардаблуре нх’ийа Апаране).
128. „Да вьйло“ — готийа Иованнес Нароян, 70 сали, жь гонде Дзоран’е ль нх’ийа Аштараке, колхозван.
129. „Дьле ман н’ра не Т’филсе“ — готийа Э’г’ар Байробян, 60 сали, нохвонди, шване колхоза Коше ль нх’ийа Аштараке.
130. „Н’асанко дьрба“ — готийа Э’г’ар Байробян, бьйбер’ нисарнасиа 129-а.
131. „Те, ле бадже“ — готийа Э’г’ар Байробян, бьйбер’ нисарнасиа 129-а.
132. „Те, ле днае“ — готийа Э’г’ар Байробян, бьйбер’ нисарнасиа 129-а.
133. „Шг’арэка“ — готийа Э’г’ар Байробян, бьйбер’ нисарнасиа 129-а.
134. „Мердино“ — готийа Генцо Григорбян, жь гонде Сасунже ль нх’ийа Аштараке, 40 сали, колхозван, дьнгбен.
135. „Ай бемал“ — готийа Генцо Григорбян, бьйбер’ нисарнасиа 134-а.
136. Хьлам“ — готийа Генцо Григорбян, бьйбер’ нисарнасиа 134-а.
137. „Мала бабе ман“ — готийа Генцо Григорбян, бьйбер’ нисарнасиа 134-а.
138. „Мьдо“ — готийа Генцо Григорбян, бьйбер’ нисарнасиа 134-а.
139. „Дамх“ — готийа Генцо Григорбян, бьйбер’ нисарнасиа 134-а.
140. „Те, ле“ — готийа Иованнес Шамасбян, 70 сали, нохвонди, жь гонде Ушане ль нх’ийа Аштараке, колхозван.
141. „Эле кьве“ — готийа Бадър у Темур, гондне Шамираме ль нх’ийа Аштараке, шьгьрт.
142. „Эле щане“ — готийа Бадър у Темур, бьйбер’ нисарнасиа 141.
143. „Эле к’аве“ — готийа Гоге Усьа, 30 сали, хьвонди, жь гонде Шамираме ль нх’ийа Аштараке, колхозван.
144. „Гьле на’рузе“ — готийа Гоге Усьа, бьйбер’ нисарнасиа 143-а.

145. „К'ова мыз" — готийа Гого Усыа, быѳер' нисарнасыа 143-а.
146. „Уайла Нане" — готийа Қанате Бро, 45 сали, гинде Ша-
мираме, лъ нѳн'ийа Аштарако, шване колхозе, дѳнгбѳж.
147. „Эе чуна Дерсьме" — готийа Қанате Бро, быѳер' нисар-
насыа 146-а.
148. „Зарне ма" — готийа Қанате Бро, быѳер' нисарнасыа 146-а.
149. „Бериване, бериване" — готийа Қблхаве Мирза, 20 сали,
лъ Бат'уме дымна, дѳргавана.
150. „Қыжла мѳра" — готийа Қблхаве Мирза, быѳер' нисар-
насыа 149-а. Эѳ бардѳ к'ламе жоргоги натыно нисаре сала 1937-а,
лъ Бат'умне.
151. „Ч'аме Силанне" — готийа Алек'сан Дарбинян, 60 сали,
п'ала, жъ Ереване.
152. „Далиле" — готийа Аг'о Геворѓян, 70 сали, бнатыне Ереване,
пенсионер.
153. „Эман, эман, аз н'алйам" — готийа К'ороѓли Мурадйан, 67
сали, хѳвѳнди, п'ала, лъ Ереване дымна.
154. „До ле-ле" — готийа К'ороѓли Мурадйан, быѳер' нисар-
насыа 153-а.
155. „К'осадаг" — готийа К'ороѓли Мурадйан, быѳер' нисар-
насыа 153-а.
156. „Эман, эман, домам қѳрбан" — готийа Ма'муде Э'мар, 30 са-
ли, дѳргаван, лъ Ереване дымна.
157. „Уаро щане, щане" — готийа Ма'муде Э'мар, быѳер' нисар-
насыа 156-а.
158. „До домам" — готийа Мирзае Обет, 30 сали, п'ала, лъ Ере-
ване дымна.
159. „Далал" — готийа Назели Ыѳвѳаннисйан, 62 сали, нѳхѳѳнди,
кавани, лъ Ереване дьма, ван салед пашьа мар.
160. „Дяно" — готийа Назели Ыѳвѳаннисйан, быѳер' нисарнасы-
я 159-а.
161. „Фидан" — готийа Назели Ыѳвѳаннисйан, быѳер' нисар-
насыа 159-а.
162. „Мадат" — готийа Абраћам Бадалйан, 65 сали, нѳхѳѳндя,
жъ гинде Базмаберде лъ нѳн'ийа Галне, колхозван.
163. „Қблыго" — готийа Лазге Са'до, 70 сали, нѳхѳѳнди, жъ гин-
де Бор'ож лъ нѳн'ийа Галне, колхозван.
164. „Э'ндаде Зайне у шех Сле" — готийа Лазге Са'до, быѳер'
нисарнасыа 163-а.
165. „Уайла" — готийа Р'зае Мащиг, жъ дѳа хѳѳ буйо сала 1927-а,
жъ гинде Галг'о лъ нѳн'ийа Галне, колхозван.

166. „Лавыко щано“ — готйа Фэтиг Бишар, 45 сали, хванди, жь гбиде Галт'о ль нэв'ниа Галине, колхозван.
167. „Блокна мьн“ — готйа Фэтиг Бишар, быфбер' нивсарнасьа 166-а.
168. „Нар йоман“ — готйа Уньсе Н'эсон, 60 сали, гаван, колхозване гбиде Динане ль нэв'ниа Галине.
169. „Вэра щане“ — готйа Уньсе Н'эсон, быфбер' нивсарнасьа 168-а.
170. „Ле кэме“ — готйа Уньсе Н'эсон, быфбер' нивсарнасьа 168-а.
171. „Зоване блянд“ — готйа Уньсе Н'эсон, быфбер' нивсарнасьа 168-а.
172. „Эме“ — готйа Новнаннес Шехойан, жь гбиде Э'йналуе (на-на Кат'наг'обур) ль нэв'ниа Галине, 60 сали, колхозван.
173. „Начьм Шаме“ — готйа Новнаннес Шехойан, быфбер' нивсарнасьа 172-а.
174. „Ле, ле Мэде“ — готйа Ан'маде Самсон, гбиде К'элак'уте Жорьн, ль нэв'ниа Галине, 35 сали, колхозван.
175. „Далало, дьлюо“ — готйа П'орсора Сло, 12 сали, гбидниа К'элак'уте Жорьн, ль нэв'ниа Галине, шэгьрт.
176. „Бериване, та ль пыште“ — готйа П'орсора Сло, быфбер' нивсарнасьа 175-а.
177. „Гадо“ — готйа П'орсора Сло, быфбер' нивсарнасьа 175-а.
178. „Эм нэвраз чун“ — готйа Н'эсое К'элаш, 70 сали, пэхванди, жь гбиде Сорике ль нэв'ниа Галине, колхозван.
179. „Сэре Вофотин“ — готйа Н'эсое К'элаш, быфбер' нивсарнасьа 178-а.
180. „Да ле, ле Шарьшизе“ — готйа Н'эсое К'элаш, быфбер' нивсарнасьа 178-а.
181. „Ле, ле, ле Qэме“ — готйа Н'эсое К'элаш, быфбер' нивсарнасьа 178-а.
182. „Мэрэме“ — готйа Н'эсое К'элаш, быфбер' нивсарнасьа 178-а.
183. „Сбайо“ — готйа Н'эсое К'элаш, быфбер' нивсарнасьа 178-а.
184. „Хазал, хазал“ — готйа Ваһан Асатрийан, 75 сали, пэхван-ни, жь гбиде Галина Жерьн ль нэв'ниа Галине, колхозван.
185. „Нари, нари, нари“ — готйа Ваһан Асатрийан, быфбер' нивсарнасьа 184-а.
186. „Далал, далал“ — готйа Ваһан Асатрийан, быфбер' нивсарнасьа 184-а.
187. „Ах ле, ле“ — готйа Мик'аел Новсен'ян, 70 сали, пэхванди, жь гбиде Галина Жерьн, ль нэв'ниа Галине, колхозван.
188. „Нэре ле“ — готйа Нэрут'йун Хачатрийан, 75 сали, жь Галина Жерьн ль нэв'ниа Галине, хабатчье мале.

189. „Далад, гбнде ма“ — готйа Нарут’иун Хантриан, быбер’ нисарнасиа 188-а.
190. „Кура час“ — готйа Ф’вдылэ Р’анид, 50 сали, хвонди, жь гбнде Глак ль нб’ниа Галине, Нинси Ф’гаре Чето, дорсдор.
191. „Гада лавымо мьн шпана“ — готйа Камыле Фасо, 50 сали, хвонди, жь гбнде Глак ль нб’ниа Галине, колхозван.
192. „Лавымо дб’рбан“ — готйа Камыле Фасо, быбер’ нисарнасиа 191-с.
193. „Ба тс“ — готйа Камыле Фасо, быбер’ нисарнасиа 191-с.
194. „Лавымо“ — готйа Камыле Фасо, быбер’ нисарнасиа 191-с.
195. „Нэй бе далад“ — готйа Сабрие Р’анид, 40 сали, жь гбнде Глак ль нб’ниа Галине, колхозван.
196. „Вай ле Гозс“ — готйа Сабрие Р’анид, быбер’ нисарнасиа 195-н.
197. „Вара“ — готйа Сабрие Р’анид, быбер’ нисарнасиа 195-л.
198. „Эма, нама“ — готйа Сабрие Р’анид, быбер’ нисарнасиа 195-а.
199. „Фамэре шана“ — готйа Р’анге Мето, 35 сали, жь гбнде Глак ль нб’ниа Галине, колхозван.
200. „Плае Н’эмо“ — готйа Гозала Эсад, 30 сали, жь гбнде Н’эмо ль нб’ниа Галине, колхозван, донбей.
201. „Н’эмо—Галт’о“ — готйа Гозала Эсад, быбер’ нисарнасиа 200-н.
202. „К’эр’а же бы к’эр’а“ — готйа Гозала Эсад, быбер’ нисарнасиа 200-н.
203. „Ле, ле лавымо, чь а’шес“ — готйа Гозала Эсад, быбер’ нисарнасиа 200-н.
204. „Ншан шана“ — готйа Гозала Эсад, быбер’ нисарнасиа 200-н.
205. „Кач’эмо кани“ — готйа Гозала Эсад, быбер’ нисарнасиа 200-н.
206. „Ле, ле хозало, ми ми“ — готйа Ф’гите Мето, жь гбнде Н’эмо, ль нб’ниа Галине, 60 сали, колхозван.
207. „Энан, анан, фамэре“ — готйа Ф’гите Мето, быбер’ нисарнасиа 206-а.
208. „Норе“ — готйа Ф’гите Мето, быбер’ нисарнасиа 206-а.
209. „Штинэки к’этиа ль а’рдан“ — готйа Мартин (Мк’о) Ион’нанисиан, жь дйа хва буйа сала 1853-а, жь гбнде Башон (П’амт’) жь цола Ар’сеше (Эрднше), вахте нисара к’эниа (с. 1959-а), эв ль Эцимэкине (Дере) дыма, пенспонер.
210. „Р’амусана бериване“ — быбер’ нисарнасиа 209-а.
211. „Верона гбнде ма“ быбер’ нисарнасиа 209-а.

212. „Сба бь тьа сба“ — бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 113. „Тэв ле, ле“ — бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 214. „Да бь хблам“ — бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 215. „Барфок барн“ бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 216. „Гёлтээр“ — бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 217. „Н'жрэт“ бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 218. „Ле вэе, ле вэе“ бьдьер' нисарнасйа 209-а.
 219. Лаужок-нажок — дбн'а мэрвэд аһьл готыа.
 220. Пакхано—банд — дбн'а шаһьла готыа.

* * *

К'лавед шмаа'га к'ордайа лирикне (ед дэрһаца оиноти-Н'ызьарьне, хэ-
 бате у т'обийоте) ды нан боронокед жерьыда һатыа чаньарьне.

1. Фольклора кбрманща, һазьрарьне Н'. Шиди у Ә. Ә'вдал, Ереван, 1936, р'у 342—431.

2. Фольклора кбрманщле, һазьрарь Н'. Шиди, Ереван, 1957, р'у 189—224.

С Э Р Э Ш Э М

<i>Возвращение</i>	5
Пешхобэр	17
Сэре к'отане	27
Дэре колхозе	27
Бэдэве	28
Гадэ лавык	30
Чэ хэвннга	31
Гадэ лавыке мэн чу	32
Дэ зэри	33
Барфок барн	34
Гадэ лавыке мэн	35
Ле, ле хэзале	34
Мэне хэзалэке р'акэр	37
Ле, ле зэри	37
Ле, ле Дилборе	38
Ч'э'эс мэн ль р'энга тэ дэр'эни	39
Мала мэ цинаре мала мэ буйа	40
Сайран	41
Халл бэго	42
К'эве	43
Хэше к'эва мэн	44
Дэ йар, йар, Дэ йар, йар	45
Дэ йар, йар Ширьне	45
Чэйло дэло	44
Щане	47
Вохте зэрйа мэн ишпан кэрын	48
Һа, һай ль мэн	49
Р'эза гонда	53
Ле днше	55
Ле, ле фэж	56
Лей эман	57
Могьри	58

Ч'аме н'ае	58
Ле, ле дане	59
Най ле, ле най ле	61
Э'ваал у Г'оле	61
Н'эсо, шайло	63
Божина Қ'оланхана Н'эсо	64
Һина г'онде ма йашави	65
Па Байазе	66
Па йо, йо, йо Сайране	67
Божина гада	67
Баше	68
Гашьре	68
Эе к'блалкым	69
Най, най гашьре	69
Щан, щане	70
К'блмале, баше Э'лэгаэе	71
Цардо	71
Г'онде ма	72
Вай ле	72
Н'эсо	73
Қ'илхале	74
Хане, ба те	75
Бероша мьн	76
Ч'йае б'лянд	77
К'э'яке, ч'йа б'лянда	78
К'э'яке	79
К'э'яке, һарга т'б д'чн	79
Ээ к'блалкым	80
Гада лавько, ни з'ири	80
Зовало	80
Г'оле	81
Лавько қ'б'ри	82
Лавько мьн	83
Оло, ло гада	84
Р'эган	85
Сайране, һа Сайране	86
Вай щане	86
Нахвашым	87
Мармус	87
Та ч'э'ар'эше, бру шуше	87
Зари домане	88

Вай дэл, вай дэл	90
Ворда	91
Миро-миро	92
Ло, ло лавько	93
Лавько қорба, баранэ	94
Хэллэе Қазн	95
Лавько қорба, а'ври тар'а	96
Ло, ло далад	97
Да бар, бар шрыс досте	99
Эман, эман, ба те	100
Хозал	101
Ә'алале Зайне	102
Асе	102
Шыршарне	103
Әе ссым	104
Дьле мьн	105
Ле шане	106
Қошоре, аз далам	106
Та ч'а'ар'аше	106
Сале дь зозана	107
Р'эван	107
Мале ма дашно зозана	108
Кәс'ые кблмале	108
Әре, да дине	108
Әне ле	109
Һаре да мсан	109
Вара, Тали	110
Вн к'алашо	111
Әлэгәе	112
Ч'яа гота ч'яа	112
Д'ле мьн зәрне	113
Һай ле	114
Гиннаре	114
Эман, эман, доман	115
Ло бано	116
Зозане ма	117
Ә'ишане	118
Хане	119
Әле зг'ише	120
Мраде мьн	121
Сәре сәрап	121

Т'ов ле	122
Һаре	122
Һай ле, ле	122
Т'флансман	123
Паже баве та һата да'на	123
Дарло, дарло	124
Нама, шма	125
Һина гонде ма	125
Һ'обе	125
Һаре ле дас	126
Һайле Йоман	127
Лавыке арманн	127
Һ'айрано	128
Эман, эман лавыко	130
Һаре шпан	130
Да вай ло	134
Дыле мын п'ра ве Т'фланс	134
Һ'жэанко ц'рба	135
Ле, ле бадыме	136
Ле, ле дине	137
Ш'араке	138
Мердино	138
Ай бенал	140
Х'олам	141
Мала бабе мын	141
Мадо	142
Дамн	143
Ле, ле	144
Эле к'ане	145
Эле ц'ане	145
Эле к'аве	146
Г'оле ма'руме	146
К'ава мын	147
Вайле Н'ане	147
Эле чума Дерсьме	149
Зарне ма	150
Бернване, бернване	151
Фыжыла ма'ра	151
Ч'оме Силанне	152
Датла	152
Эман, эман, эз Һ'алйам	153

Да ле, ле	153
К'осадат'	154
Эман, эман, доман қорбан	154
Вара шана, шана	155
Да доман	155
Далал	156
Дино	157
Фидан	159
Мадат	159
Қўлинг	160
Э'ндале Зайне у шех Сие	160
Вайла	162
Лавько шана	163
Бажьня ман	163
Нар доман	164
Вара шана	165
Ле кече	166
Зозане блянд	166
Эие	166
Начьн Шане	170
Ле, ле Мале	172
Далале, дьяко	173
Берняне, то ле шанте	173
Гада	174
Эи наарал чун	174
Саре Бофтин	175
Да ле, ле Ширьн Шие	175
Ле, ле, ле Қазе	176
Марае	176
Сбайн	177
Хазал, Хазал	178
Нари, нари, нари	179
Далал, далал	180
Ах ле, ле	181
наре ле	182
Далал, гюнде ма	183
Кура чае	183
Гада лавько ман шьяна	184
Лавько қорбан	184
Ба те	185
Лавько	185

Най бе далаз	185
Wǎile Gōze	186
Wǎrǎ	187
Эна, нама	188
Qǎmǎre шǎve	188
Пǎze Н'ǎкко	189
Н'ǎкко-Галг'о	189
К'ǎр'ǎ we бь к'ǎр'ǎ	190
Ле, ле лǎнчǎо, чь а'шǎн	190
Ншǎн шǎо	191
Кǎч'ǎо, кǎнн	191
Ле, ле хǎнле, шǎн, шǎн	191
Энǎн, эмǎн, qǎmǎre	192
Нǎре	193
Шǎншǎншǎн к'ǎт'ǎнбǎ ль а'рдǎн	193
Р'ǎмусǎнǎ бернǎнǎн	195
Wǎрǎнǎ гǎндǎ мǎ	196
Сбǎ бь мьǎн сбǎ	197
Тǎн ле, ле	198
Эз бь хблǎн	198
Вǎрфǎн бǎрн	199
Гблǎнзǎр	200
Н'ǎсрǎтǎ мьǎ	200
Ле wǎe, ле wǎe	202
Лаужок-нǎсжок	202
Нǎххǎнǎ-бǎнд	210
Ншǎншǎншǎн	223

ԿՂԱՄԵԴ ՇՄԱԾՏԱ ԿՕՐԸԱՆՓ ԼՈՒՐԻՔՈՒԵ

Երազդով Է Շաչկոն ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի
Երևանի գիտությունների ակադեմիայի ինստիտուտի գիտական խումբի անդամ

Րեдактор — Մ. Կ. Խանյան

Րեдактора տեխնիկոս — Շ. Կ. Յաճարյան

Կорректоре контрол — Լ. Թոն

ВФ 07425 РИСО 1374 Դձմձ 2028 անար 3619 տարա 2000

Բանա անարա Կաճա իարաա 17/Մ1 1971 ի.

Բանա անարաաաա Կաճա զաճաաա 20/11 1972 ի.

Կաճա Ձ 1, 84X108¹/₂₂ Բաճաաաա անարա 10,0

Բաճաաաա անարա 15,0—12,0

Բաճա 70¹/₁₀

Երևան: շաճաա անարաա ԿՄ ԲԿ Փրաճաաաա, Կաճաաաա Ձ 26.